

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EĞİTİM VE GENÇLİK SORUNLARI BAKIMINDAN
YÜCEL DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**GÜLŞAH AÇIKGÖZ
18744003**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. MUSTAFA GÜNDÜZ**

**İSTANBUL
2021**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**EĞİTİM VE GENÇLİK SORUNLARI BAKIMINDAN
YÜCEL DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**GÜLŞAH AÇIKGÖZ
18744003
ORCID NO: 0000-0001-6234-0826**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. MUSTAFA GÜNDÜZ**

**İSTANBUL
2021**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EĞİTİM VE GENÇLİK SORUNLARI
BAKIMINDAN YÜCEL DERGİSİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

**GÜLŞAH AÇIKGÖZ
18744003**

Tezin Savunulduğu Tarih: 10.07.2021

Tez Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Mustafa Gündüz	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Mustafa Yeşilyurt	
	Dr. Öğr. Üyesi Ali Gurbetoğlu	

**İSTANBUL
TEMMUZ 2021**

ÖZ

EĞİTİM VE GENÇLİK SORUNLARI BAKIMINDAN YÜCEL DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Gülşah Açıkgoz
Temmuz, 2021

Sürelî yayımlar, toplumların yaşam biçimlerini, ülkelerin siyasî gelişmelerini ve gelişim aşamalarını incelemek ve anlamak için önemli araçlardır. Tanzimat yıllarından itibaren hayatımıza giren sürelî yayımlar bu tarihlerden sonra önemli bir gelişme göstermiştir. Başta II. Abdülhamit ve II. Meşrutîyet dönemleri olmak üzere Cumhuriyet'in ilk yıllarında sürelî yayımlara her bakımdan önemli işlevler yüklenmiştir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında eğitim, gençlik ve genel kültür konularında yaygın bir etkiye sahip olduğu düşünülen dergilerden biri 1935-1956 yılları arasında toplam 163 sayı yayımlanan *Yücel*'dir. Bu araştırmanın amacı *Yücel* dergisini biçim ve içerik açıdan özellikle de eğitim ve kültür konuları yönüyle literatür taramasını kullanarak incelemektir. Cumhuriyet'in getirdiklerini ve bu dönemdeki gelişmeleri yakından takip eden, destekleyen ve okuyucularına aktaran bir yayın olan *Yücel* dergisi bu çalışma kapsamında derinlikli olarak incelenmiştir. Dergi, iktidarın ve yeni rejimin önemli bir destekçisidir. Özellikle 1940'tan sonra gelişen Hürmanizma faaliyetlerini de yakından izlemiş ve bu konuya kendi açısından katkı vermeye çalışmıştır. *Yücel* sıkı bir "Kemalist yayın" olduğunu her fırsatta dile getirmiştir. 1938'den sonra da bu ideolojik tutumunu ısrarla ve istikrarla sürdürmüştür. Bu sebeple İnönü döneminde bazı sıkıntılar yaşamıştır.

Bu çalışmada *Yücel* dergisinin bütün sayıları gençlik, çocuk, okul hayatı, kadın, dil, din, eğlence, mizah ve hürmanizma konu başlıkları altında incelenmiştir. Bir kültür ve gençlik dergisi olan *Yücel*, ilk sayısında belirttiği gibi "gençlik, kültür ve bilgi cöngü" olduğunu iddia etmiştir. Dergi çıkış amacını gençlik için çalışmak ve gençliğin yücelmesinde bir varlık olmak şeklinde açıklamıştır.

Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen inkılaplar ile geleceğin yeniden inşasında *Yücel* dergisinin önemli bir rol üstlendiği belirtilebilir. *Yücel* dergisi Kemalist inkılapların yılmaz bir savunucusu ve koruyucusu olduğunu da her durumda açık ve etkili biçimde dile getirmiştir. Bu iddiası derginin bütün sayılarında görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Yücel, Sürelî Yayınlar, Gençlik, Erken Cumhuriyet.

ABSTRACT

A REVIEW ON YUCEL JORUNAL IN TERMS OF EDUCATION AND YOUTH ISSUES

Gülşah Açıkgöz
July, 2021

Periodicals are important tools for examining and understanding the lifestyles of societies, the political developments and development stages of countries. Periodicals that came into our lives in the Tanzimat years have shown a significant development after these years. In the period of Abdulhamid II and the Second Constitutional Period, periodicals were assigned important functions in all respects. In the first years of the Republic of Turkey, the important functions of periodicals continued.

Yucel journal was one of the journals thought to have a broad impact on education, youth and general culture in the early years of the Republic. It was published in a total of 163 issues between 1935 and 1956. This research aims to examine *Yucel* journal in terms of form and content, especially in terms of education and culture topics, by using a literature review. *Yucel* journal, which was a periodical that closely followed, supported and conveyed the reforms and the developments in the Republic Period, has been examined in depth within the scope of this study. *Yucel* journal was an important supporter of the government and the new regime. It also closely followed the Humanism activities that developed especially after 1940 and tried to contribute to this issue from its own point of view. *Yucel* stated at every opportunity that it was a strict “Kemalist periodical”. After 1938, it maintained this ideological stance persistently and consistently. For this reason, some difficulties were experiences during the İnönü Period.

In this study, all issues of *Yucel* journal have been examined under the headings of youth, children, school life, women, language, religion, entertainment, humor and humanism. *Yucel*, a culture and youth journal, claimed to be “youth, culture and knowledge journal” as stated in its first issue. The journal explained its aim as working for the youth and being an asset in the elevation of the youth.

It can be stated that *Yucel* journal played an important role in the reconstruction of the future with the reforms carried out in the Republican Period. *Yucel* journal clearly and effectively stated that it was an indomitable defender and protector of Kemalist reforms in every situation. This claim can be seen in all issues of the journal.

Keywords: Education, Yucel, Perodical Publications, Youth, Early Republican Period.

ÖN SÖZ

Bu yüksek lisans tez çalışmasında Erken Cumhuriyet Dönemi'nde yayınlanmaya başlayan ve 1950'li yıllara kadar yayınına aralıklarla devam eden *Yücel* dergisi derinlikli olarak incelenmiş ve yorumlarda bulunulmuştur. Çalışmada derginin yayınlandığı dönem hakkında tarihsel bilgilere ulaşmak amacıyla literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. *Yücel* dergisi içinde bulunduğu dönemi etkili bir şekilde yansıtmakta ve elde edilen verilerle bu çalışmanın özgün bir araştırma olduğu düşünülmektedir.

Öncelikle, bu çalışmanın konusunu belirlememde yol gösteren, çalışmanın hazırlanmasında değerli bilgilerini ve desteğini esirgemeyen ve bana her zaman yol gösteren, değerli vaktini ayıran danışmanım Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ'e, Lisans ve Yüksek Lisans hayatım boyunca desteğini hep hissettiğim değerli hocam Doç. Dr. Mustafa YEŞİLYURT'a, tez çalışmama değerli katkılarını sunan Dr. Öğretim Üyesi Ali GURBETOĞLU'na

Yaşamım boyunca bana her zaman inanan ve maddi, manevi hiçbir desteği benden esirgemeyen hep arkamda olduklarını bildiğim sevgili anne ve babama teşekkür ederim.

İstanbul; Temmuz, 2021

Gülşah AÇIKGÖZ

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Cumhuriyet Dönemi Eğitim ve Kültür	1
1.1.1 Eğitim ve Kültür Araçları	2
1.1.1.1 Kurumlar	2
1.1.1.2 Kitaplar	2
1.1.1.3 Süreli Yayınlar	3
1.2. Cumhuriyet Dönemi Gazete ve Dergiler	5
1.2.1. Dergilerde Farklı Yayınlar	5
1.2.1.1. Çocuk Dergileri	5
1.2.1.2. Mizah Dergileri	6
1.2.1.3. Kadın ve Aile Dergileri	7
1.2.1.4. Gençlik Dergileri	8
1.2.1.4.1 Yücel Dergisi	8
2. YÖNTEM	10
2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	10
2.2. Araştırmanın Temel Soruları	11
2.3. Araştırmanın Yöntemi	11
2.4. Araştırmanın Varsayımları	12
2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	12
2.6. İlgili Araştırmalar	12
3. BULGULAR	14
3.1. Yücel Dergisi Çıkışı ve Amacı	14
3.1.1. Yücel Dergisine Yönelik Düşünce ve Eleştiriler	17
3.1.2. Yücel Dergisinin İdeolojisi	19

3.1.3. Yücel Dergisinin Kapatılması.....	20
3.2. Yücel Dergisi Biçimsel Özellikleri	22
3.2.1. Derginin Sayıları.....	22
3.2.2. Derginin Yayın Süresi	23
3.2.3. Derginin Kapakları	24
3.2.4. Derginin Sayfa Düzeni	25
3.2.5. Dergide Ortalama Sayfa Sayısı.....	25
3.2.6. Derginin Fiyatı.....	25
3.2.7. Derginin Basıldığı Matbaa ve Yayınevi	26
3.2.8. Cilt Bilgisi.....	27
3.2.9. İdare Kadrosu.....	27
3.2.10 Yazar Kadrosu	28
3.2.11. Şair Kadrosu	31
3.2.12. Dergide Yer Alan Metin Türleri	32
3.2.13. Dergide Yer Alan Başlıca Konular	34
3.2.14. Dergide Yer Alan Reklamlar	34
3.3. Yücel Dergisi Üzerine İçerik İncelemesi	35
3.4. Yücel Dergisi ve Hümanizma	35
3.5. Yücel’de Gençlik, Çocuk ve Eğitim.....	39
3.5.1. Milli İdeal ve Gençlik	40
3.5.2. Yücel Gençlerin Neler Bilmesini İster?.....	42
3.5.3. Yücel’de Gençlerin Militarizasyonu.....	46
3.5.4. Yücel’de Çocuk Terbiyesi	46
3.5.5. Yücel’de Masallar.....	48
3.6. Yücel’de Dil ve Eğitim.....	50
3.7. Yücel’de Eğlence ve Eğitim.....	55
3.7.1. Tiyatro.....	57
3.7.2. Sinema	57
3.7.3. Spor.....	58
3.8. Yücel’de Din ve Eğitim.....	59
3.9. Yücel’de Kadın ve Eğitim	64
3.10 Yücel’de Okul Hayatı ve Eğitim	69
3.10.1. Eğitimdeki Gelişmeler	69
3.10.2. İlkokullardaki Gelişmeler	71
3.10.3. Köy Eğitim Kurşları ve Köy Enstitüleri	72

3.10.4. Ortaokul ve Liselerdeki Gelişmeler.....	76
3.10.5. Yücel’de Eğitim Sistemi.....	78
3.10.6. Yükseköğretim ve Üniversite	80
3.10.7. Halkevleri	82
3.10.8. Azınlık Okulları.....	86
3.10.9. Mesleki Öğretim Kurumları	87
3.11. Yücel’de Karikatür ve Eğitim	89
3.11.1. Karikatürün Tarihi Gelişimi	89
3.11.2. Yücel ve Cemal Nadir Güler	90
3.11.3. Yücel’de Eğitim Karikatürleri	94
4. SONUÇ.....	100
KAYNAKÇA	107
EKLER.....	115

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Yücel Dergisi Satış Fiyatları.....	26
Tablo 2: Yücel'in Basıldığı Matbaalar.....	26
Tablo 3: Yücel'in Cilt Bilgileri.....	27
Tablo 4: Yücel'in Kurucu ve Yürütücüleri.....	29
Tablo 5: Yücel Dergisinde Yer Alan Yazarlar.....	30
Tablo 6: Yücel Dergisinde Şiiri Yer Alan Şairler.....	32
Tablo 7: Yücel Dergisinde Yer Alan Metin Türleri.....	33
Tablo 8: Yücel'de Yer Alan Reklamlar.....	35
Tablo 9: Kullanımı Yaygınlaşan Kelimeler.....	51
Tablo 10: Kullanımı Yaygın Olmayan Kelimeler.....	52
Tablo 11: Batı Dillerine Çevrilmesi Önerilen Eserler.....	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1: “Bugün de Bu”	18
Şekil 2: Bekleyen Rasat Tepe.....	21
Şekil 3: Büyük Taarruz Arifesinde.....	24
Şekil 4: Yücel Dergisi (1935, 1. Sayı) Künyesi.....	28
Şekil 5: 1920’de Neşredilen İlk Karikatürü.....	92
Şekil 6: İstanbul’da Bir Talebe Ders Haricinde Neler Yapar?.....	93
Şekil 7: Yücel, Nisan 1947, Cemal Nadir Sayısı.....	94
Şekil 8: Hazırlık!.....	95
Şekil 9: Hayat ve Mektep.....	95
Şekil 10: Kitap.....	96
Şekil 11: İlk Tahsil 8 Seneye Çıkarılırsa.....	97
Şekil 12: Bayım Sınıf Geçiyor!.....	98
Şekil 13: Ezeli ve Ebedi Anlaşmazlıklardan.....	98
Şekil 14: Maarif Savaşında İkinci Cephe.....	99

KISALTMALAR

CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
İSAM	: İslam Araştırmaları Merkezi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1. GİRİŞ

1.1. Cumhuriyet Dönemi Eğitim ve Kültür

Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı sebebiyle sahip olduğu önemli toprakları ve insan gücünü büyük ölçüde kaybeden Osmanlı Devleti, 1918 sonunda resmen sona ermiş olsa da fiilen 1923'e kadar varlığını sürdürmüştür. Bunun ardından İstanbul hükümetinin bir projesi olarak, 1919'da Mustafa Kemal ve arkadaşları Anadolu'da milli mücadeleyi başlatmak amacıyla hazırlık içerisine girmişlerdir. Yapılan milli mücadele hazırlıkları sonucunda 23 Nisan 1920'de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) kurulmuştur. TBMM'de çeşitli faaliyetleri sürdürmek amacıyla vekaletler kurulmuştur. Bunlardan birisi de Maarif Vekaletidir. Maarif Vekâletinin kurulmasıyla iki ayrı eğitim idare birimi var olmuştur. Bunlardan biri TBMM Maarif Vekaleti, diğeri ise İstanbul Hükümeti'ne bağlı Maarif Nezareti'dir. İşgal altındaki İstanbul'da bulunan Maarif Nezareti'nin bu dönemde ülkenin hiçbir tarafında etkili olamadığı görülmüştür.¹

Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle başlayan değişim ve dönüşüm hareketleri geniş toplum kesimlerini etkilemiş ve ulus-devlet olma yolunda yeni adımlar atılmıştır. Dünyada birçok ülkede eğitim sistemlerinin iki temel amacı bulunmaktadır: İlki, mevcut rejimin doğasını meşrulaştırmak ve ebedileştirmektir. İkincisi ise, rejimin normlarını destekleyecek ve geliştirecek yurttaşlar üretmektir.² Bu bağlamda eğitim alanında gerekli görülen sistem değişikliklerinin gerçekleştirilmesi ve yetersizliklerin giderilmesi amacıyla yeni girişimlerde bulunulmuştur. Bunlardan en önemlisi 3 Mart 1924'te *Tevhid-i Tedrisat Kanunu*'nun ilan edilmesidir. *Tevhid-i Tedrisat*'ın uygulamaya girmesiyle eğitimde köklü değişimler yaşanmıştır. Bu kanun sonrasında Maarif Vekilinin genelgesiyle dini eğitim veren kurumlar kapatılmış ve diğer bütün eğitim kurumları Maarif Vekâletine devredilmiştir.

¹ Filiz Meşeci, "Erken Cumhuriyet/Atatürk Dönemi Eğitim (1920-1938)", *Türk Eğitim Tarihi*, Ed. Mustafa Gündüz, (İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2018): 121.

² Rodney, Gouttman, "Educational Administration's Hidden Priority" *International Review Education*, s. 23 (1977): 129.

Böylece eğitim merkezi bir yapıya kavuşmuştur. Ardından eğitim programlarının hızla yeniden düzenlenmesiyle eğitim sisteminin çağdaş ve milli bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır.

1.1.1. Eğitim ve Kültür Araçları

1.1.1.1. Kurumlar

1930’lu yıllara gelindiğinde iktidar, modern ve laik bir yaklaşımla ideoloji, kültür ve sanat konularına daha çok önem vermeye başlamıştır. Dönemin iktidarının, kültürel tasarımda izlediği yol Batı medeniyeti ve milliyetçilik olmuştur. Bu anlamda Batı medeniyetleriyle doğrudan ve daha sıkı etkileşim kurmak ve Batı dünyasında yer alabilmek için kültürel ve sanatsal anlamda yetenekli öğrencilerini Batı medeniyeti doğrultusunda yetiştirebilmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, pek çok yeni okul açılmış, öğrencilere çeşitli burslar verilmiş ve Avrupa’ya öğrenciler gönderilmiştir. Aynı zamanda devlet, yeni ressam, sanatçı, mimar, müzisyen yetiştirmek amacıyla inkılap ve memleket sergileri düzenlenmiştir. Bu sergilere geniş katılımın sağlanması istenmiştir. Tüm toplum kesimlerine ulaşmayı amaçlayan Halkevleri 1932’de memleketin dört bir yanında kurulmuştur. Halkevleri, kültür ve sanat çalışmalarıyla başta şehirlerde olmak üzere geniş kitlelere ulaşmıştır. Devletin desteklediği kültür ve sanat alanındaki diğer bir disiplin ise tiyatrolar olmuştur. Avrupa’da yetişen önemli sanatçılardan Muhsin Ertuğrul’un yurda dönmesinin ardından 1914’te kurulan Darülbeyti (Şehir Tiyatroları) yönetimine getirilmiştir. Ardından tiyatro çalışmaları devlet tarafından desteklenmiştir.

1.1.1.2. Kitaplar

1 Kasım 1928’de 1353 sayılı “Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında Kanun”un kabul edilmesi ile yeni alfabe (harf inkılabı) kullanılmaya başlamıştır. Harf İnkılabından sonra yeni alfabeye hazırlanmış materyallere daha çok ihtiyaç duyulmuştur. Bu dönemde basım yayın faaliyetleri iktidara yakın görülen matbaalarda gelişmiştir. Bu anlamda yeni harflerle birçok yayın yapılmıştır.

1939’da düzenlenen Türk Neşriyat Kongresi’nde Batılı Dünya Klasiklerinin tercüme edilmesine karar verilmiştir.³ Bu kararlar neticesinde, 1940’tan sonra çok

³ Mithat Atabay, “Cumhuriyet Kültürü”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, s. 43 (2009): 459.

sayıda eser tercüme edilmeye başlamıştır. Ayrıca bütün toplum kesimlerinin güncel olaylardan, yeniliklerden ve gelişmelerden haberdar edilmesi amacıyla iletişim destekli basın yayın faaliyetleri bu dönemde önemli ölçüde gelişim göstermiştir. Cumhuriyet ilan edildiğinde basının bir kısmı muhalif görüşlerde yayın yapmaya devam etmiştir. Bu sebeple halkın doğru yönlendirilmesi amacıyla basın alanında önemli tedbirler alınmış ve bazı sansürler uygulanmıştır. Takrir-i Sükûn bu uygulamaların sonuç bulmuş halidir. Cumhuriyet’i oldukça önemseyen Atatürk, Türkiye Cumhuriyet’i için önemli bir tehlike olarak görülen Şeyh Sait Ayaklanması’nın bastırılması amacıyla gerekli tüm önlemleri almıştır. Ayaklanmayla ilişkilendirilen Cumhuriyet’in ilk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kapatılmış ve ayaklanmanın önlenmesi için uygun görülen tüm önlemlerin alınması için *Takrir-i Sükûn Kanunu* çıkarılmıştır.⁴ Bu kanunla basın organlarının yeni rejime zarar vermesi önlenmiştir. Böylece bütün basın yayın organları yeni rejimi desteklemiştir.

Basın kamuoyunun bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesinde önemli rol oynamıştır. Bu nedenle yeni rejimin geniş kitlelere ulaşması için en önemli araç olarak görülmüştür. Basının Cumhuriyet’ten yana tavır alması amacıyla Atatürk, basın toplantıları düzenlemiştir ve basının hükümetle iş birliği içerisine girmesini istenmiştir. Önce 1925’te Takrir-i Sükûn ardından, 1931’de çıkarılan *Matbuat Kanunu* ile basın dünyasına önemli sınırlamalar getirilmiştir. Bu kanunla siyasi konular, haydutluk, intihar ve kayıp vb. konulu yayınlar yasaklanmıştır. 1933’te Matbuat Umum Müdürlüğü kurularak basın üzerindeki denetim daha da sıklaşmıştır.⁵

1.1.1.3. Süreli Yayınlar

Basın, her türlü haberi, fikri, bilgiyi belirli aralıklarla topluma ulaştıran yazılı, görsel ve sesli araçlardır.⁶ Süreli yayınlar ilk kez Osmanlı döneminde yayınlanmaya başlamıştır. Osmanlı’da ilk yerel gazete 1795’te İstanbul’da Fransız Büyükelçiliği tarafından Fransızca olarak yayınlanmıştır. Ardından 1821 ve 1831’de İzmir’de Fransızca *Spectateur Oriental*, *Le Smyrneen*, *Le Courrier de Smyrne*, *Journal de*

⁴ Ercüment Sarıay, “Takrir-i Sükûn Kanunu’na Dair Bazı Düşünceler”, *Mütefekkir*, c. 2, s. 4 (2015): 378.

⁵ Yasemin Doğaner, “Modern Türkiye’de Basın/Medya”, *Modern Türkiye Tarihi*, Ed. Ahmet Şimşek, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019): 345.

⁶ MEB, *Basının Doğuşu ve Gelişimi*, (Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 2011): 3.

Smyrne isimli gazeteler yayınlanmıştır. Bu gazetelerin yayınlanmasında dikkat çeken yayıncı Alexandre Blackque, II. Mahmud tarafından 1831’de İstanbul’a çağırılmış ve devletin ilk resmî gazetesi *Takvim-i Vakayi*’nin Fransızca nüshası olan *Le Moniteur Ottoman* yayımlarına başlamıştır.⁷ Ardından ilk Türkçe gazete *Takvim-i Vakayi* 1831’de yayınlanmıştır. *Takvim-i Vakayi*’yi 1840’ta *Ceride-i Havadis*, 1860’lardan sonra *Tercüman-ı Ahval* ve *Tasvir-i Efkâr* gazeteleri takip etmiştir.

Cumhuriyet’in kurulduğu dönemde süreli yayınlar yeni rejimin önemli araçları olmuştur. Özellikle harf devriminin ardından halkın yeni harfleri öğrenmesi, onlara alışması ve modernleşmenin sağlanması amacıyla süreli yayınlar oldukça artmış ve yaygınlaşmıştır. Basının yöneticilerle halk arasında önemli bir iletişim aracı olarak görülmesi sebebiyle hükümet de bu yöndeki çalışmaları desteklemiştir. Özellikle iktidar yanlısı basın yayın organlarına ilave ödenek ve primler vermiştir.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında en çok görülen süreli yayınlar gazetelerdir. Bu dönemde *Yenigün*, *Son Telgraf*, *Akşam*, *Sabah* vb. gazeteler yayın faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu dönemde görülen bazı muhalif gazetelerin 1925’te çıkarılan *Takrir-i Sükûn Kanunu* ile Şeyh Sait İsyanında ilişkisi olduğu düşünülen pek çok gazete hakkında kapatma kararı alınmıştır. 1935 yılına gelindiğinde ise “Türkiye’de 38 günlük gazete, 78 süreli gazete ve 127 dergi”⁸ yayın çalışmalarına devam ediyordu. Bu dönemde hükümetten yana tavır alan önemli gazeteler şunlardır: Yunus Nadi’nin yönettiği *Cumhuriyet*, Atatürk’ün kurduğu *Hakimiyeti Milliye*’nin 1934’te isim değiştirmesiyle *Ulus* gazetesi, Necmettin Sadak’ın *Akşam* gazetesi, *Son Posta* gazetesi ve Ali Naci Karacan’ın *Tan* gazetesi. 1935’te düzenlenen I. Basın Kongresi’nde Basın Birliği kurularak tüm süreli yayınlara bu birliğe üyelik şartı getirilmiştir.

Süreli yayın organlarından biri de dergilerdir. İlk dergicilik faaliyetleri Osmanlı’da Tanzimat Döneminde görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde dergiler genellikle bilimsel çalışmalar yürüten kurumlar ve dernekler tarafında çıkarılmaya başlanmıştır. Bu anlamda bilinen ilk Türkçe dergi 1849’da yayınlanan ve sağlık alanına hitap eden *Vakayi-i Tıbbiye* dergisidir. İkinci önemli Türkçe dergi ise

⁷ Orhan Koloğlu, “Türkçe-Dışı Basın”, *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, c.3, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985): 95.

⁸ Yasemin Doğaner, “Modern Türkiye’de Basın/Medya” *Modern Türkiye Tarihi*, Ed. Ahmet Şimşek, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019): 345.

1862’de Mithat Efendi (Paşa) tarafından yayımlanan popüler bilim dergisi *Mecmua-i Fünun*’dur.⁹ Bu tarihten sonra dergicilik faaliyetleri gelişim gösterdikçe çocuk, kadın, mizah, gençlik, bilim, kültür, sanat ve fikir konularında yayınlar artış göstermiştir.

1.2. Cumhuriyet Dönemi Gazete ve Dergiler

Tanzimat Fermanı’nın ilan edilmesiyle Osmanlı’da toplum ve devlet yapısında önemli değişim ve dönüşümler görülmeye başlanmış ve Cumhuriyet’le birlikte bu değişim devam etmiştir. Bu bağlamda bireylerin gelişimi ön plana çıkmıştır. Bireylerin topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar da bu dönemde önem kazanmıştır. Cumhuriyet Dönemi’nde Türkiye’de üniversiteler, eğitim kurumları, resmi ve özel kuruluşlar ve özel kişiler tarafından çok sayıda gazete ve dergi yayımlanmaya devam etmiştir. 1831’den 1993’e kadar 2525 gazete ve derginin yayınlandığı tespit edilmiştir.¹⁰ Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren birçok alanda dergiler çıkmış ve sayıları artarak devam etmiştir.

1.2.1. Dergilerde Farklı Yayınlar

Bu bölümde Osmanlı’dan Cumhuriyet Dönemi’ne kadar yayınlanan dergilerin içerdiği konular kategorilere ayrılarak verilmiştir.

1.2.1.1. Çocuk Dergileri

Sürelî yayınların ülkemize gelmesiyle 19.yüzyılda yayımlanmaya başlayan dergiler toplumsal gelişime hizmet eden bir özelliğe sahip olmuştur.¹¹ Bu anlamda çocukların eğitim ve okul hayatının yanında boş zamanlarını verimli değerlendirebilmeleri açısından çocuk dergileri faaliyet göstermeye başlamıştır. Çocuk dergileri, çocukların yaşına uygun masal, hikâye vb. eserler, görsel hafızayı geliştirici resimler ve yaratıcılığının ortaya çıkması amacıyla eğitici etkinlikler yayımlamaktadır. Çocukların toplumsal inşada temel unsur olduğu bilinmektedir. Dergiler aracılığıyla çocukların eğitimi, kültürel gelişimleri ve bilgi edinmeleri konusunda yardımcı rol oynamaktadır. Ülkemizde çocuk dergiciliğinin tarihsel

⁹ Aslı Yapar Gönenç, “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi” *İletişim Fakültesi Dergisi*, c.0, s.29 (2011): 64.

¹⁰ M. Orhan Bayrak, *Türkiye’de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü (1831-1993)*, (İstanbul: Küll Yayınevi, 1994)

¹¹ Kübra Güran Yiğitbaşı, “Türkiye’de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği”, *IÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 5 (2014): 40

gelişimi incelendiğinde ilk Türkçe çocuk dergisi 1869'da Sıtkı Efendi tarafından yayımlanan “*Mümeyyiz*” dergisidir.¹² Dergi, İngiltere’de 1788’de yayımlanan ilk çocuk gazetesinden 81 yıl sonra yayınlanmıştır.¹³ *Mümeyyiz*’in ardından çocuk dergilerinde çeşitlilik görülmeye başlanmıştır. 1875’te yayımlanan *Etfal* dergisi ilk resimli çocuk dergisi özelliğini taşımaktadır.¹⁴ *Etfal* dergisinin yayımlanmasının ardından pek çok resimli çocuk kitapları ve dergiler yayımlanmaya başlamıştır. Bu dönemde yayımlanan bazı çocuk dergileri ise şöyledir: 1882’de *Vasıta-i Terakki* ve *Çocuklara Arkadaş* dergileri, 1896’da *Çocuklara Mahsus Gazete*, 1913’te *Arkadaş* dergisi vb...Tanzimat döneminde çocuk dergileri genellikle metin ağırlıklıdır ve görsel kullanımı oldukça azdır. Cumhuriyet’in ilanından sonra hareketlenen matbaacılık faaliyetleri çocuk dergileri alanında da gelişim göstermiştir. Bu dönemde Latin harflerine geçiş ve eğitim alanındaki yeniliklerle birlikte yeni harfli dergilerin sayısında artış gözlenmiştir. *Çocuk Sesi*, *Afacan*, *Arkadaş*, *Çocuk ve Yuva*, *Doğan Kardeş* dergileri Cumhuriyet döneminde yayımlanan çocuk dergilerinden bazılarıdır.

1.2.1.2. Mizah Dergileri

Tanzimat döneminde yayımlanan süreli yayınlardan biri de mizah dergileridir. Mizah dergileri, okuyucularını eğlendirmeyi, güldürürken düşündürmeyi ve bazı siyasi ve toplumsal konuları mizahi yolla eleştirmeyi amaçlamaktadır. İlk Türkçe mizah dergisi, 1870’te Teodor Kasap tarafından yayımlanan “*Diyojen*”dir. Dergi önceki yıllarda Rumca ve Fransızca yayınlar yapmıştır ve 1870’de ilk kez Türkçe yayımlanmaya başlamıştır. *Diyojen*’in ardından *Dağarcık*, *Kırk Ambar*, *Keşkül* ve *Yadigâr* gibi mizah dergileri yayın faaliyetlerinde bulunmuşlardır.¹⁵ Bu dönemin mizah dergilerinde siyasi otoriteyi eleştiren mizahlar yapılması ve kısıtlamalar döneminde olunması sebebiyle bu dergiler kısa ömürlü olmuştur. II. Meşrutiyet’in ilanının ardından her alanda bir serbestlik oluşmuş ve süreli yayınlarda bu durumdan fayda sağlamışlardır. 1908 yılında yayınlanan *Kalem* dergisi Türk mizahının önemli dergilerinden olmuş ve toplamda 130 sayı yayımlanmıştır. Aynı yıl Ali Fuad Bey tarafından yayınlanmaya başlayan *Karagöz* dergisi ise en uzun soluklu mizah dergisi

¹² Aslı Yapar Gönenç, “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, *İletişim Fak. Dergisi*, c.0, s.29 (2011): 64.

¹³ Başak Gezmen, “Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri”, *Erciyes İletişim Dergisi*, c. 6, s. 1 (2019): 66.

¹⁴ Hüseyin Şimşek, “XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine” *Milli Eğitim Dergisi*, s. 151 (2001): 7.

¹⁵ Aslı Yapar Gönenç, “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, *İletişim Fak. Dergisi*, c.0, s.29 (2011): 64.

olmuş ve 1955 yılına kadar yaklaşık 4700 sayı yayınlanmıştır. Dönemin diğer mizah dergilerinden bazıları ise şöyledir: *Diken*, *Güteryüz*, *Aydede* ve *Akbaba*.

1.2.1.3. Kadın ve Aile Dergileri

Tanzimat döneminde yaşanan değişim siyasi ve askeri hayatı etkilerken kadın ve aile hayatı da bu değişimlerden etkilenmiştir. Kadınlar sosyal ve kültürel yaşamın bir parçası olmuş ve birtakım örgütler, dernekler kurarak kendilerini ifade etmişlerdir. Kadınlar ilk kez bu dönemde basın yoluyla seslerini duyurabilmişlerdir. Bu dönemde kadın dernekleri tarafından kadın ve aile dergileri yayınlanmıştır. Kadınlara yönelik ilk dergi *Terakki Gazetesi*'nin eki olan "*Muhadderat*" 1868'den itibaren haftalık olarak çıkmış ve toplamda 48 sayı yayımlanmıştır.¹⁶ Dönemin kadın dergilerinin amacı Türk kadınına eğitmektir. Çocuk terbiyesi, aile hayatı ve kadınların haklarını savunabilmesi konularında çeşitli yayınlar yapılmıştır. Tanzimat döneminde yayınlanan diğer dergiler ise şöyledir: *Ayine* (1875), *Aile* (1880), *İnsaniyet*, *Hanımlar* ve *Şükufezar* (1883), *Hanımlar Alemi* (1913) vb.

Cumhuriyet Döneminde ise ülkede yapılan inkılaplar, batı medeniyetinin örnek alınması gibi değişimler tüm toplum kesimlerine aktarılmaya çalışılırken kadınlar da bu yeniliklerden etkilenmişlerdir. Bu dönemde kadınlar Batılı, modern kadınlar olarak toplumda görünür olmuşlar ve haklarını arayarak varlıklarını ispat etmişlerdir. Aynı zamanda kadınlar yaşanan toplumsal değişimler sürecinde siyasal düzende söz sahibi olmak ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasını istemişlerdir.

Kadın dergileri II. Meşrutiyet Döneminde gelişim göstermeye başlayarak 1928 yılına kadar toplamda 33 derginin varlığından söz edilmiştir.¹⁷ 1929'da *Hanımlar Alemi* isimli dergi yayınlanmıştır. Daha sonra kadın dergileri yaygınlaşmış 1930-1940 yıllarında 12, 1940-1950 yıllarında ise 17 kadın dergisi çıkmıştır. Dönemin bazı kadın dergileri ise şöyledir: *Elişi* (1930), *El Emekleri* (1931), *Cumhuriyet Kadını* (1934) ve *Okul Kızı* (1937) vb.

¹⁶ Selda Malkoç, Duygu Vefikuluçay Yılmaz "Osmanlı Döneminde Kadın Dergileri" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c.12, s. 63 (2019): 655.

¹⁷ Aşa, E. "1928'e Kadar Türk kadın mecmuaları" (Yüksek Lisans Tezi, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989), 22

1.2.1.4. Gençlik Dergileri

Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemlerinde izlenen değişim politikaları ve inkılaplar Batı medeniyetinin ulus-devlet anlayışıyla topluma kazandırılması amaçlanırken geleceğin inşası da bu dönemde önemli olmuştur. Toplumun aydın kesimleri geleceğin inşasında eğitim üzerine görüşlerini belirtmişlerdir. Tanzimat'ın başlarında “aydın” kişilerin artık genç kuşakların arasından çıkacağı ve devletin genç kuşaklar tarafından kurtarılacağı düşüncesi hakimdi.¹⁸ Bu anlamda genç kuşakların yetiştirilmesinde eğitim konusu dönemin önemli konularından biri olmuştur. Tanzimat'tan Cumhuriyete kadar eğitim üzerine düşünceler ve yeni fikirler süreli yayınlar aracılığıyla dile getirilmiştir. Geleceğin inşası ve eğitim konuları tartışılırken Türk gençlerinin nasıl yetiştirilmesi gerektiği önemli bir konu olmuştur. Bu amaçlarla Türk gençlerine yönelik dergiler yayımlanmış ve gençlere kazandırılmak istenen terbiye, bilim, bilgi, kültür ve değerler dönemin gençlik dergileri yoluyla genç okuyuculara sunulmuştur. Süreli yayınların ortaya çıkışının ardından her dönem gençlere yönelik dergilere rastlanmıştır. II. Meşrutiyet'in başından Cumhuriyet'in ilanına kadar *Genç Türk* (1910), *Gençlik Duygusu* (1911), *Gençlik Alemi* (1913), *Genç Kalemler* (1919), *Gençler Derneği* (1914), *Türk Çocuğu* (1914), *Genç Sanatkâr* (1918), *Genç Yolcular* (1919) vb. birçok gençlik dergisi yayımlanmıştır.¹⁹ Cumhuriyet ilan edildikten sonra da birçok gençlik dergisi yayımlanmış ve bunlardan birisi de gençliğin yücelmesinden bir varlık olmayı amaçlayan, bu amaçla 1935'te yayımlanmaya başlayan *Yücel* dergisi olmuştur.

1.2.1.4.1. Yücel Dergisi

Gençliğin kültürel, sanatsal, eğitim gibi alanlarda gelişimini amaçlayan onları “iyiye, doğruya ve güzele” yönlendirmeyi amaçlayan *Yücel* dergisi, 1935 yılının şubat ayında Muhtar Fehmi Enata sahipliğinde ve onun bir grup arkadaşının desteğiyle İstanbul'da yayımlanmaya başlamıştır. Dergi ilk sayısında gençlik için çıktığını ve her zaman gençliğin yanında olduğunu belirtmiştir. *Yücel* dergisi 1935 yılından 1948 yılına kadar 145 sayı, 1950 yılında 8 sayı ve 1955-1956 yıllarında 10 sayı yayımlanarak toplamda 163 sayı yayımlayan uzun soluklu bir dergi olmuştur. Aynı zamanda dergi dönemin iktidarının yanında olmuş ve Cumhuriyet'in

¹⁸ Şerif Mardin, “Tanzimat ve Aydınlar”, *Tanzimattan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, c.1, (Ankara: İletişim Yayınları, 1985): 53.

¹⁹ Savaş Karagöz, “Cumhuriyet Öncesi Dönem (1909-1923) Gençliği Konu Edinen Süreli Yayınlar (Dergiler)” *OPUS*, s. Özel (2018): 471.

yeniliklerini, gelişmelerini okuyucusuna aktarmayı amaçlamıştır. Bu anlamda dergiler toplumları ve onların yaşam biçimlerini, gelişimlerini anlamak, siyasal, kültürel ve eğitim gibi alanlarda bilgi sahibi olmak açısından önemli yayın organlarıdır. Bu çalışmada *Yücel* dergisi aracılığıyla Cumhuriyet'in erken dönemlerinde ve sonraki yıllarında gelişen olayların eğitim ve gençlik perspektifi üzerinden incelenmesi ve dönemin tarihi hakkında bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır. Bu amaçla bu tezde *Yücel* dergisi; çıkış amacı, biçimsel özellikleri, hümanizma, gençlik ve çocuk, dil, eğlence, din, kadın, okul hayatı ve karikatür başlıkları altında literatür tarama yöntemiyle incelenmiş, bulgular ortaya konmuş ve yorumlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Basın, gazete ve dergi gibi belirli sürelerle (günlük, haftalık, aylık vb.) çıkan yazılı, görsel ve sesli yayınların bütünü olarak tanımlanabilir. Türkiye’de basın hayatı, 1831’de ilk resmî gazete *Takvimi-i Vakayi*’nin yayımlanmasıyla başlamıştır. 1840’ta William Churchill tarafından ilk yarı resmi Türkçe gazete *Ceride-i Havadis* çıkarılmıştır. 1860’ta ilk özel gazete *Tercüman-ı Ahval*, 1862’de ise *Tasviri Efkar* yayımlanmaya başlamıştır. 1860’lardan sonra basın oldukça hızlı ilerlemiştir. Kadın, çocuk, mizah, edebiyat, bilim konularında çok sayıda yayın yapılmıştır. II. Abdülhamit döneminde bazı sınırlılıklar olmakla birlikte oldukça ileri düzeyde bir basın hayatından bahsedilebilir. Bu dönemde çocuk, kadın dergiciliği çok gelişmiştir. II. Meşrutiyet’in ilanından sonra basın hayatında tam anlamıyla bir patlama yaşanmıştır. 1913’ten sonra İttihat ve Terakki’nin uygulamalarıyla basında bazı aksaklıklar kendini göstermiştir. Millî mücadele döneminde de canlı bir merkezi ve yerel basın dünyasının olduğu görülmektedir. Cumhuriyet’in kurulmasından sonra muhalif basının Takrir-i Sükûn ile susturulmasından sonra Cumhuriyet inkılaplarının, ideolojisinin halka duyurulması açısından etkin bir basın hayatından söz edilmektedir. Bu dönemde rejimin görüşlerine destek olmak için çok sayıda gazete ve dergi yayımlanmıştır. Bunlardan *Yeni Mecmua*, *Akşam*, *Hakimiyet-i Milliye (Cumhuriyet)*, *Hayat*, *Son Posta*, *Kadro*, *Ülkü*, *Varlık*, *Tan*, *Akbaba* en önde gelen basın ürünleridir.

1935’ten sonra Cumhuriyet rejimine destek vermek, gençliğin eğitim ve kültür alanında gelişimine katkı sunmak üzere çıkan dergilerden biri ise *Yücel* dergisidir. Literatüre bakıldığında görülebildiği kadarıyla, *Yücel* dergisi ile ilgili eğitim ve kültür bağlamında kapsamlı bir çalışmanın (makale, tez vb.) yapılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı *Yücel* dergisini biçim ve içerik açıdan özellikle de eğitim ve kültür bağlamında derinlikli olarak incelemektir.

Bu amaçla *Yücel* dergisi şu alt başlıklar altında incelenmiştir: *Yücel* dergisinin biçimsel özellikleri, *Yücel* dergisinde okul hayatı ve eğitim, gençlik, çocuk ve eğitim, kadın ve eğitim, dil ve eğitim, din ve eğitim, eğlence ve eğitim, mizah (karikatür) ve eğitim.

Bu araştırmada 1935-1956 yılları arasında yayımlanan *Yücel* dergisi eğitim ve gençlik konuları bakımından incelenmiştir. Araştırma, ilgili derginin yayımlandığı dönemlerde yukarıda bahsedilen konulardaki ortaya koyduğu birikim tasvir ve tahlil edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki eğitim, kültür, ideoloji konularına tarihsel açıdan anlamlı katkı sunacağı düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Temel Soruları

Araştırmada *Yücel* dergisinin 1935-1956 yılları arasında yayınlanan 163 sayısının tamamı incelenmiştir. Araştırmanın temel soruları şu şekildedir:

1. *Yücel* dergisinin sahip olduğu temel özellikler nelerdir?
2. *Yücel* dergisinin çıkış amacı nedir?
3. *Yücel* dergisinin benimsediği görüşler nelerdir?
4. *Yücel* dergisinde;
 - a. Okul Hayatı ve Eğitim nasıl ele alınmıştır?
 - b. Gençlik Çocuk ve Eğitim konusu nasıl işlenmiştir?
 - c. Dil ve Eğitim nasıl ele alınmıştır?
 - d. Din ve Eğitim nasıl ele alınmıştır?
 - e. Kadın ve Eğitim nasıl ele alınmıştır?
 - f. Karikatür ve Eğitim nasıl ele alınmıştır?
 - g. *Yücel* ve Hümanizma nasıl ele alınmıştır?

2.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacına uygun olarak literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Literatür taraması, araştırma probleminin belirlenerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektifle incelenmesini sağlar. Literatür taramasının içerdiği kaynaklar; süreli yayınlar, raporlar, bilimsel kitaplar, tezler, hükümet dokümanları vb. her türden yazılı kaynaklardır.²⁰

²⁰ Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*, 3. bs, (Ankara: Pegem Akademi Yayınevi, 2001), 63.

Çalışma iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda derginin biçimsel özellikleri; yayımlanmış sayılar, kapak özellikleri, derginin fiyatı, yazar kadrosu, yayınlanan metin türleri vb. özellikler incelenmiştir. İkinci kısımda, dergide yer alan içerik dil, din, kadın, çocuk, okul ve genç, karikatür vb. konu başlıkları altında literatür tarama yöntemiyle incelenmiştir. *Yücel* dergisinin tüm koleksiyonuna birçok kütüphaneden ulaşmak mümkündür. Bu araştırmada İSAM kataloğunda bulunan koleksiyon kullanılmıştır.

2.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada iki varsayımdan bahsedilebilir.

Yücel dergisi içinde bulunduğu dönemin toplumsal, siyasi ve kültürel olaylarına tanıklık etmiştir.

Dergide yer alan yazılarda, yazarların samimi görüşlerini yansıttığına inanılmaktadır.

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 163 sayı yayımlanan *Yücel* dergisinin bütün sayılarıyla sınırlıdır. Derginin çeşitli kapatılma hadiselerinden dolayı 3 yayın dönemi bulunmaktadır. 1935-1948 yılları arasında 145, 1950 yılında 8 ve 1955-1956 yıllarında 10 sayı yayımlanmıştır.

2.6. İlgili Araştırmalar

Cumhuriyet dönemi süreli yayınları üzerine çok sayıda araştırmadan bahsedilebilir. Ancak, *Yücel* Dergisi üzerine çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu anlamda literatürde *Yücel* Dergisi ile ilgili iki yüksek lisans tezi ve bir makalenin varlığı tespit edilmiştir. Elvan Torun'un (2004) Türk Dili ve Edebiyatı alanında hazırladığı “Yücel Dergisi ve Dergi Etrafında Gelişen Edebi Faaliyetler” başlıklı tezinde derginin kendisini ifade etme biçimi ve dergideki edebiyat yazıları incelenmiştir.

Diğer çalışma ise Selman Burak Korkmaz (2014) tarafından hazırlanan “Türkiye’de Tek Parti İktidarı (1931-1946) ve Basın: Yücel Dergisi” başlıklı tezdır. Gazetecilik alanında hazırlanan bu araştırmada basın ve iktidar ilişkileri incelenmiştir. Bu araştırmada *Yücel* dergisinin ulus-devletin alt yapısını oluşturacak

modern gençliğin istenen doğrultuda eğitilmesini kendine görev edindiği belirtilmiştir. Korkmaz araştırmasında, *Yücel* dergisinin iktidarla arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Derginin iktidarın yanında ve çalışmalarını destekleyen bir yayın olduğunu ifade etmiştir. Son araştırma ise Mehmet Can Doğan'ın (2008) hazırladığı makaledir. Makalede derginin genel özellikleri, savunduğu fikirler ve iktidarla ilişkisi kısaca değerlendirilmiştir. Bu çalışmaların hiçbirinde eğitim, gençlik, kadın, dil, din, eğlence, mizah derinlikli bir şekilde ele alınmamıştır. Bu yönüyle, yaptığımız bu araştırma özgün bir yönü ortaya çıkarmaktadır.

3. BULGULAR

3.1. Yücel Dergisinin Çıkışı ve Amacı

Tanzimat ve I. Meşrutiyet dönemlerinde yaygınlaşmaya başlayan basın, yayın faaliyetleri Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle daha fazla önem kazanmıştır. Bu dönemde yeni rejimin ve inkılapların halka ulaştırılması, kamuoyunun yönlendirilmesi ve bilgilendirilmesi açısından süreli yayınlar önemli rol oynamıştır. Yeni rejimle birlikte her alanda gerçekleşen yenilikler basında da görülmüştür. Cumhuriyet'in ilk yıllarında basının bir kısmı muhalif görüşlere sahipti ve bu sebeple basının halkı doğru yönlendirmesi ve bilgilendirmesi amacıyla önemli tedbirler alınmıştı. Mustafa Kemal bu amaçla basın dünyasıyla birçok kez basın toplantısı düzenlemiştir. 1923'te İzmit'te düzenlenen toplantıda halkın yeniliklere karşı bilgilendirilmesi ve hükümet ile iş birliği yapılması gerektiği kararı alınmıştır. Bu dönemde yeni rejimin tüm toplum kesimlerine istenen biçimde aktarılabilmesi için sıkı tedbirler gerekmekteydi. 1931'de çıkarılan *Matbuat Kanunu* ile bazı konularda yapılan yayınlara sınırlamalar getirilmiştir. 1933 yılında kurulan Matbuat Umum Müdürlüğü ile basın üzerindeki denetim artırılmıştır.²¹ Yapılan değişikliklerle birlikte Türkiye'de birçok gazete ve dergi yayınlanmıştır.

Yeni rejimin gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla çocuklara, gençlere ve öğrencilere yönelik gazete ve dergiler yayımlanmıştır. Atatürk'ün gençliği "Türk inkılabının fikirlerini ve ideolojilerini benimseyip, gelecek nesillere aktarabilecek kimselerdir."²² şeklinde açıklamasıyla gençliğe verdiği değer görülmüştür. Bu anlamda gençlik için birçok dergi yayınlanmıştır. Gençliğin gelişimini ve yücelmesini amaçlayan dergilerden biri de *Yücel*'dir.

²¹ Yasemin Doğaner, "Modern Türkiye'de Basın/Medya (1923-2019)" *Modern Türkiye Tarihi*, Ed. Ahmet Şimşek, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019): 345.

²² İlker Alp, "Atatürk ve Türk Gençliği" *Atatürkçü Düşünce El Kitabı I*, (Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2004): 247.

Yücel Dergisi 1935 yılının şubat ayında sahibi Muhtar Fehmi Enata ve Yazı İşleri Çevirgeni²³ Dr. Kemaleddin Birsen yönetiminde İstanbul’da yayın hayatına başlamıştır. Dergi ilk yıllarında “bilgi ve kültür” mecmuası olarak çıkmış daha sonra “sanat ve fikir” dergisi olarak yayına devam etmiştir. Dergi yayınlanan 163. sayısında savunduğu Kemalizm ve Hümanizma düşüncesini her zaman korumuştur. Derginin çıkış amacı ilk sayısının ön sözünde okuyucuya şöyle sunulmuştur:

“Bugün ilk sayısını sunduğumuz ‘Yücel’ gençlik, kültür ve bilgi cöngü²⁴dür. Amacı, gençlik için çalışmak ve gençliğin yücelmesinde bir varlık olmaktır. Bu amaca irişmek için bugünkü devrimi başaran Büyük Önderin çizdiği devrim prensiplerinden ayrılmayacağız.”²⁵

Yücel, çeşitli yazarların bir arada yer aldığı deneme, şiir, makale vb. türlerde metinlerin yayınlandığı bir cönk olarak tanımlanmıştır. Ayrıca dergi, Atatürk’ün prensiplerinden ayrılmayacağını ve bu çizgide amaçlarına ulaşmaya çalışacağını belirterek Atatürkçü kimliğini göstermiştir.

Yücel Dergisi yayımlandığı yıllarda birkaç kez kapatılma hadisesiyle karşı karşıya kalmıştır. İlk kapatılma hikâyesinde Yücelciler dönemin Maarif Vekili Hasan Ali Yücel’in kendileriyle görüşmek istediğini öğrenmektedirler. Hasan Ali Yücel, *Yücel* dergisinin adında soyadının kullanılmasından oldukça rahatsız olmuş ve sürekli olarak dergiyle ilgisi olmadığını belirtmiştir. Vekil Yücel ile Enata arasında geçen bir konuşmada “Mecmuanızın ismini değiştirmek lazım. *Yücel* imzasile çıkan başyazınızı büyüklerimiz benim yazdığımı zannediyorlar. Çok müşkül duruma düşüyorum.”²⁶ diyerek derginin ismine duyduğu rahatsızlığı belirtmiştir. Fakat *Yücel* dergisi Şubat 1935’te yayın hayatına başladığında henüz soyadı kanunun olmadığını ve dergi çıktığında Hasan Ali Bey’in Yücel soyadı olmadığını söylemişlerdir. Derginin sahipliğini yapan Muhtar Fehmi Enata bu konuyu *Yücel*’de şöyle anlatmıştır:

“Hasan Ali’nin içine mecmuamızın isminin dert olduğunu da evvelden biliyorduk. Vekil olur olmaz eline geçen her fırsatta “Benim isimle neşredilen bir mecmua ile hiçbir alakam yoktur” gibi büyük hikmetler savurmuştu.”²⁷

²³ Çevirgen: İdareci olan (kimse). “Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (Urfa)”, c.3, (Ankara, Türk Dil Kurumu, 1968), (sozluk.gov.tr).

²⁴ Cönk: Genellikle aşık edebiyatı, halk edebiyatı ve folklor ürünlerinin toplandığı anonim mahiyette bir mecmua türü. Aka Seyyid Mehmed Ali’ye göre ‘türlü konuların, özellikle çeşitli şairlerden seçilmiş şiirlerin yazılı olduğu kitap veya defter.’ Orhan Şaik Gökyay, “cönk”, c.8, (*TDV İslam Ansiklopedisi*), 73.

²⁵ Yücel “Önsözümüz” *Yücel*, c.1, s.1 (1935): 1.

²⁶ Muhtar Fehmi Enata, “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi: IV” *Yücel*, c.1, s. 149(4) (1950), 59.

²⁷ Muhtar Fehmi Enata, “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi: IV” *Yücel*, c.1, s. 149(4) (1950), 59.

Yücel dergisi, başından itibaren gayesinin “iyiyi, doğruyu ve güzeli” bulmak olduğunu savunmuştur. İyi bir yurttaşın yetişmesinde rol oynamayı amaçladığını ve “yurt için yurttaş için iyi niyetli olma”²⁸nin önemini ve bu gayede olduklarını belirtmiştir. Dergi çıktığı son sayısında da bu gayesine değinmiştir.

Yücel Dergisi gençlik için çıkmıştır. Çünkü bu dönemde hem benzeri bir derginin olmaması hem de genç sınıfın fikir ve sanat meselelerine ilgi duymaya başladığını düşünmesi derginin çıkışında etkili olmuştur. *Yücel* her fırsatta gençlik için çıktığını söylemiş ve derginin “birkaç kişinin değil sanatı ve ilmi seven”²⁹ bu yurdun çocuklarının, sanat ve ilim meselesinde daima meraklı, öğrenmeye istekli gençlerin dergisi olduğunu ifade etmiştir.³⁰ *Yücel* bu amaçla lise gençlerine yönelik hikâye ve şiir yazma müsabakaları düzenlemiştir. Bu dönemde şiir ve hikâye müsabakalarına oldukça fazla katılımın olduğu gözlenmiş ve dergi gençler tarafından sevilen bir dergi olmuştur. Fakat *Yücel* zamanla üniversite gençliğince benimsenmiş ve dergi de üniversite gençliğine yönelmiştir.

“Yücel çıkarken lise gençliğini ilk hedef olarak almıştı. Çünkü fikir meselelerine ve sanata karşı ilk alakanın bu çağda uyandığını düşünmüş ve bu merakı tatmin etmenin lüzumlu bir iş olduğuna kanaat getirmişti.

Fakat bizde zevkin de düşüncenin de incelmesine yarayan okul dışı neşriyat, hele çocuk neşriyatı, çok kıstırdır. İlk ve orta okul çocukları, büyüdükleri zaman daha olgun daha doyurucu bir şeyler aramaya hiç hazırlanmadan, sadece resimli resimsiz macera hikayeleriyle beslenirler.

Onun için “Yücel” daha ilk günlerinden üniversite gençliğince benimsendi. O da yavaş yavaş kendini bu kütleye göre ayarladı.”³¹

Özetle *Yücel* dergisi, her fırsatta Atatürk’ün güvendiği gençliği, gençlik ruhunu kafasıyla da kalbiyle de canlı tutmaya azmedenlerin dergisi olarak belirtilmektedir. Bu anlamda dergi Atatürk yanlısı ve onun ilkelerini önemseyen, hayata geçiren, destekleyen ve duyuran bir yol izlemiştir.

Kendisini gençlerin dergisi olarak tanıtan *Yücel*, genç yazarların ve şairlerin yazılarını, öykülerini ve şiirlerini çok kez yayımlamıştır. Gençlerin kendilerini ifade etmesine imkân verilmesi bakımından *Yücel* genç yeteneklerin gözünde önemli bir yer tutmuştur. *Yücel*, çıkışına zemin hazırlayan sebepler arasında lise gençliğinin

²⁸ Yücel “İnsanlık Terbiyesi” *Yücel*, c. 1, s. 163(10) (1956): 173.

²⁹ Yücel, c. 2, s. 9 (1935): 122.

³⁰ Yücel “Okuyucularımıza” *Yücel*, c. 6, s.32 (1937).

³¹ Yücel “On İki Yıl Sonra” *Yücel*, c.20, s. 113 (1946): 3-4.

basında yer bulamaması ve onların kendilerini ifade edecek bir ortam bulamamasını göstermiştir.

“Yıllardan beri her sınıf için gazeteler çıktı. Fakat lise gençliği basın yuvasının üvey evladıdır. Ona şimdiye kadar hiçbir cönkte güler yüz gösterilmedi. Biz lisede okuyan gençlere de bir yer ayırdık. Kendilerini burada anlatsınlar diye!”³²

Dergi, lise gençliğinin kendilerini anlatmaları için onlara yer ayırdıklarını belirtmiştir. *Yücel* yayımlanan sayılarının çoğunda genç yeteneklere imkân tanımış, onlar için özel sayfalar ayırmıştır. Gençler özellikle şiir türünde yazılarıyla dergide uzunca bir süre öne çıkmıştır.

3.1.1. Yücel Dergisine Yönelik Düşünce ve Eleştiriler

Yücel yayın hayatı boyunca eleştirilere her zaman açık bir dergi olmuştur. Dergi hakkında farklı gazetelerde yazılar yazılmış ve düşünceler okuyuculara iletilmiştir. Bu eleştirilerin ilkinde derginin daha 2.sayısında yer verilmiştir. “Isırgan Otu” başlıklı yazıda ismi belirtilmeyen dönemin ciddi olarak nitelendirilen bir gazetesinde şöhret sahibi bir yazarın *Yücel* dergisini Isırgan otuna benzettiği yazılmıştır. *Yücel* bu eleştiriye şöyle cevap vermiştir:

“Kendini müdafaa etmek lüzumunu hisseden bir san’atkarın yazısını gören, fikre hürmet etmesini bilmiyen, sanatkara müdafaa hakkını tanımayan bu kalem, önüne konan delillere cevap vereceğine, hiç olmazsa susacağına, gündelik sütununu doldurmak için kaleme sarıldı; bu acı teşbihi yaptı. Menfaatlerimiz çarpışsa idi, azıcık teşvik umduğumuz ve içine ilk atıldığımız matbuat hayatında bize yapılan bu beklenmedik saldırışı haklı görür, güler geçerdik.”³³

Dönemin gazeteleri incelendiğinde “Isırgan Otu” benzetmesini 26 Şubat 1935 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde yazan Ercüment Ekrem Talu’nun³⁴ yaptığı görülmüştür. Talu, *Yücel*’in ilk sayısında Vasfi Rıza Zobu³⁵’ya ait “*Bizde Sanatkâr*”³⁶ başlıklı yazıya karşılık olarak kaleme aldığı “*Bugün de bu*”³⁷ başlıklı yazıda bu benzetmeyi yapmıştır. Talu’nun ısırgan otu benzetmesini yaptığı ilgili yazı aşağıda verilmiştir.

³² Yücel “Ön Sözü” *Yücel*, c. 1, s. 1 (1935): 1.

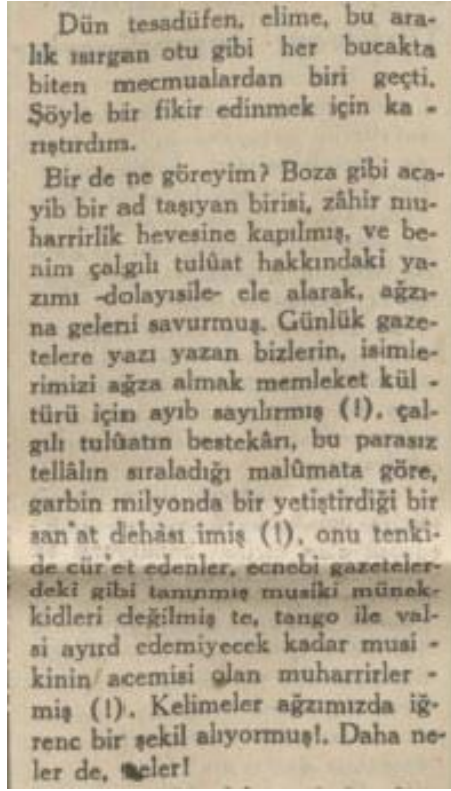
³³ Yücel “Isırgan Otu” *Yücel*, c.1, s. 2 (1935): 1.

³⁴ Ercüment Ekrem Talu: Gazeteci, yazar, siyasetçi. Tanzimat döneminin ünlü şairi Recaizade Mahmut Ekrem’in oğlu.

³⁵ Vasfi Rıza Zobu: Türk tiyatro ve sinema oyuncusu.

³⁶ Vasfi Rıza Zobu, “Bizde Sanatkâr” *Yücel*, c.1, s. 1 (1935): 19-20.

³⁷ Ercüment Ekrem Talu, “Bugün de Bu”, *Cumhuriyet*, 26 Şubat 1935, 3.

Şekil 1: “Bugün de bu”

Ercüment Ekrem Talu, “Bugün de Bu”, *Cumhuriyet*, 26 Şubat 1935, 3

Dergi hakkında yazılan diğer gazete yazılarının çeşitli kısımları derginin 61.sayısının başında derlenmiştir. Bu yazıların kaynağına ulaşılmış ve ifade edilen düşünceler incelenmiştir. Bu anlamda Ercüment Ekrem Talu’nun yazısına Vasfi Rıza Zobu ise “*Artist Vasfi Rıza, Yazıcı Bay Ercüment Ekrem Talu’ya Cevap Veriyor*” başlıklı gazete yazısında cevap vermiştir. Zobu bu cevabında “...Mecmualar da halk içindir. Mecmuayı ısırgan otuna benzetmekle hem mecmua sahiplerine hem içindeki yazıcılara hem de halka hakaret etmiş oluyorsunuz.”³⁸ demiştir.

Bir diğer görüş ise *Cumhuriyet* gazetesinde M. Turhan Tan³⁹ tarafından belirtilmiştir. Tan, gazetenin tahlil ve tenkit köşesinde “*Yücel*” başlığıyla bir yazı kaleme almıştır. Haftalık, on beş günlük ve aylık dergilerin ömrünün kısa olduğunu ve *Yücel* dergisinin de uzun ömürlü olmayacağını düşündüğünü itiraf etmiştir. Ancak “...Daha ilk sahifelerde gözlerim açıldı. İçime sevinç saçıldı.” diyerek dergiye olan hayranlığını belirtmiştir. Dergi hakkında ayrıntılı değerlendirmeler yapan yazar,

³⁸ Vasfi Rıza Zobu, “Artist Vasfi Rıza, Yazıcı Bay Ercüment Ekrem Talu’ya Cevap Veriyor” *Son Posta Gazetesi*, 4 Mart 1935, 10.

³⁹ M. Turhan Tan: Asıl adı Mehmet Sami Fethi. Şair, yazar, eğitimci ve milletvekili.

“Yücel’in okunmaya gerçekten değer bir mecmua olduğunu bir kere daha söylemeyi kendime borç bilirim.” demiştir.⁴⁰

Akşam gazetesinde “*Daldan dala*” başlığında Yücel hakkında değerlendirme yapan Selami Sedes⁴¹ derginin iki önemli yönünden bahsetmiştir. “...Biri: Bülbülün güle, gülün şebneme olan aşkından bahsetmiyor. Öteki: Bize yeni imzalar tanıtıyor.”⁴² Dergide yeni isimlerin tanıtılmasından hoşnut olan Sedes, derginin başarılı olduğunu ifade etmiştir.

Dergiye yönelik eleştirilerden biri de Necip Fazıl Kısakürek tarafından yapılmıştır. Sahibi ve baş yazarı olduğu “*Ağaç*”⁴³ dergisinde Yücel’e yönelik şöyle ağır eleştirilerde bulunmuştur:

“İsmi her duyuşumda *sevin, sevil, vural, erol* gibi emri hazır sığasından⁴⁴ isimlerin içime verdiği ürpertiye, kabına her bakışında Ermenistan’da çıkan mecmua hissini, içini her açış ve karıştırmış mubassır bir kolej sınıfının manzarasını ve yazılarını her okuyuşumda hocasından bir şey dinlemektense kendi öğretmeğe talip idealist bir delikanlının vakitsiz nefis itimadını duydum ve gördüm.”⁴⁵

Necip Fazıl, derginin isminden başlayarak biçimine, yazarlarına ve içerdiği yazılara kadar her yönden dergiyi eleştirmiştir. Bu eleştirilerin sebebinin derginin savunduğu görüşler ile Necip Fazıl’ın görüşlerinin uyuşmaması olarak değerlendirilebilir.

3.1.2. Yücel Dergisinin İdeolojisi

Yücel dergisi Kemalist bir dergidir ve yayınlanan sayılarında bunu okuyucularına açıkça belirtmiştir. 1947’de yayımlanan 134.sayısında “Biz Kemalistleriz” başlıklı yazısında “Yücel, bir Kemalist fikir dergisidir ve her zaman öyle kalacaktır.”⁴⁶ sözleriyle Kemalist bir dergi olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda dönemin güncel olaylarında tutumunu belirtmiş ve dönemin iktidarlarına eleştirel yorumlar getirmekten çekinmemiştir. Atatürk’ün ölümünün ardından dergi, Atatürk’e bağlılığının yanında İsmet İnönü’den de söz etmeye başlamıştır. “Atatürk

⁴⁰ M. Turhan Tan, “Yücel” *Cumhuriyet Gazetesi*, 5 Mayıs 1935, 6.

⁴¹ Selami Sedes: Gazeteci, yazar ve çevirmen.

⁴² Selami Sedes, “Daldan Dala” *Akşam Gazetesi*, 18 Kanunusani 1936, 3.

⁴³ *Ağaç*, 6 Haziran 1936.

⁴⁴ Sığa: kapasite.

⁴⁵ Yücel, “Beş Sene İçinde Yücel İçin Neler Söylendi” *Yücel*, c.11, s. 61 (1940): 2.

⁴⁶ Yücel, “Biz Kemalistleriz” *Yücel*, c. 22 s. 134 (1947): 412.

yaşıyor ve İnönü'ye de candan bağlıyız.”⁴⁷ Dergi, Atatürk'ün ölümünün ardından iktidara olan desteğinin devam ettiğini bu sözleriyle dile getirmiştir.

Yücel Dergisi, dönemin kültür akımı olarak benimsenen Türk Hürmanizma düşüncesinin öncüsü olduğunu savunmaktadır. Dergi yayımladığı sayılar boyunca Hürmanizma düşüncesini her zaman okuyucuya açıklamıştır. Dergi daha 2.sayısında “Neo-humanisme” başlığıyla Fevzi Muhip tarafından yazılan bir yazı yayınlanmıştır. Karaböcek çalışmasında, “1930’lu yılların Türk hürmanizmine baktığımızda ilk karşımıza çıkan Yücel dergisidir.”⁴⁸ der ve böylece Türk hürmanizminin *Yücel* dergisi etrafında geliştiği görülmektedir.

3.1.3. Yücel’in Kapatılması

Yücel yayın hayatı boyunca zaman zaman aksaklıklara uğramıştır. Derginin uğradığı aksaklıkların sebebi maddi sıkıntılar, dergi yürütücülerinin yurt hizmetine çağırılması ve iktidarı rahatsız eden olaylar olmuştur. Bu anlamda *Yücel* bazı aylar yeni sayı çıkaramamış ve birkaç sayıyı birleştirerek yayınlarına devam etmiştir.

Derginin sahibi Enata, 1950 yılında çıkan 146’ncı sayısında “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi”⁴⁹ başlıklı yazısında kapatılma nedenlerini okuyucuya ilk kez açıklamıştır. Dergi 1939 yılının Kasım ayında Atatürk’ün birinci ölüm yıldönümü vesilesiyle özel bir sayı yayınlamış ve *Yücel*’in İstiklal Caddesi’nde bulunan idarehanesine Atatürk’ün büyük boyutlu özel bir tablosunu vitrinine asmıştır. Tablo İstiklal caddesinden geçen insanlar tarafından büyük ilgi görmüştür. Bunun üzerine 26 Kasım gecesi *Yücel*’in idarehanesine Beyoğlu Kaymakamı ve emniyet amiri gelmiş ve incelemelerde bulunduktan sonra çıkacakları sırada Beyoğlu kaymakamı: “Atatürk’ün resmi burada hiç yakışmıyor. Bir seyahat acentasının⁵⁰ vitrininde Atatürk’ün resminin bulunması münasip değildir. Sonra çoluk çocuk toplanıp caddeyi kapatıyor. Bu resmi buradan kaldırın.” demiştir. Bunun üzerine Enata: “Bu resmi buradan indiremem. Eğer her şeye rağmen resmin indirilmesi ve kaldırılması lazımsa bizzat yazılı bir emir verin ve yahut buyurun siz indirin.” demiştir. Bu konuşmaların ardından 27 Kasım sabahı *Yücel*’in Vekiller Heyeti kararı ile süresiz

⁴⁷ Yücel “Emanetlerinin Siperiyiz” *Yücel*, c. 16, s. 91-92-93 (1942): 5.

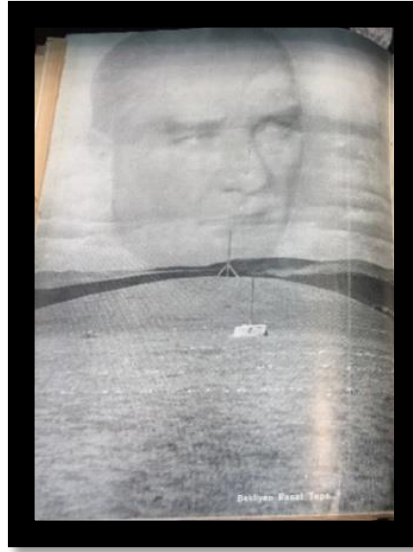
⁴⁸ Can Karaböcek, “Türk Düşüncesinde Hürmanizm Arayışı; Milli Kimlik İnşasından Bir Uğrak” *Felsefi Düşün Dergisi*, s. 9 (2017): 130-133.

⁴⁹ Muhtar Fehmi Enata, ‘İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi’ *Yücel*, c. 1, s. 146(1) (1950): 25-26.

⁵⁰ *Yücel*’in İdarehanesi o günlerde İstiklal caddesinde bulunan büyük bir seyahat acentasının odalarından birini kullanıyordu.

olarak kapatıldığı kararı bir polis tarafından tebliğ edilmiştir. Atatürk'ün ölümünün ardından tablosunun büyük bir ilgi görmesi dönemin bazı idarecilerini oldukça rahatsız etmiş görünüyordu ve bu durum dergiyi kapatma kararına kadar varmıştır.

Yücel'in kapatılmasının ardındaki sebepleri öğrenmek üzere Ankara'ya hareket eden Enata, dönemin Dahiliye Vekili ve Tekirdağ mebusu Faik Öztrak ile görüşmüştür. Vekil Bey, Enata kendisini tanıttıktan sonra: “Hakikaten Atatürk gelmiştir. Vatanı kurtarmıştır. Vazifesini tamamlamış ve ölmüştür. Bugün onun yakın arkadaşları iş başındadır. Onun üşüyüp üşümediğini bize, sen mi hatırlatacaksın?”⁵¹ diye çıkmıştı. Bu konuşma üzerine Enata, derginin kapatılmasının asıl sebebinin 57'nci sayıda yayınlanan “Bekleyen Rasat Tepe” isimli bir resim olduğunu anlamıştır. Atatürk'ün ölümünden sonra kabrinin yeri Rasat Tepe olarak belirlenmişti fakat Anıtkabir'in inşa edilmesine kadar Atatürk'ün üşüdüğü dergide yer alan bu resimle anlatılmıştır.

Şekil 2: “Bekleyen Rasat Tepe”

Yücel, c. 10, s. 57 (1939): 134.

Enata daha sonra dönemin Baş Vekili Refik Saydam ile görüşmüştür. Saydam: “Memlekette Atatürk davası diye bir şey yoktur. Sizden tekrar rica ederim, mevcut olmayan bir davayı mevcutmuş gibi göstermeyin. Atatürk büyük işler yapmış ve rahmete kavuşmuştur. Memleketin menfaatleri, Atatürk'ü bir dava olarak ele almamağı icabettiriyor...”⁵² diyerek Atatürk'ün meselesinin artık kapanması

⁵¹ Muhtar Fehmi Enata, “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi: II”, *Yücel*, c. 1, s. 147(2) (1950): 21.

⁵² Muhtar Fehmi Enata, “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi: III” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 14.

gerektiğini söylemiştir. Bu görüşmenin ardından *Yücel* tekrar yayınlanmaya devam edebilmiştir.

Enata, ilk kapanış hikayesinin ardından *Yücel*'in 151(6)'inci sayısında “İkinci Kapanışın Acıklı Hikayesi”⁵³ başlıklı yazısında açıklamıştır. 1940 yılında hazırlanan sayıların kapaklarını Cemal Nadir Güler hazırlıyordu. *Yücel*'in 67'nci sayısı için hazırladığı resimde Atatürk, Büyük Taarruz sabahı Kocatepe'ye çıkarken görülüyordu. Arkasında ise millet, kadını ile erkeği ile onu takip ediyordu. Bunun yanında Çağlar'ın da Atatürk'e yazdığı 3 ve 4'üncü raporlar bulunuyordu. Yayınlanan bu sayının ardından 7 gün sonra *Yücel*'in idarehanesine gelen bir polis Vekiller Heyeti kararıyla kapatıldığını tebliğ etmiş bulunuyordu. İkinci kapanışın sebeplerini araştıran Enata, *Yücel*'in kapak resmi için kullandıkları fotoğrafın İsmet İnönü'nün bulunduğu tarafın değil Atatürk'ün bulunduğu tarafın kullanılmasının sebep olduğunu öğrenmiştir. Ayrıca dergide kullanılan başka bir fotoğrafta İnönü'nün “Milli Şef” yerine “İsmet Paşa” olarak tanıtılması da bir başka sebep olarak gösterilmişti.

Yücel'in kapatılma kararı verildiği bu iki olayda da derginin Atatürkçülüğü yansıtan yazıları ve fotoğrafları sebep olmuştur. Atatürk'ün ölümünün ardından 1939 ve 1940 yıllarında ortaya çıkan bu meselelerde Atatürk'ün hala ön planda olması dönemin iktidarını rahatsız ettiği görülmüştür.

3.2. Yücel Dergisi Biçimsel Özellikleri

3.2.1. Derginin Sayıları

Yücel Dergisi üç dönemde toplamda 27 cilt, 163 sayı yayınlamıştır. Dergi incelemelerimiz sonucunda ortaya çıkan derginin yayınlandığı 3 dönemi şöyledir:

1. Dönem: Şubat 1935- Kasım 1948 (145 Sayı)
2. Dönem: Ocak 1950- Ağustos 1950 (8 Sayı)
3. Dönem: Kasım 1955- Ağustos 1956 (10 Sayı)

1935 yılı Şubat ayında ilk sayısı ile yayın hayatına başlamış 1948 yılının Kasım ayına kadar toplamda 145 sayı yayınladıktan sonra 1950 yılına kadar dergi yayımlanmamıştır. 1950 yılında tekrar yayın hayatına başlayan *Yücel* Dergisi bu

⁵³ Muhtar Fehmi Enata, “İkinci Kapanışın Acıklı Hikayesi” *Yücel*, c. 1, s. 151(6) (1950): 10-13.

yılda Ocak ve Ağustos ayları arasında toplam 8 sayı yayınlamıştır. Tekrar yayına ara veren dergi üçüncü kez 1955 yılının Kasım ayında tekrar yayın hayatına başlamış ve 1955 yılının Kasım ve Aralık aylarında 2 sayı, 1956 yılında ise Ağustos ayına kadar 8 sayı yayınladıktan sonra yayın hayatına son vermiştir.

3.2.2. Derginin Yayın Süresi

Yücel Dergisi ayda bir yayınlanan aylık dergidir. Fakat dergi zaman zaman yaşadığı aksaklıklar sebebiyle 3-4 ay veya 1 yıl aralıklarla yayımlanabilmiştir. Bu aksaklıkların kimi zaman dergi yürütücülerinin yurt hizmetine çağırılması, dergide yer alan görüşler ve kimi zaman da maddi imkânsızlıklardan kaynaklandığı dergide belirtilmiştir. Örneğin, *Yücel* 68. Sayısının uğradığı 4 aylık gecikmesinin sebebini şöyle açıklamaktadır:

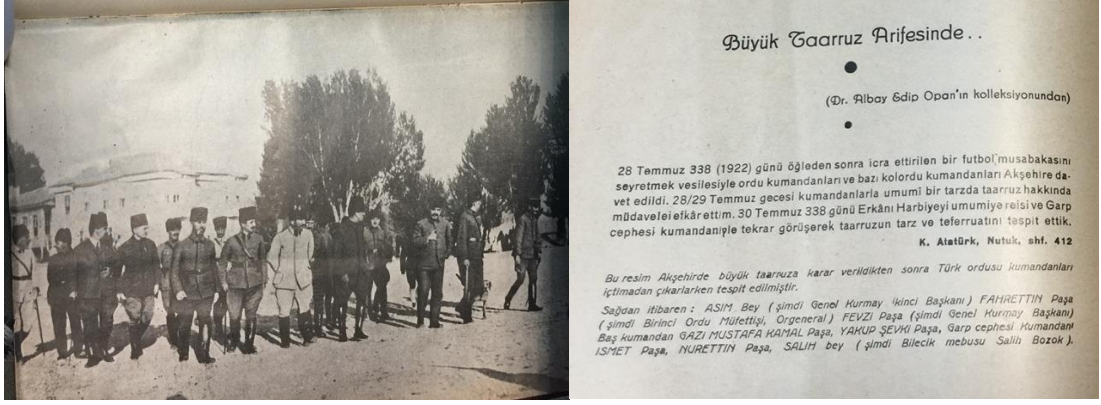
“Eylül nüshamızdaki şiirlerden birinde siyasi görülebilecek birkaç imayı, son zamanlarda asıl mevzuunu büyük dünya meselelerinden almakta olan edebiyat ve şiir için müdahalesi ve bahsi tabii bir şey saymıştık. Bu zihabımız, neşriyatımıza dört ay fasıla vermiş bulunuyor.”

Dergi 85. Sayısında yazarlarından bir kısmının yurt hizmetine çağırılması sebebiyle yayına çıkmadıklarını anlatan bir yazı yayınlamıştır. “*Yücel*’i çıkaran arkadaşlardan birçoğunun yurt hizmetine çağırılmış bulunması dolayısıyla *Yücel* bir müddet çıkamamakta bulunmuştur.”⁵⁴ 1948 yılında 2 yıl ara vererek 1950 yılında ve 8 sayı çıkardıktan sonra tekrar yayına ara vermiştir. *Yücel*’in sahibi Muhtar Fehmi Enata 1950 yılında çıkan 146.sayısından itibaren “İlk Kapanışın Acıklı Hikâyesi: I”⁵⁵ başlıklı bir dizi yazı yayınlamış ve burada derginin süreli olarak kapatılmasına sebep olan olayları anlatmıştır. İlk kapanış kararının sebebi olarak dergide yayınlanan bir Atatürk resmi ve verilen mesaj gösterilmiştir. Muhtar Fehmi Enata daha sonra “İkinci Kapanışın Acıklı Hikâyesi”⁵⁶ başlıklı bir yazı daha yayınlamıştır. İkinci kapatılma kararına sebep olarak ise Eylül 1940 yılına ait 67.sayıda yer alan aşağıdaki fotoğraf neden olmuştur:

⁵⁴ Yücel, “Okuyucularımızla Başbaşa...”, *Yücel*, c. 15, s. 85-86-87 (1942): 2.

⁵⁵ Muhtar Fehmi Enata, “İlk Kapanışın Acıklı Hikâyesi”, *Yücel*, c. 1, s.146(1) (1950): 25.

⁵⁶ Muhtar Fehmi Enata, “İkinci Kapanışın Acıklı Hikâyesi”, *Yücel*, c. 2, s.152(7) (1950): 10.

Şekil 3: Büyük Taarruz Arifesinde
Yücel, c. 4, s. 67 (1940): 19-20.

Dergide yer alan fotoğrafta Atatürk'ün ön planda olup İsmet İnönü'nün fotoğrafa dâhil edilmemesi ve yine bir başka fotoğrafta İsmet İnönü'nün Milli Şef olarak değil İsmet Paşa olarak tanıtılması derginin kapatılma sebebi olarak gösterilmiştir. 1955 ve 1956 yıllarında ise 10 sayı daha çıkararak *Yücel* Dergisi yayın hayatına son vermiştir.

3.2.3. Derginin Kapakları

Yücel Dergisi başlangıcından sonuna kadar birçok kez tasarımında değişiklik yapmıştır. Dergi sekizinci sayısına kadar beyaz zeminde kırmızı renkli el yazısı ile *Yücel* yazısını yazan bir insan figüründen oluşan tasarımını korumuştur. Ayrıca sağ alt köşede yazarların isimleri ve derginin sayı, yıl ve fiyat bilgisi kapakta verilmiştir. Sekizinci sayısından sonra dergi kapak tasarımında değişikliğe gitmiş ve derginin kapağına “Aylık bilgi ve kültür dergisi” ibaresi eklenmiştir. 9. sayıdan itibaren kapakta derginin içindekiler bölümüne de yer verilmiştir. 20. sayısında dergi *Yücel* isminin yazımını düz yazı şeklinde vermektedir ve “Aylık bilgi ve kültür” ibaresi “Aylık bilgi ve kültür mecmuası” olarak değiştirilmiştir. 25. sayıdan itibaren 30. sayıya kadar “Aylık kültür mecmuası” olarak bu ibareye yer verilmiştir. 30. sayısına kadar zeminde farklı renkler kullanılmış ve 24. sayıya kadar kapakta içerik bilgisi verilmiş ve zaman zaman dergi isminin yazımında farklı yazı tipleri kullanılmıştır. Dergi 31. sayısından itibaren kapağında çeşitli resimlere yer vermektedir. Derginin 44 ve 73. sayıları arasında bulunan sayıların kapaklarına ulaşamamıştır. 73. sayıdan sonraki kapaklarda ise derginin içerik bilgisi kaldırılmış, derginin adı ve çeşitli resimler verilmiştir ve dergi isminin altına “Aylık sanat ve fikir mecmuası” ibaresi konulmuştur. Derginin 98. sayısından itibaren içerik bilgisine tekrar verilmiştir. Son

olarak derginin 1955 ve 1956 yıllarında çıkan sayılarında kapakta derginin ismi ve çeşitli şahsiyetlerin fotoğraflarına yer verilmiştir. Derginin ulaşılan kapaklarının bazıları EK-1’de verilmiştir.

3.2.4. Derginin Sayfa Düzeni

Yücel Dergisi çıkardığı sayıların sayfa düzenlerinde pek çok kez değişiklik yapmıştır. Dergi I. Cildinde sayfa numaralarını ve *Yücel* ismini derginin üst köşelerinde belirtmiştir. Dergide sayfa akışı genellikle sağ ve sol olmak üzere iki sütundan sağlanmıştır. *Yücel* II. Cildinden itibaren sayfa numaralarını alt köşelerde vermeye başlamış. Sayfanın üst kısmında ise derginin isim, ay ve yılını vermektedir.

3.2.5. Dergide Ortalama Sayfa Sayısı

Yücel’in yayınlanmaya başladığı günden itibaren sabit bir sayfa sayısı olmamıştır. Bu anlamda derginin sayfa sayıları değişken bir yapıya sahip olmuştur. İlk yıllarında 35-40 civarında sayfaya sahiptir. Sonraki sayılarında ise zaman zaman 20-25 sayfaya düşmüş ve 55-60 sayfa civarına yükseldiği olmuştur.

3.2.6. Derginin Fiyatı

Yücel Dergisi 1935 yılının Şubat ayında 15 kuruş ile ilk kez yayınlanmaktadır. Dergi bazı sayılarında fiyat bilgisine yer vermemiştir fakat “Türkiye Bibliyografyası”⁵⁷ ciltleri incelenerek derginin 1940’a kadar 15 kuruş olan fiyatını korumuş ve sonrasında artış göstererek devam etmiştir. Derginin ilk kez yayınlandığı dönemde en ucuz dergiler 1 kuruştan; en pahalı dergi “*Arkitekt*”⁵⁸ 100 kuruştan satılmıştır. Dergilerin çoğunlukla 20-50 kuruştan satıldığı ve *Yücel* dergisinin diğer dergilere göre daha uygun bir fiyata satıldığı görülmüştür. 73-84 sayıları arasında dergi 20 kuruştan satılmıştır. 85-97 sayıları arasında fiyatı 25 kuruşa yükselen derginin 98-101 sayıları arasında 40 kuruş, 102-128 sayıları arasında 50 kuruşa yükselmiştir. *Yücel* dergisi kâğıt fiyatlarının artışı ve derginin satış fiyatının maliyetleri karşılamadığını⁵⁹ gerekçe göstererek 129-136 sayıları arasında fiyatı 75 kuruşa yükseltmiştir. 137-145 sayıları arasında derginin fiyatı tekrar 50 kuruşa inmiştir ve derginin ilk dönemi bitmiştir. Dergi 1950, 1955-56 yıllarında çıkan

⁵⁷ T.C. Kültür Bakanlığı, Basma Yazı ve Resimleri Derleme Direktörlüğü. *Türkiye Bibliyografyası*, (İstanbul: Devlet Basım Evi, 1935)

⁵⁸ *Arkitekt*: Türkiye’de çıkan ilk mimarlık dergisi. (1931-1980)

⁵⁹ *Yücel*, c. 22, s. 129-130-131 (1947): 311.

sayılarını 1 liradan satışa sunmuştur. Dergi son sayısını da 1 liradan satışa sunmuş ve yayınına son vermiştir. Dergi pek çok kez fiyatında değişiklik yapmıştır. *Yücel* Dergisinin fiyat tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Yücel Dergisi Satış Fiyatları

Yıl	Sayı	Fiyat
1935-1938	1-36	15 kuruş
1938-1939	37-55	15 kuruş
1939	56	15 kuruş
1939-1941	57-72	Fiyat bilgisi belirtilmemiş.
1941-1942	73-84	20 kuruş
1942-1943	85-97	25 kuruş
1944	98-101	40 kuruş
1945-1947	102-128	50 kuruş
1947-1948	129-136	75 kuruş
1948	137-145	50 kuruş
1950	146-153	1 lira
1955-1956	154-163	1 lira

3.2.7. Derginin Basıldığı Matbaa ve Yayınevleri

Yücel Dergisi'nin ilk sayısı Çitiris Kardeşler (Biraderler) Matbaasında basılarak yayına çıkmıştır. Bu matbaa derginin 72.sayısına kadar basımını yapmıştır. Bu sayıdan sonra Yücel Yayınevi kurulmuş ve derginin çıkarıldığı yer olarak bu yayınevi gösterilmiştir. 73.sayısından 113.sayısına kadar Cumhuriyet Matbaasında derginin basımı yapılmıştır. 114.sayısından sonra Pulhan Matbaası ve 143-144-145.sayısı ise Kâğıt Basım İşleri Matbaasında basılmıştır. Derginin 1950 yılında basılan 8 sayısı İstanbul'da Yücel Yayınevi tarafından yayına çıkmış ve Varol Matbaası'nda basılmıştır. Son olarak 1955 ve 1956 yıllarında yayınlanan 10 sayı ise Ankara'da Yücel Yayınevi tarafından yayınlanmış ve Güney Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.O. Matbaası'nda basılmıştır. *Yücel* Dergisi'nin basım yeri ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: Yücel'in Basıldığı Matbaalar

Yıl	Sayı	İl	Matbaa
1935-1941	1-72	İstanbul	Çitiris Kardeşler (Biraderler)
1941-1946	73-113	İstanbul	Cumhuriyet
1946-1948	114-142	İstanbul	Pulhan
1948	143-145	İstanbul	Kâğıt Basım İşleri
1950	146-153	İstanbul	Varol
1955-1956	154-163	Ankara	Güney Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.O

3.2.8. Cilt Bilgisi

Yücel Dergisi'nin 163 sayısından 1935-1948 yılları arasında 145 sayıda toplam 23 Cilt oluşturulmuştur. Dergiler her altı sayıda bir ciltlenmiş ve numaralandırılmış, 1950 yılında toplam 2 cilt ve 1955-56 yıllarında çıkan sayılarından toplam 2 Cilt oluşturulmuştur. *Yücel*, her bir cilt boyunca sayfa numaralandırmalarını devam ettirmiş ve II. Ciltten itibaren cilt sonlarında indeks oluşturmuştur. İndeksler yazarların isimleriyle oluşturulmuş ve yazı başlığı ile sayfa numarası bilgisi verilmiştir. Derginin cilt bilgileri tablodaki gibidir:

Tablo 3: Yücel'in Cilt Bilgileri

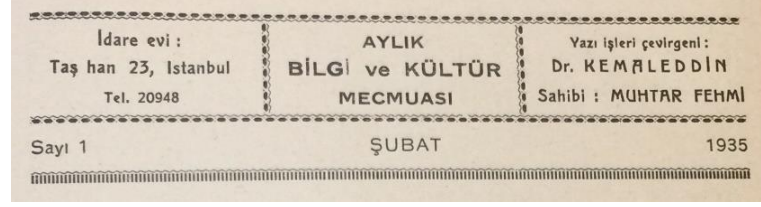
Yıl	Cilt	Sayı	Yıl	Cilt	Sayı
1935	1	1-6	1942	14	83-84
1935	2	7-10	1942	15	85-90
1936	2	11-12	1942	16	91-94
1936	3	13-18	1943	16	95-96
1936	4	19-22	1943	17	97
1937	4	23-24	1944	17	98-100
1937	5	25-30	1944	18	101
1937	6	31-34	1945	18	102-106
1938	6	35-36	1945	19	107-110
1938	7	37-42	1946	19	111-112
1938	8	43-46	1946	20	113-117
1939	8	47-48	1946	21	118-122
1939	9	49-54	1947	21	123-124
1939	10	55-57	1947	22	125-134
1939/1940	10	58-59	1948	22	135-136
1940	10	60	1948	23	137-145
1940	11	61-66	1950	1	1(146)-6(151)
1940	12	67	1950	2	7(152)-8(153)
1941	12	68-72	1955	1	1(154)-2(155)
1941	13	73-78	1956	1	3(156)-10(163)
1941	14	79-82			

3.2.9. İdare Kadrosu

Yücel Dergisi Muhtar Fehmi Enata⁶⁰ ve İstanbul Hukuk Fakültesindeki arkadaşlarının bir araya gelmesiyle 1935 yılının Şubat ayında İstanbul'da yayına başlamıştır. Derginin sahibi Muhtar Fehmi Enata'dır. Derginin idaresinde birçok kez değişiklik yapılmıştır. *Yücel* Dergisi ilk gününden son gününe kadar Muhtar Fehmi Enata'nın sahipliğinde çıksa da 80-84.sayılarında derginin sahibi Münire Karacalarlı

⁶⁰ Muhtar Fehmi Enata: 1913 doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1936). Editör.

olarak verilmektedir. Derginin Yazı İşleri Çevirgenliğini 1939 yılı 56.sayıya kadar Dr. Kemaleddin Birsen yapmıştır. Derginin ilk sayfasında verilen künyede bu bilgilere ulaşılmıştır.

Şekil 4: Yücel Dergisi (1935, 1.Sayı) Künyesi

Yücel, c.1, s.1 (1935): 1.

Derginin Teknik Çevirgenleri 13.sayıda Yusuf Mardin⁶¹, Osman Nebi ve Vedat Günyol⁶²’dur. 21.sayıda ise Teknik Çevirgenler Yusuf Mardin, Mustafa Ertem ve Vedat Günyol olarak belirtilmiştir. Derginin 56.sayısında Osman Nebi, C. Şehsuvaroğlu ve Vedat Günyol Teknik Çevirgenler olarak verilmiştir. Aynı zamanda derginin yapısal gelişimi dolayısıyla 56.sayısında Yardımcı Çevirgenler yer almıştır. Bu isimler: Arif H. Bilen, Mustafa Ertem, Kahraman Arda ve Turhan A. Zırh’dır. 73.sayıda derginin idaresi Orhan Burian ve Osman Nebi’ye verilmiştir. 76.sayıda Yazı İşleri ve İdare İşleri Genel Sekreteri A. Muhittin Yurdakul olmuştur. 140.sayıda Genel Sekreter olarak Orhan Oğuz verilmiştir.

3.2.10. Yazar Kadrosu

Yücel Dergisi başlangıcından sonuna kadar sabit bir yazar kadrosu barındırmamıştır. Bu anlamda yazar bakımından oldukça zengindir. Derginin yayın hayatı boyunca yazısı yayınlanmış toplamda 1230 farklı yazar ve şair yazılarıyla yer almaktadır. Fakat dergi 1940’ta altıncı yılına özel yayınlanan 61.sayısında *Yücel*’in kurucu ve yürütücüleri başlığı altında 12 yazar kendi yazdıkları kısa otobiyografileri ile birlikte okuyuculara sunulmuştur. Bu isimler aşağıda tablo halinde verilmiştir:

⁶¹ Yusuf Mardin: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1940), öğretmen, Mardin Milletvekili (1949-50), Basın Yayın Genel Müdürü (1960)

⁶² Vedat Günyol: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1936), öğretmen, eleştirmen, şair.

Tablo 4: Yücel'in Kurucu ve Yürütücüleri

Kurucu ve Yürütücüler
• Arif Hikmet Bilen • Muhtar Fehmi Enata • Vedat Günyol • Saffettin Pınar • Orhan Burian • Mustafa Ertem • Yusuf Mardin • İsmet Rasin • Behçet Kemal Çağlar • Cemal Nadir Güler • Osman Nebi • Haluk Y. Şehsuvaroğlu

Yücel'in kuruluşunda ve yayınlanmasında yer alan bu isimler dergide de birçok yazı yazmış ve yayınlamışlardır. Kurucu ve yürütücülerin kendileri hakkında yazdıkları kısa otobiyografiler aynen aşağıda verilmiştir;

“Bilen, Arif Hikmet: 1913 de Ceyhanda doğdum. Amerika’da Perdue üniversitesinin makine mühendisliği kısmından mezunum. Cumhuriyet prensiplerini ve medeniyet hamlelerini köylü damarlarına aşılıyabilmek için vatanımın bakımsız köşelerinde çalışmak istiyorum. Yücele şimdiye kadar bu hamlelere sebep olmuş insanların hayatlarını terceme ediyordum. Bundan sonra bu yolda daha faideli olmağa çalışacağım.

Burian, Orhan: 1914 de İstanbulda doğdum. Kabataş Lisesinden ve Cambridge Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezunum. Sistemle aramak ve ilk önce kendini aramakla işe başlamak lâzım geldiğine inanıyorum.

Çağlar, Behçet Kemal: 1908 de Erzincanda doğdum. Çiftçi bir babanın ve köylü bir ananın oğluyum. Son uzun yolculuklarımda memleketi gördüm ve tohum toprağa döner gibi halka ve memlekete döndüm. Ondan ve onun anlayacağı şekilde sesler vermeğe çalışacağım. Eski deneme ve çabalamalarıma katlanan okuyucularıma selâm.

Enata, Muhtar F.: 1913 de İstanbulda doğdum. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezunum. Arkadaşım Yusuf Mardinle Yüceli kurduğumuz günden beri onun tertip ve tanzim işle meşgulüm. Yücel yeni veçhesinde çıkarken ona aynı cazibeyi ve tenavüğü muhafaza ettirmeği üzerime almış bulunuyorum.

Ertem, Mustafa: 1909da Dramada doğdum. İzmir Amerikan College’inden ve İstanbul Hukuk Fakültesinden mezunum. Bugüne kadar Yücel için zevkle okunabilecek yazı ve hikayeler terceme ettim. Bundan sonrada imkân nisbetinde aynı mahiyette tercemeler yapmağa çalışacağım.

Güler, Cemal Nadir: 1902de Bursada doğdum. Babam Bulgaristan muhacirlerinden, annem Bursa yerlilerindendir. İki taraf ailem de esnaftır. Kısmen Bursa sultanîsinde, kısmen Bilecik idadîsinde okudum. Kendimi bildim bileli resim yaparım. İlk eserim Diken mecmuasında çıktı. Sanattaki gayem, tarihinde bir Nasreddin Hoca, bir Karagöz yaşıyan Türk mizahını Türk nükte ve çizgileriyle ifâde edebilmektir.

Günyol, Vedat F.: 1912 de İstanbulda doğdum. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezunum. Yücelin teknik işleriyle uğraşdığım kadar, ona dağınık mevzulardaki tercüme ve yazılarımla

bir şeyler katmaya gayret ettim. Bundan sonraki mesaimi bu dağınıklıkdan kurtarmağa ve esaslaştırmaya çalışacağım.

Mardin, Yusuf: 1916 da İstanbulda doğdum. Robert Collegeden mezunum. İstanbul Hukuk Fakültesinin son sınıfındayım. Yüceli Muhtar Enata ile birlikte 1935 de tesis ettik. Şiire girebilecek her ruh yeniliğinin klasik şekiller içinde de mümkün olacağına inanıyorum.

Nebi Osman: 1912 de Afyonun Güney köyünde doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezundur. Götingen üniversitesinde doktora yapmaktadır. – Diğerleri gibi bu yazıyı kendisinden istemeğe bu yüzden vakit bulunamamıştır. – Senelerce Yücelin tertip ve idaresi ile meşgul olduğu gibi kendine has şiir ve nesirlerini de mecmuamızda neşretmiştir. Tahsilini bitirdikten sonra arkadaşımızın aynı şekilde çalışmaları ile kuvvet kazanacağımız ümidindeyiz.

Pınar, Saffettin: 1914 de İstanbulda doğdum. İstanbul Hukuk Fakültesinden ve İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsünden mezunum. Yücele bir taraftan sanat heyecanımı bir taraftan ilim arayışımı veren yazılar yazıyorum. Bunlar daha olgun olacağını sandığım yenilerini katacağım.

Rasin, İsmet: 1916 da İstanbulda doğdum. Robert College den mezunum ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine devam ediyorum: Başlıca inandıklarım: Irkımın üstünlüğü, her şeyde sonuna kadar öz Türkçülük; cemiyette fert hürriyetinin ve soydaş haysiyetinin yüksek tutulması lüzumu; insanın mücadele etmekle her şeyi başarabileceği...

Şehsuvaroğlu, Halûk: 1913 de İstanbulda doğdum. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezunum. Yücel'e şimdiye kadar hikâyelerimle sanat ve makalelerimle fikir cephesinden hizmet etmeğe çalıştım. Bundan sonra her iki kısımda da daha fazla hazırlanmış olarak çalışacağım."⁶³

Aynı zamanda yabancı yazarlara ait yazılar da çok kez Türkçeye çevrilerek dergide yer bulmuştur. *Yücel*'in yayınladığı dergilerin her sayısında bir başyazı ve içeriğinde de imzasız olarak yayınlanan fakat *Yücel*'e ait olduğunu tahmin edilen vecizeler, ayın olayları, görüşler vb. gibi yazılarla toplamda 870 ile en fazla içeriğe sahiptir. *Yücel* Dergisinin kendisi dışından dergide yazısı yayınlanan bazı yazarlara ait sayısal veriler aşağıda verilmektedir:

Tablo 5: Yücel Dergisinde Yer Alan Yazarlar

Yazar Adı	Sayısı	Yazar Adı	Sayısı
Behçet Kemal Çağlar	164	Müştak Erenus	18
Cemal Nadir Güler	112	Selahattin Batu	18
Yusuf Sıdkı Mardin	82	A. ZiyaettinTuncar	17
Orhan Burian	72	Fethi Tevet	15
Fazıl Hüsnü Dağlarca	45	Dr. Osman Nebioğlu	15
Mustafa Kemal Atatürk	41	Hasan Ali Yücel	14
Haydar Tolun	39	Hüseyin Namık Orkun	14
Vedat Günyol	39	İlhan Tarus	14
Osman Nebi	34	Seniha Bedri Göknıl	14
Haluk Y. Şehsuvaroğlu	32	Nusret Hızır	13
Saffettin Pınar	32	Philipp Lenard	13
Hikmet Dizdaroğlu	31	Rabindranath Tagore	13

⁶³ Yücel, c. 11, s.61 (1940): 30-34.

Mehmet Başaran	30	Tahir Olgun	13
Ceyhun Atuf Kansu	27	Ziya Osman Saba	13
Muhtar M. Körükçü	26	Ahmet Kutsi Tecer	12
İbrahim Z. Burdurlu	24	Alain	12
İsmet Rasin	24	Andre Maurois	12
Türker Acaroğlu	24	Sami N. Özerdim	12
Celal Silay	22	Stefan Zweig	12
Orhan Şaik Gökyay	22	Bertrand Russell	11
İhsan Aygün	21	Halit Çakır	11
İhsan Boran	21	Hüseyin Nihad Erer	11
Will Durant	21	Osman Attila	11
Cahit Sıtkı Tarancı	19	Osman Nuri	11

Tabloda görüldüğü üzere birçok yazar *Yücel*'e yazılarıyla destek vermiştir. Dergide en çok yazısı olan isim yine Behçet Kemal Çağlar'dır. Çağlar, Atatürkçülüğü ile tanınmış bir şair ve yazardır. Cumhuriyet Gazetesi'nde Çağlar'ı anlatan Baki Süha Ediboğlu, "Behçet Kemal bir şair ve fikir adamı olarak hemen her konuyu millet ve Atatürk ilkelerinden alarak yürüyen bir insandır."⁶⁴ demiştir. Çağlar'ın *Yücel*'de yoğun bir şekilde yer alması aslında dergi ile Çağlar'ın görüşlerinin oldukça uyduğu anlaşılmaktadır. Toplamda yayınladığı 164 yazının 74'ü deneme, eleştiri, öykü vb. türlerde olurken 90'ı ise şiirdir. Tabloda yer alan isimler dışında da *Yücel*'de yazısı yayınlanmış dönemin seçkin ve önemli bazı isimleri şöyledir: Şinasi Özdenoğlu, Abidin Daver, Dr. Süheyl Ünver, Falih Rıfkı Atay, Oscar Wilde, Ahmet Haşim, Ahmet Muhip Dıranas, Atalay Yörükoğlu, Edgar Allen Poe, Nurullah Ataç, Orhon Murat Arıburnu, Fakir Baykurt, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Yahya Kemal, Pertev Boratav. Dergide yer alan yabancı şair ve yazarların eserleri Türkçeye çevrilerek yayınlanmıştır.

3.2.11. Şair Kadrosu

Yücel yayınlarında her zaman şiire yer vermiştir. Ayrıca zaman zaman lise öğrencilerine yönelik şiir yarışmaları düzenlemiştir. Dergi şiir konusunda çeşitli denemeler, makaleler de yayınlamıştır. *Yücel* Dergisi'nde şiiri yayınlanmış toplam 430 şair yer almaktadır. En çok şiiri yayınlanan isim Behçet Kemal Çağlar'dır. Dergide yazan şairlere yönelik sayısal veriler aşağıda verilmiştir.

⁶⁴ Baki Süha Ediboğlu, "Konuşmaları ve Şiirleri ile Yorulmak Bilmez Bir Milliyetçi ve Atatürkçü: Behçet Kemal Çağlar" *Cumhuriyet Gazetesi*, 27 Ocak 1968, 4.

Tablo 6: Yücel Dergisinde Şiiri Yayınlanan Şairler

Şair Adı	Şiir Sayısı	Şair Adı	Şiir Sayısı
Behçet Kemal Çağlar	90	T. S. Elliot	7
Yusuf Sıdkı Mardin	69	Tarık Binat	7
Fazıl Hüsnü Dağlarca	45	Tosun Bayraktaroğlu	7
Mehmet Başaran	26	Aldanır	6
İhsan Boran	21	Ankaralı Aşık Ömer	6
Celal Silay	20	Mehmet Necati Öngay	6
Cahit Sıtkı Tarancı	18	A. Faruk Kakinç	6
Müştak Erenus	18	Ahmet Kutsi Tecer	5
İbrahim Zeki Burdurlu	14	Cezmi Tahir Berkün	5
Fethi Tevet	13	Esad Demiray	5
Ceyhun Atuf Kansu	12	Faruk Nafiz Çamlıbel	5
Ziya Osman Saba	12	Fehmi Arman	5
Ahmet Ziyaettin Tuncar	10	Hasan Şimşek	5
M. Denli	9	Haşim Nezihi	5
Orhon Murat Arıburnu	9	Hüseyin Ulaş	5
Osman Attila	9	Kamuran S. Yüce	5
Ahmed Mevlüd Yuva	8	Mehmet	5
Osman Nuri	8	Necati Cumali	5
Selahattin Batu	8	Orhan Asena	5
Ahmet Muhip Dıranas	8	Orhan Şaik Gökyay	5
Emin Ülgener	7	Rıfat Ilgaz	5
Hüseyin Nihad Erer	7	Saffettin Pınar	5
Osman Nebi	7	Selahattin Beyazkurt	5
S. Tahsin Teoman	7	Talip Apaydın	5
Şinasi Özdenoğlu	7	Bedri Rahmi Eyüboğlu	4

Yücel Dergisi yayınladığı sayılarında birçok önemli isme yer vermiştir. Şiirlerde de her zaman önemli isimlerin şiirleri dergide yayınlanmış aynı zaman genç yeteneklerinde şiirlerinin yayınlanmasına imkân verilmiştir. Dergi Genç İstidatlar, Genç İmzalar başlıkları altında düzenli olarak genç isimlerin şiirleri yayınlanmıştır.

3.2.12. Dergide Yer Alan Metin Türleri

Yücel Dergisi içerik bakımından oldukça zengindir. Dergide her konudan yazı ile karşılaşmak mümkündür. *Yücel* her tür metne dergilerinde yer vermiş, konu bakımından da çok çeşitli ve zengin yayınlar yapmıştır. *Yücel* tüm sayılarına bir başyazı ile başlamakta ve dergi adına yayınlanan yazılarda gündem ve dergi ile ilgili görüşler ele alınmıştır. Dergide toplam 63 türde yayınlanmış yazı bulunmaktadır. *Yücel* sanata verdiği değeri yayınladığı şiirlerle de göstermektedir. Dergide en fazla yayınlanan metin türü şiirdir. Toplamda 1183 şiir yer almaktadır. Şiirin ardından en çok yer alan metin türü ise bilgilendirme yazılarıdır. Bu yazılar bir konu hakkında

bilgi veren yazılardır. *Yücel* Dergisinde yer diğer metin türlerine ait sayısal veriler tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Yücel Dergisinde Yer Alan Metin Türleri

Metin Türü	Sayısı	Metin Türü	Sayısı
Şiir	1183	Anket	37
Bilgilendirme	755	Roman	24
Deneme	417	Mektup	23
Öykü	350	Kitap İnceleme	18
Hatıra	212	Araştırma	16
Makale	176	Tiyatro	16
Düşünce	165	Sorular	14
Sözler	142	Bulmaca	10
Eleştiri	112	Çeviri	10
Karikatür	106	Atasözü	9
Tarihsel	100	Nesir	8
Biyografi	78	Röportaj	8
Fikir	71	Edebiyat	7
Başyazı	63	Tartışma	7
Konuşma	43	Bilmece	6

Yücel Dergisinde ağırlıklı olan yazılardan birisi de deneme yazılarıdır. Birçok aydın isim yazdığı deneme yazılarıyla *Yücel*'de yer almıştır. Dergi her konudan yazı yayınlarak kalitesi her zaman üst seviyelerde tutmuştur. Bazı üniversite profesörlerinin yazdığı makalelerde dergide yer bulmuştur.

Yücel, aynı zamanda derginin kuruluşu ve yürütülmesinde de yer alan karikatürist Cemal Nadir Güler'in çizdiği karikatürleri birçok kez yayınlamıştır. Dergide Cemal Nadir'e ait 106 karikatür yer almıştır.

3.2.13. Dergide Yer Alan Başlıca Konular

Yücel, yayınladığı sayınlarda birçok konuya yer vermiştir. Gündemi takip eden gelişmeleri okuyucuya bildiren *Yücel*, gündemlerle ilgili fikirlerini de beyan etmekten geri durmamıştır. *Yücel*'in yayın prensiplerinde de yer alan Kemalizm ve Hümanizm konuları derginin ana hatlarını oluşturmuştur. Bilgi, kültür, sanat ve fikir dergisi olan *Yücel*, Türkiye'de kültür ve sanatı geliştirmek amacıyla çalışmalarını bu yolda geliştirmiştir. Bu anlamda okuyucuyu hem bilgilendirmek hem de okuyucunun edebi ve fikri yönünü geliştirmek istemiştir. *Yücel*'de yer alan başlıca konular şu şekildedir; Atatürk, dil, hümanizma, sanat, kültür, edebiyat, eğitim, politika, tarih, haber ve hürriyet vb.

3.2.14. Dergide Yer Alan Reklamlar

Yücel Dergisi yayınlanan sayılarında maddi kazanç elde etmek amacıyla reklam almıştır. Dergide çeşitli sektörlerden reklamlar vardır. Toplamda 507 reklam yayınlanmıştır ve yayınlanan reklamlarda 34 farklı sektör bulunmaktadır. Bu sektörlerden en fazla yayınlanan banka sektörüdür ve bu reklam Türkiye İş Bankasına aittir. İş Bankası, yarı resmi bir kurumdur ve dönemin iktidarının da kurumun yönetiminde yetkisi vardır. Dolayısıyla derginin İş Bankası tarafından desteklenmesi devlet tarafından da desteklenen bir dergi olduğunu göstermektedir. *Yücel* dergisi aynı zamanda 1955-1956 yılları arasında çıkan sayılarında Türkiye İş Bankasının desteğini ise *Yücel* şu sözlerle açıklamaktadır: “*Yücel*’i sevgili okurlarına kavuşturmakta yardımını esirgemiyen İş Bankasına, kültürümüze yaptığı bu hizmetten ötürü teşekkür etmek isteriz.”⁶⁵ Reklamlara ait sayısal veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 8: *Yücel*’de Yer Alan Reklamlar

Sektör	Reklam Sayısı	Sektör	Reklam Sayısı
Banka	81	Sigara	6
Sağlık	71	Eğlence	4
Kozmetik	54	Radyo	4
Kitap	32	Dil Kursu	3
Kitap Evi	30	Mağaza	3
Seyahat Acentası	219	Sinema	3
Reflektör	28	Havayolları	2
Tekstil	22	Kırtasiye	2
İçki	19	Nakliye	2
Dergi	16	Su	2
Terzi	15	Albüm	1
Şans Oyunları	14	Güvenlik	1
Yiyecek	13	Kaplıca	1
Temizlik	12	Manifatura	1
Dolma Kalem	11	Lastik	1
Elektronik	11	Otel	1
Fotoğraf	11	Sigorta	1

Banka sektörünün ardından en çok yayınlanan reklamlardan birisi de Sağlık sektöründendir. Bu reklamlar ağrı kesici ilaçlar, diş macunları ve muayenehane reklamlarıdır. Dergide Kitap ve Kitap Evi reklamları da çokça yer almıştır. Özellikle yeni yayınlanacak olan kitapların reklamı dergide okuyuculara sunulmuştur.

⁶⁵ Yücel “Başlarken” *Yücel*, c. 1, s.154 (1955): 1.

Yücel dergisinin içerdiği reklamlardan bazıları da içki ve sigara sektörüne aittir. *Yücel*'in lise ve üniversite gençliğini hedef alması ve bu ürünlerin reklamını yayınlaması gençlere kötü bir örnek olacağını düşündürmüştür.

3.3. Yücel Dergisi Üzerine İçerik İncelemesi

Bu kısımda *Yücel* dergisinin içeriği hümanizma, gençlik, çocuk ve eğitim, dil ve eğitim, eğlence ve eğitim, din ve eğitim, kadın ve eğitim, okul hayatı ve eğitim, karikatür ve eğitim konu başlıkları altında incelenmiştir.

3.4. Yücel Dergisi ve Hümanizma

“İnsanın – dünyayı yeni baştan tanımağa ve iyizah etmiye çalışırken – dikkatini aynı zamanda kendine de çevirmesi humanisme denin çıkışı açmıştır.”⁶⁶

Hümanizm, insanın sahip olduğu temel niteliklerinin geliştirilmesini amaç edinen zihni ve felsefi bir akım olarak ortaya atılmış bir fikirdir.⁶⁷ Günyol’a göre “insanın kafa gücüne, dünyayı anlama, dolayısıyla değiştirme gücüne sarsılmaz bir inancı” betimleyen bir akımdır.⁶⁸ Hümanizma insanı bir değer olarak görür ve onun doğasını, yeteneklerini ve sınırlarını ya da ilgilerini konu edinir. Hümanizma terimi, Latin dünyasında insan eğitimi anlamında kullanılan ‘humanitas’ terimidir. Humanitas sözcüğünün yer aldığı ilk belge M.Ö. 83-84 yıllarında yazılan ve yazarı belli olmayan Rhetorica ad Herrenium adlı eserdir.⁶⁹ Hümanizma fikri birçok alanda değer görmüş ve bireyin gelişmesinde ve yetkinleşmesinde bir metod olarak görülmüştür.

XIV. asırda özellikle İtalya’da eski eserleri okumaya yönelik büyük bir ilgi uyanmıştı. Bu eserlerin dili Yunanca ve Latince idi. Eskiden beri bu eserler kilise tarafından okunmaktaydı ve amaçları bu klasikleri Hristiyanlığa uydurmaya çalışmaktı. Fakat ortaya çıkan yeni okuyucular bu amaçtan kurtulmak ve klasik eserleri sadece klasik eser oldukları için okumak istiyorlardı. Bu kişilere ise Hümanist adı verilmişti. Hümanistler, insanın özünde iyiliğin bulunduğunu ve bunun Hristiyanlığa uymakla çıktığı ve geliştiği görüşünü reddetmişlerdir.⁷⁰

⁶⁶ Orhan Burian, “Humanizma” *Yücel*, c. 8, s. 47 (1939): 262.

⁶⁷ Muhsin Kadioğlu, “Hümanizm” *Istanbul Journal of Sociological Studies*, c. 0, s. 23 (2011): 157.

⁶⁸ Işıl Çakan Hacıbrahimoğlu, *Cumhuriyet ve Hümanizma Algısı*, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012): 3.

⁶⁹ *age*, 4.

⁷⁰ Muhsin Kadioğlu, “Hümanizm” *Istanbul Journal of Sociological Studies*, c. 0, s. 23 (2011): 157.

“Orta çağ kâinat hakkında Allahın fikrini dinlemişti; Hümanizma “Bu hususta insanında fikri olabilir,” diyor ve ona şüpheyle bakanlara “Nasıl ki Yunanların ve Latinlerin de vardı,” diye misal gösteriyor.”⁷¹

İnsan fikrini ön planda tutan Hümanizmanın ortaya çıkışının ardından Avrupa’daki fikri aydınlanma edebiyat, felsefe, sanat ve ilmi alanlara etkisiyle anlaşılır. Bu anlamda humanist akımın başlamasıyla Avrupa’ya iki ana fikir girmiş oldu.

“1 – İnsan, Allah’ın bir avuç balçığı diye küçük görmeyip İnsan olarak ehemmiyetle telakki edilmelidir. 2 – Tabiat, Allah’ın sanatının bir eseri olarak seyredilmeyip İnsan muhiti olarak tetkik edilmelidir.”⁷²

Dönemin Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel’in bakanlığı boyunca yürüttüğü kültür politikasında da “hümanizm” öne çıkmıştır. Bu dönemde izlenen politika ile Bakan Yücel’in Türk Hümanizmi, “Ortaçağ’da kalmış” bir toplumu “çağdaştırma” hamlesi olarak anılmaktadır.⁷³ Bu bağlamda Bakan Yücel’in kültür politikasına destek verenlerin de katkılarıyla yarı resmi olarak anılan *Yücel* dergisi, “Hummanismanın arayıcılığı ile kendimizi bulmak” kararıyla Hümanizmi temsil eden bir dergi olmuştur ve kararını şu cümlelerle açıklamıştır:

“Yücel, Türk sanatının dünya mıkyaasında hayat ve rağbet hakkı inkişaf ve tekâmül imkânı bulabilmesinin, humanismanın arayıcılığı ile kendimizi bulmak suretinde kabil olacağına inanıyor. Kendisini bu davaya vakfediyor. Biz Yüceli ilk çıkışta bir tutunma ve tanınma vesilesi olsun diye değil, beş yıl tutunduktan ve tanındıktan sonra Türk sanat ve tefekkürünün emrine veriyoruz.”⁷⁴

Bu anlamda *Yücel*’in 6. Yılına özel Şişli Halkevinde düzenlenen ve Hüseyin Cahit Yalçın, Orhan Seyfî Orhon ve Mithat Cemal Kuntay gibi dönemin birçok seçkin isminin katıldığı toplantıda *Yücel* hizmet yolunu açıklamıştır. Dergi, Hümanizmayı yeni görüş ve duyuşları mutlak ve tek bir eskiye irca etmek olarak değil, asırların yüklediği nas ve dogmalardan kurtularak insana gitmek şeklinde anladığını açıklamıştır.⁷⁵ Bu toplantıda açıklanan ‘Müşterek Yazı’ da Hümanizma, ‘örnek taklidi’ değil ‘arayış sistemi’ olarak tanımlanmıştır.⁷⁶ *Yücel*’de yer alan Orhan Burian, Vedat Günyol ve Haluk Şehsuvaroğlu gibi yazarlar derginin Hümanizma misyonunu gerçekleştirmede önemli rol oynamışlardır. Ayrıca bu toplantıya katılan isimlerde “Hümanizma arayıcılığıyla kendimizi bulmak” misyonuna yönelik

⁷¹ Orhan Burian, “Humanisme ve Biz” *Yücel*, c. 11, s. 63 (1940): 121.

⁷² *age*, 121.

⁷³ Tanıl Bora, *Hasan Ali Yücel*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2021): 291.

⁷⁴ Yücel, “Yücel Altıncı Yılına Girerken” *Yücel*, 1940, S.61, s.5

⁷⁵ Yücel, “Müşterek Yazımız” *Yücel*, c. 11, s. 61 (1940): 6.

⁷⁶ Işıl Çakan Hacıbrahimoğlu, *Cumhuriyet ve Hümanizma Algısı*, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012): 166.

düşüncelerini ve eleştirilerini ifade etmişlerdir. Hüseyin Cahit Yalçın, “Ben kendimizi kaybettiğimizi kabul etmiyorum.” diyerek tepkisini ortaya koymuştur. *Yücel*, “Müşterek Yazımız” başlıklı yazısıyla Hümerizmin ulusallığına da şöyle vurgu yapmıştır: “Humanist lise, humanizma etrafındaki bütün dil, sanat ve tefekkür hareketleri, garbın millet parçalarını milli olmaktan uzaklaştırmak şöyle dursun, milli olmağa götürmüştür.”⁷⁷

Dergide Hümerizmi ele alan birçok yazı okuyucuya sunulmuştur. Bu yazılarda Hümerizma anlatılmış, tanımlanmış ve savunulmuştur. Ziegler, *Yücel*’in 148.sayısında Hümerizmanın tanımını şu şekilde vermiştir:

“Lügat hümanizmayı şöyle tarif ediyor: “klasik edebiyatla, bilhassa Latin ve Yunan edebiyatıyla ülfetten doğan bir kafa kültürü ve bu edebiyata olan ilgi” Bu kelime “aynı zamanda, orta Avrupa’da, XV ve XVI ncı yüzyıllarda, Yunan ve Latin kültürüne dönüşü” ifade eder.”⁷⁸

Ziegler, hümanist bireyi insanın kendi şahsını terbiye ederek ahlakça yükseltmesi şeklinde tanımlamıştır. Gerçek hümanist, en seçkin kafalarla kaynaşarak kendisini mükemmelleştirmenin yollarını arar. Hümanist bir birey kararsızlığa ve sabırsızlığa imkân tanımaz, boş yere üzülp kederlenmez. Hümanist birey, diline ve bilime hâkim, hadiseler karşısında irade sahibi, kararlı ve kuvvetlidir.⁷⁹

Yücel, kendisini Hümerizma fikrinin savunucusu ve yürütücüsü olarak tanıtmıştır fakat bu fikrin Orta çağ zihniyetiyle değil kendi fikri inkılapları ve dönemin ihtiyaçları ile gerçekleşeceğini belirtmiştir. Bu mesele ile ilgili Boudouin, Hümerizmanın her dönem kültürün seyrini, insanların ihtiyaçlarına yöneltmesi gerektiğini ifade etmiştir. “Bugünkü hümanistin vazifesi, sinai ve milli hodbinliklerin felaket halini alan anarşisi üstünde, insan aklını, sosyal gruplar teşkiline yöneltmek ve aynı zamanda, böylece kuvvetlenmiş olan grupların gittikçe artan tazyikine karşı insanı korumak değil midir?”⁸⁰ diyerek, Hümanist bireyin aklını nasıl kullanması gerektiğini açıklamıştır.

Dergi, Türk milletine Türk hümanizmasını tanıtmaya gayesini yayınladığı metinlerle göstermiştir. *Yücel*’in henüz 2.sayısında Fevzi Muhip’in hümanizma kavramıyla ilgili yazdığı “Neo-humanism” başlıklı makaleye yer verilmiştir. Fevzi

⁷⁷ *Yücel*, “Müşterek Yazımız” *Yücel*, c.11, s. 61 (1940): 7.

⁷⁸ H. D. Ziegler, “Hümanist Kimdir?” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 2-4.

⁷⁹ H. D. Ziegler, “Hümanist Kimdir?” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 2-4.

⁸⁰ Charles Boudouin, “Hümerizma Üzerine” *Yücel*, c. 1, s. 146(1) (1950): 17.

Muhip, Neo-humanism kavramını şu şekilde açıklamıştır: “Bu kaynak, eski [Humanisme] in ve ondan eski greko-latinin, yatağından kaynadıkları en öz, en temiz ve en katıksız pınar olan Türko-sümero-hün kültür kaynağıdır.”⁸¹ Muhip, Neo-humanisme kavramının Türk Hümanizminin özel kaynağı olduğunu da ifade ederek şöyle açıklamıştır:

“Yalnız şu var ki [Humanisme] ilk günlerinde bile uluslararası bir doğumla belirmişti. [Neo-humanisme] ise uluslararası bir belirme değildir. O, yüce Türk budunu içerisinden fişkırmış özel bir doğumdur. Ve ancak kendi büyük gelişmesinden [inkışaf] sonra uluslararası [International] olacaktır.”⁸²

Dergide yer alan dönemin önemli isimleri de Hümanizmaya olan ihtiyacı açıklamışlardır:

“Hamdullah Suphi bir Türk hümanizmasına ne kadar şiddetle muhtaç olduğumuzu işte yıllarca evvel ne iyi belirtiyor: <Ne zaman parça parça şunda bunda rastlayabildiğimiz Türk hakikatleri, manialarını kırarak ve feyizleriyle edebiyatımızın içine akacaktır? Kendi mazimizle, kendi insanımızla, kendi rüyalarımız ve ruhumuzla ne zaman kavuşacağız?>”

“Refik Halit, yine yıllarca evvel, ne kısa ve doğru söylemiş: <Biz lisanı bulduk, şimdi halkı öğreneceğiz.> İşte bu halkı üstün körü değil, bütün paslarından sıyrarak, asli cevheriyle keşfetmek; mecmuamızın hümanizmadan kastı bu...”⁸³

Yapılan araştırmalarda, Karaböcek, “1930’lu yılların Türk hümanizmine baktığımızda ilk karşımıza çıkan Yücel dergisidir.”⁸⁴ demiştir. Buradan hareketle Türk hümanizminin *Yücel* dergisi etrafında geliştiği anlaşılmıştır.

Hümanizmanın, memlekette nasıl anlam bulduğu ve hangi konular üzerinde uğraştığı *Yücel*’de şöyle açıklanmıştır:

“...humanisma tabiri, memleketimizde şu manalarda kullanılmıştır;

- I. Modern kültürün temeli olan Renaissance devrini doğuran bir amil olarak Humanisma
- II. Eski Yunan ve Latin kültür sistemi ve kıymetleriyle uğraşmak manasında Humanisma
- III. Sanat ve kültür eserlerinde münhasıran insan ve insaniyi aramak, yaratmak cehdi olarak Humanisma
- IV. Bütün insani değerleri kucaklayan çok umumi bir anlayış olarak Humanisma
- V. İlim ve kültür gayelerinin dışında, biraz politik ve ideolojik bir mana içinde, milliyi inkâr edip, milletlerarası olma yolundaki hareket olarak Humanisma”⁸⁵

⁸¹ Fevzi Muhip, “Neo-humanisme” *Yücel*, c. 1, s.2 (1935): 10.

⁸² *age*, 11.

⁸³ Yücel “Heyecanlı ve imanlı genç okuyucularımız merak etmesin: Yücelin kalbi onlarla beraber çarpıyor.” *Yücel*, c. 14, s.82 (1941): 147-149.

⁸⁴ Can Karaböcek, “Türk Düşüncesinde Hümanizm Arayışı; Milli Kimlik İnşasında Bir Uğrak” *Felsefi Düşün Dergisi*, s. 9 (2017): 130-133.

⁸⁵ Şinasi Özdenoğlu, “Hümanizmanın Gerçek Manası”, *Yücel*, c. 19, s.108 (1945): 40-45.

Hümanizma fikri, bireyin kendini keşfetmesi, tanınması ve sevmesiyle bireyin kendi değerinin farkında varmasıdır. Dergide hümanizmanın birçok farklı tarifine ulaşılmaktadır. Saffettin Pınar ise hümanizma kavramını şu şekilde tanımlamıştır: “Humanisma, düşünce ve duygunun, arayış ve ibdağın orta çağ içtimai ve dini otoritesine karşı kıyamıdır.”⁸⁶ Pınar’a göre hümanizma kavramı çok geniş anlamlar taşıyan bir kavramdır. Bu sebeple bu kavram dönemin en çok tartışılan ve anlaşılmaya çalışılan kavramlarından biri olmuştur. Hümanizma Pınar’a göre, orta çağ skolastiğine, kilisenin teolojik dogmalarının insanın fikri ve içtimai varlığının üzerindeki baskısına karşı, ilmin ve sanatın daha geniş anlamıyla hür düşünen ve hisseden insan zihniyetinin gösterdiği ters tepkidir. Hümanizmanın ortaya çıkmasıyla sanat ve ilim alanında büyük gelişmelerin olduğu görülmüştür.

3.5. Yücel’de Gençlik, Çocuk ve Eğitim

Çocuk ve gençlik her dönemde neslin devamı olarak görülür, geleneklerin ve kültürlerin aktarımında en önemli rolü oynar. Eğitimin asıl hedefi olan ve devletin, milletin ihtiyaçları, emelleri doğrultusunda yetiştirilen çocuklar ve gençler geleceğin teminatıdır. Çocukların ve gençlerin eğitime her dönemde özel önem verilmiş ve bu anlamda birçok çalışma yapılmıştır. Cumhuriyet’in ilanı ile başlayan yenilikler eğitim dünyasını da ele almış bu alanda birçok yeniliğe imza atılmıştır. Yeni rejimin ilk dönemleri yoğun olarak inşa süreciyle geçmiştir. Bu anlamda gençlik, devletin inşasında en önemli malzeme olarak değerlendirilmiştir.⁸⁷ Atatürk, gençliğin eğitimi ile ilgili şu sözleri söylemiştir:

“Yetiştirilecek çocuklarımıza ve gençlerimize görecekları tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel ve her şeyden evvel Türkiye’nin istiklaline, kendi benliğine ve milli emellerine düşman olan anasırı mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.”⁸⁸

Atatürk, Dünya’nın durumu ve ileri milletlerde yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında Türk milletinin bu ilerlemeyi yakalaması ve gençlerin bu ruhla yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu ruhla yetiştirilmemiş milletler için hayat ve istiklal olamayacağını da söylemiştir. Atatürk, gençliğe duyduğu sonsuz güvenini Gençliğe Hitabesinde “Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.” diyerek ifade etmiştir. Gençliğe duyulan sonsuz

⁸⁶ Saffettin Pınar, “Neo-humanisme”, *Yücel*, c.11, s. 63 (1940): 127-128.

⁸⁷ Serap Yolcu Yavuz, *Cumhuriyet Misyonerleri: 1930-1946 Arası Türkiye’de Bir Politik Özne Olarak Gençlik İnşası*, (İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2019): 189.

⁸⁸ “Atatürk Diyor Ki” *Yücel*, c. 8, s. 46 (1938): 185.

güven yalnızca Atatürk tarafından değil, dönemin Milli Şefi olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başbakanı İsmet İnönü tarafından da devam etmiş ve 1945 yılında Türk çocuğu hakkındaki düşüncelerine *Yücel*'de şöyle yer verilmiştir: “Yarına inanmıyanlar, bu gün bir köy mektebinde heceleleyen Türk çocuğunda yarının kudretli devlet reisi ışığını arayamıyanlar cumhuriyetçi olamazlar.”⁸⁹ İnönü, Türk çocuğunun ruhuna, zekasına güvenilmesi gerektiğini geleceğin büyük insanları olacaklarına inanılması ve bu inançta olmayanların gerçek bir cumhuriyetçi olamayacağını ve gençliğe duyulması gereken güveni sözlerinde ifade etmiştir.

3.5.1. Milli İdeal ve Gençlik

Cumhuriyet'in 1923'te ilan edilmesiyle başlayan yenilik hareketleri eğitim alanında da şu gelişmeleri gösterdiği görülmüştür: 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmış, 1928 yılında Latin harfleri kabul edilerek Arap alfabesinin kullanımına son verilmiştir. Bu karar ile memlekette millileşme çalışmaları başlamış ve devam etmiştir. Okuma-yazma seferberliğiyle memlekette okuma-yazma bilmeyen tek bir vatandaşın kalmaması ve gençlerin memleket ideolojisini kazanmaları üzerinde önemle durduğu görülmüş ve Milli İdealizm konusunda şöyle demiştir:

“Atatürk milli idealin konusunda şu satırlara işaret etti. Okuyup yazmak bilmeyen tek vatandaş bırakmamak, memleketin yüksek kalkınma savaşının ve yeni çatısının istediği teknik elemanları yetiştirmek memleket ideolojisini anhyacak, anlatacak ve nesilden nesile ulaştıracak kurumlar yaratmak.”⁹⁰

Atatürk, milli ideal fikrinin daima canlı kalabilmesi ve yüksek kalkınma savaşının amacına ulaşması için gençliğe ümit bağlamış ve “işaret ettiğim ideali Türk gençliğinin dimağında ve Türk milletinin şuurunda daima canlı bir halde tutmak üniversite ve yüksekokullara düşen bir vazifedir.”⁹¹ diyerek bu inancını dile getirmiştir. Bu sözlerden anlayacağımız en önemli nokta şudur ki Atatürk milli idealizmi iki şeyde bulmaktadır. Bunlardan biri milletin şuru diğeri de gençliktir. Şuurdaki değerlerin anlaşılması gençliğin görevidir. Gençliğe verilen vazife milli idealin tatbikidir. Bu tatbiki imkân sağlamak ise üniversite ve yüksek okulların görevidir. Gençliğe bu kadar büyük vazife ve sorumluluklar yükleyen Atatürk,

⁸⁹ *Yücel*, c. 19, s. 109 (1945): 87.

⁹⁰ Enver Ziya Karal, “Atatürk ve Gençlik” *Yücel*, c. 23, s. 138 (1948): 88.

⁹¹ *age*, 88.

gençliğin bu vazifelerin üstesinden gelmesi için ve Türkiye Cumhuriyeti'nin gerçek anlamda sahibi olması için gençliğin iyi yetiştirilmesini esas olarak almıştır.

Bu anlamda dönemin önemli tarihçisi Enver Ziya Karal, gençliğin yetiştirilmesine ilişkin şu iki fikri ifade etmiştir:

“Cumhuriyet Türk gençliğine iki kanat getirmiştir. Bunlardan birisi yaşatıcı fikir diğeri de milli heyecandır. Gençlik yaşatıcı fikir kanadına yaslanarak milli heyecan kanadı üzerinde yükselir ve beraberinde yüksek Cumhuriyet yükselir.”⁹²

Karal, gençliğin Cumhuriyet'i yükselteceğine inanmış ve gençlerin yaşatıcı fikir ve milli heyecana sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Atatürk'ün belirttiği milli idealin gençlere aşılması gerektiği de Osman Nebioğlu tarafında *Yücel*'de şu sözlerle ifade edilmiştir: “Türk devlet ve milletinin ölmezliğini tam bir emniyet altına almak için bütün vasıta ve teşkilatlarla milli ideali, halkçılığı, temiz ahlak ve karakteri Türk gençliğine aşılamak lazımdır.”⁹³

Nebioğlu, Türk milletinin ve devletin bölünmez bütünlüğünü, ölmezliğini sağlamak ve korumak amacıyla yapılacak ilk işin Türk gencinin tam donanımlı, idealist, ahlaklı ve karakterli olarak yetiştirilmesini önemli görmüştür. Gençliğin yetiştirilmesine verilen önem *Yücel*'de “Bugün gençliğin yetiştirilmesi, bütün medeni ve muasır milletler için en önde gelen bir mesele ehemmiyetini kazanmıştır.”⁹⁴ şeklinde ifade edilmiştir.

Cumhuriyetle birlikte yapılan inkılaplarla, Türk milletinin inanç ve görüşlerinde de yeniliklere gitmeyi amaç edinmiştir. Bu amaçla Türk gençliğinin de Cumhuriyet yeni prensiplerini benimseyecek şekilde yetiştirilmesi gerektiği düşünülmüştür. Cumhuriyet'in inanç sisteminde yaşanan değişimlere *Yücel*'de şöyle değinilmiştir:

“Cumhuriyet istibdadın körü körüne itaat prensibini yıktı. Cumhuriyette her şeye görerek, bilerek, duyarak ve nihayet inanarak bağlanış vardır. Cumhuriyet böyle gençlik istiyor ve gençliği böyle hazırlamak için mektepler ile Halk evleri ile, izcilik teşkilatlarıyla bir kül halinde faaliyettedir.”⁹⁵

Bu dönemde iktidar inançlar üzerinde de değişimlere yönelmiştir. *Yücel*'de ifade edilen görüşlere göre Cumhuriyet gençliğinin inanç sisteminde de olması gereken kriterler belirtilmiştir. Bu amaçlarla kurulan mekteplerin, Halkevlerinin ve

⁹² Enver Ziya Karal, “Atatürk ve Gençlik”, *Yücel*, c. 23, s.138 (1948): 88-89.

⁹³ Osman Nebioğlu, “Milliyet İdeali ve Milli Terbiye”, *Yücel*, c. 17, s. 97 (1948): 12-14.

⁹⁴ Ali Güner, “Genç ve İdealist Arkadaş (Anket)”, *Yücel*, c. 7, s. 40 (1938): 140.

⁹⁵ Hasan Tongal, “Aydın ve Uyanık Gençlere Soruyoruz: Anket”, *Yücel*, c. 6, s. 36 (1938): 246.

izcilik kurumlarının faaliyet gösterdiği ifade edilmiştir. Fakat bunların yetersiz olduğu ve “daha rasyonel, metodik ve disiplinle gençliği hazırlayacak merkezi bir teşkilat”⁹⁶ olması gerektiği belirtilmiştir. Bu dönemde Türk gençliğinin Cumhuriyet prensiplerine uygun yetiştirilecek kurumların kurulması ve geliştirilmesi çalışmalarının bir an evvel yapılması gerektiği düşünülmüştür.

3.5.2. Yücel Gençlerin Neler Bilmesini İster?

Yücel, çıkış amacını yayınladığı ilk sayısında derginin lise gençleri için çıktığını ifade etmiştir. Aynı zamanda lise gençlerinin temsil edildiği hiçbir mecranın bulunmadığını belirtmiştir. Bu anlamda gençler için çıktığını ve onları “iyiye, güzele ve doğruya” yönlentmeyi bir amaç edindiğini söylemiştir. *Yücel*’in gençlerin iyiyi, güzeli ve doğruyu sağduyuya göre kötü, çirkin ve yanlıştan ayırt etmesini amaçlamıştır. Gençlerin akla uygun yargılarda bulunması ve gerçekçi, doğru kararlar verebilmesini ilke edinmiştir. *Yücel*’in gençlere özgü bir dergi olduğu dönemin oyun yazarı Ekrem Reşid tarafından şöyle ifade edilmiştir: “Yücel gençtir. Yüceli gençler neşreder, gençler okur, Yücel gençliğe hitap eder.”⁹⁷ Reşid, *Yücel*’in gençliğe hitap eden ve gençleri okuması gereken bir dergi olduğunu belirtmiştir.

Yücel’de gençler için yazılmış birçok yazı bulunmaktadır. Bu yazılar gençlere tavsiye niteliğinde ve bir gencin neler bilmesi gerektiğini vurgulayan yazılardır. Dönemin getirdiği yeniliklerle birlikte genç bir kızın neler bilmesi gerektiğini anlatan bir yazı *Yücel*’de yer almaktadır. Bir Amerikalı gözü ile yazılan bu yazı oluşturulmak istenen genç kız profili ile ilgili ipuçları verirken aynı zamanda *Yücel*’in istediği gençliğin de tasviridir. Nermin Akalın’ın bir Amerikalıdan çevirdiği bu yazının *Yücel*’de yayınlanması gençlerin modern ve batılı anlamda birçok özellik kazanmasını beklemektedir. Yazara göre genç bir kız öncelikle okul hayatında özellikle kimya, matematik, Fransızca gibi derslerde başarılı olmalıdır. İleride hayatını kazanmak için gereken dersleri seçerek kendi kendine yetebilen bir birey olmalıdır. Yazara göre bir genç sportif olmalı çünkü spor yapan birey ‘sıhhatli bir vücuda maliktir’⁹⁸ der. Bu anlamda gençler golf, tenis ve yüzme sporlarında turnuvalara girmelidir. Spor, geçmişte Tanzimat dönemiyle yaygınlaşmaya başlamış

⁹⁶ age, 246.

⁹⁷ Ekrem Reşid, “Birkaç Söz...”, *Yücel*, c. 1, s. 2 (1935): 8.

⁹⁸ Nermin Akalın, “Genç Bir Kız Neler Bilmelidir: Bir Amerikalı Gözü ile” *Yücel*, c. 1, s. 2 (1935): 16.

Cumhuriyet döneminde ise beden terbiyesi ve Atatürk'ün istediği 'yavuz ve gürbüz evlatlar'⁹⁹ için önemli bir araç olarak görülmüş ve bu anlamda birçok spor kulübü faaliyetlerine başlamıştır.

Yazara göre, genç bir kızın edinmesi gereken beceriler arasında eğitim, spor, eğlence, tasarruf, ev yaşamı gibi konular yer almıştır. Genç kızların bahsedilen tüm alanlarda görev edinmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu dönemde kızların toplum içerisinde yer edinmesi, eğitimlerine devam etmeleri konusu gündemde olmuş, dergi de bu gelişmelere kayıtsız kalmayarak bu yönde teşvik edici yazılar yayınlamıştır.

Yücel'in bazı sayılarında yer alan sayfa altlarındaki vecize ve atasözlerinde genç konusu da ele alınmıştır. Gençliğin konu olduğu vecize ve atasözleri derginin 19. sayısında yer almıştır. Toplamda 29 vecize ve farklı milletlere ait atasözleri bulunmaktadır ve aşağıda tamamı verilmiştir:

“Gençlikten kocalığa sağlık saklamalıdır.” Türk Atasözü

“Gençliği yıkan paranın bolluğudur.” İngiliz Atasözü

“Gençliğe üç öğüdüm var. Çalış, çalış, çalış.” Bismark

“Büyük olan her şey gençlik tarafından başarılmıştır.” Disraeli

“Gençlik ve ihtiyarlık... İkiside de yalan; ikisi de doğru.” Stevenson

“Gençlik eğlence ile el ele vermiş gidiyor.” Byron

“Gençler ümitte, ihtiyarlar hatıra ile yaşar.” Fransız Atasözü

“Gençlik üzerine yazılmasını bekleyen boş bir defter gibidir.” Japon Atasözü

“Gençliği ihtiyarlardan öğren.” Alman Atasözü

“Kuvvetten düşmeğe sebep ihtiyarlıktan ziyade, gençlikte yapılan hatalardır.” Cicero

“Gençlik uçuyor.” Horace

“Gençler bilse, ihtiyarlar yapabilse.” Latin Atasözü

⁹⁹ Ahmet Talimciler, “Modern Türkiye’de Spor” *Modern Türkiye Tarihi*, ed. Ahmet Şimşek, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019), 415.

- “Gençlere sor, onlar her şeyi bilir.” Portekiz Atasözü
- “İhtiyarlar düşünmeli, gençler başarmalı.” Darcy Thompson
- “Gençlik tutulmaz elle.” Faruk Nafiz
- “Gençlik rüya gibi tatlı ve boş geçer.” John Smith
- “Gençliğin kıymeti bilinse ihtiyarlığın şikâyeti az olur.” Türk Atasözü
- “Gençlik sana tapıyorum.” Shakespeare
- “Gençlik elden giderse bir daha gelmez geri.” R. Browning
- “Gençlik hiçbir şeyden şüphe etmemeli.” W. S. Landor
- “Gençlik bir kumbara gibi olmalıdır.” Madame Swenchiny
- “Genç bir baş ancak genç omuzlar üzerinde durabilir.” İspanyol Atasözü
- “Gençlik sevgi demektir.” J. Keats
- “Yücelen gençliğin göğsünde arslan yatar.” İsveç Atasözü
- “Gençlik kaçınca kaçır ve mütemadiyen kaçır.” Bir Eklop Sözü¹⁰⁰

Gençlerle ilgili yazılan bu vecize ve farklı milletlere ait atasözleri gençlere kimi zaman tavsiye, öğüt verirken kimi zaman eleştirel bakmış kimi zamanda gençliği tanımlayıcı olmuştur. Dönemin Eğitim Bakanlığı’nı yapan ve Köy Enstitülerinin kurucusu olan Hasan Ali Yücel gençliğe verdiği değeri şu sözleriyle ifade etmişti: “Genç, kabuklaşmıyan, katılaşımayan ruhu her fikre, her duyguya cazibe duyacak bir insan goncasıdır.”¹⁰¹Cumhuriyet’in erken dönemlerinde gençliğe olan inanç çok üst düzeydedir. Gençlik, Cumhuriyet’in geleceğini ve gelecek nesillerini inşa edecek kesimlerdir. Bu dönemde insanların gençlikten beklentileri yüksek olmuş ve toplumun önemli kesimleri bu beklentilerini dile getirmişlerdir. Yazar ve yayıncı olan Osman Nebi ise Yücel’in 14. sayısında yayınlanan yazısında gençlikten beklentisini şöyle ifade etmiştir:

¹⁰⁰ Yücel, c. 4, s. 19 (1935).

¹⁰¹ Hasan Ali Yücel, “Gençler ve Gençlik”, Yücel, c. 5, s. 28 (1937): 126.

“Gençlik, hakikat sendedir. Işıklı yarını sen getireceksin. Renkli baharları sen yaşatacaksın. Başı göklere değen sanat abidelerini sen kuracaksın. Senin hakikatini inkâr edenler toprakları titreten adımlarının altında ezilecektir. Senin kudretine, senin yaratıcılığına inanıyor, sana tapıyoruz.”¹⁰²

Nebi, gençlikten beklentilerini dile getirmiş ve gençliğin gelecekte çok iyi işler yapacağını vurgulamıştır. Gençliğin ruhuna, onların geleceğine oldukça inanmıştır. Gençlere her alanda güvenmenin ve onların geleceğine inanmanın da önemini Orta Avrupa Talebe Müfettişi Reşat Şemsettin *Yücel*’le yaptığı bir konuşmada şöyle ifade etmiştir: “Bir milletin gençliği hakkında ümitsiz olmak demek o Milletin yarınından ve bakasından umut kesmek demektir.”¹⁰³ Türk gençliğinin zekâsına, kabiliyetlerine ve ruhuna inananların ve gençlerin geleceğin inşasında önemli roller üstleneceklerine inananların sayısı çok fazladır. Paris Üniversitesi Hukuk ve Edebiyat Fakülteleri mezunu Prof. Dr. Ali Fuad ile *Yücel*’de yapılan bir ankette gençliğe olan inancını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Türk gencinin zekâsı, intikal ve anlayış kabiliyeti emsalsizdir... Türk genci tanıdığım bütün milletlerin gençleri arasında çabucak kendini gösteriyor. Zekâsıyla, tavır ve hareketiyle intibak kabiliyetiyle temas ettiği başka millet gençleri arasında temayüz ediyor.”¹⁰⁴

Prof. Dr. Ali Fuad, Türk gencinin farkını anlamış ve diğer milletler ile kıyasladığında Türk gencinin zekâsının, tavır ve hareketlerinin üstünlüğünü belirtmiştir. Dönemin İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Felsefe Profesörü olan Ord. Prof. Dr. Richard Honig de gençliğe birtakım tavsiyelerde bulunmuştur. Üniversite tahsili gören gençlerin bu tahsilin gerektirdiği azmi ve heyecanı göstermeleri ve üniversite tahsiline uygun bir akademik yurddaş olunması gerektiği ifade etmiştir.

“Gençler! Şunu daima hatırlınızda tutunuz: Amacı istemek yetmez, ona ulaştıran yol üzerinde gitmeğide istemek gerektir. Eğer yolu ciddiyetle kat ederseniz, yol üzerinde gitmek de size zevk verir ve beklediğinizden çok önce amaca varmış olursunuz.”¹⁰⁵

Honig, hayatın emeksiz kazanç elde edilecek bir piyango olmadığını, yolun sıkıntılı kısımlarını atlamaya çalışanların amaca erişemeyeceğini belirtmiştir. Bu anlamda gençlerin üniversite tahsili boyunca akademik yurttaş olmalarını ve bu ruha uygun hareket etmelerini, vazifelerini tam olarak yerine getirmeleri gerekmektedir.

¹⁰² Osman Nebi, “Fazilet, Nerdesin?”, *Yücel*, c. 4, s. 14 (1936): 49.

¹⁰³ Osman Nebi, “Orta Avrupa Talebe Müfettişi Reşat Şemsettinle Bir Konuşma”, *Yücel*, c. 7, s. 40 (1938): 146-149.

¹⁰⁴ Prof. Dr. Ali Fuat “Üniversite Profesörlerine Soruyoruz: Anket”, *Yücel*, c. 3, s.14 (1936): 64. 71

¹⁰⁵ Richard Honig, “Üniversite Tahsilinin Manasına Dair”, *Yücel*, c. 2, s. 10 (1935): 123.

3.5.3. Yücel’de Gençlerin Militarizasyonu

Osmanlı’nın son dönemlerinde başlayan modernleşme ve ulus-devlet olma çabaları Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra üzerinde daha fazla durulan konular olmuştur. Ulus-devlet inşasında milliyetçi toplumların yetiştirilmesi, modernleşmenin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu anlamda eğitimde milliyetçiliğin inşası, devlet yapısının modernleşmesi için yenilikler yapılmış oldu. Milliyetçiliğin toplumlara kazandırılmasında zorunlu askerlik uygulaması da devletler için vazgeçilmez bir araç olarak görülmüştür. Türkiye bu anlamda 1926’da orta ve yüksek öğretim kurumlarında Askerliğe Hazırlık Derslerini zorunlu hale getirmiştir.¹⁰⁶Yücel’de askerlik derslerinin “zorunlu hale gelerek, yaz boyunca yüksek öğrenim gençliği için 20 günlük kamplar kurulduğu”¹⁰⁷ bilgisi verilmiştir.

3.5.4. Yücel’de Çocuk Terbiyesi

Arapçadan dilimize geçen terbiye kelimesi günümüzde kullanılan eğitim ile aynı anlama gelmektedir. Yücel, çocukların terbiyesi konusuna birçok noktada değinmiştir. Çocuklara terbiye verilmesi ve onların toplum özelliklerine uygun yetiştirilmesine önem verilmiştir. Dergi, “Disiplinsiz çocuk cemiyetin en ağır yüküdür.”¹⁰⁸diyerek disiplinin hayati bir konu olduğuna değinilmiştir. Çocukların terbiyesinde yeni dönemde yeni arayışların olduğu açıktır. Çocukların disiplini ve terbiyesi daha çok küçük yaşlardan itibaren gerekli görülmüştür. Yücel’de yer alan bir yazıda şu hikâye anlatılmaktadır:

“Bir terbiyeciyeye bir anne, çocuğunun ne zaman talim ve terbiyesine başlaması lazım geldiğini sormuş. O da çocuğun kaç yaşında olduğunu öğrenmek istemiş: anne iki yaşında deyince, terbiyeciyeye: ‘çok geç kaldınız’ cevabını vermiş.”¹⁰⁹

Çocukların disiplininde ilk mesuliyetin ebeveynlere düştüğü görülmektedir. Fakat o dönemlerde ebeveynler bu mesuliyeti benimsemiş değillerdir. “Çocuğa ebeveyni tarafından kazanma yoluyla çalışma sistemleri gösterilmeli ve öğretilmelidir.”¹¹⁰ Çocuğa evinde birtakım görevler ve sorumluluklar verilmesi gerektiği ve bu görevlerini gerçekleştirirken çocuğa müdahalede bulunulmaması

¹⁰⁶ Mustafa Gündüz, *Maariften Eğitime*, (Ankara: Doğubay Yayınları, 2016): 533.

¹⁰⁷ Yücel “Duygusuz Gençler” *Yücel*, c. 2, s. 7 (1935): 1.

¹⁰⁸ Alexis Carrel, “Hususi Hayatımızda İntizam” *Yücel*, c. 13, s. 73 (1941): 6-8.

¹⁰⁹ *age*, 8.

¹¹⁰ *age*, 7-8.

gerektiği belirtilmiştir. Aynı zamanda ebeveynlerin ve terbiyecilerin çocuklara birer örnek teşkil ettiği unutulmamalı ve buna göre davranılmalıdır.

Özellikle dini inançlar geride bırakılmaya çalışırken çocuk terbiyesinde de dini terbiye yerini milli terbiyeye bırakmak zorunda kalmıştır. Atatürk de çocuk terbiyesi konusunda milli terbiye kavramına değinmiş ve milli terbiyeyi esas kabul etmiştir. Dönemin önemli tarihçisi Enver Ziya Karal, Atatürk'ün çocukların terbiyesi konusunda şu görüşlerine yer vermiştir:

“Terbiye Atatürk için bir milletin hayatında esastır. Bir milletin hür ve müreffeh olması esir ve sefil bulunması terbiye meselesiyle ilgilidir. Atatürk millet halinde yaşayan topluluklar için dini terbiyeyi, beynelmilel terbiyeyi reddeder ve milli terbiyeyi esas olarak kabul eder.”¹¹¹

Atatürk, dini ve evrensel terbiye metodlarını reddederek milli terbiyenin çocuklara verilmesini kabul eder. Çocukların yetiştirilmesinde aracı olacak terbiye metodu “dini yasaklarla” değil “oyunla”, resimle bazı isimlere göre masal ile olabileceği *Yücel*'de şöyle belirtilmiştir: “Oynayan çocuk, oyunla, beden faaliyetine en salim bir inkişaf sahası bulduğu gibi, ergin mantıkımızdan büsbütün başka olan zihin faaliyetine de en uygun bir tekâmül sahası temin eder.”¹¹²

Siyavuşgil, çocuk deyince akla gelen ilk şeyin çocukluğun uzun çeşitli bir oyun evresi olduğunu söylemiştir. Oyun evresi çocukları hayata hazırladığı, kendi kendini yetiştirdiği bir evredir. “Tabiatı zorlamadan terbiye eden en büyük mürebbi, şüphesiz oyundur.”¹¹³ Oyunların yanı sıra çocukların resim çizmesi de onların terbiyesinde önemli olduğu düşünülmüştür. “Küçük çocukların çalgınca çizdikleri resimlerde bir mananın mevcut olduğu muhakkaktır. Daha doğrusu her resim, onu çizen küçük çocuk hakkında bir hikâye anlatmaktadır.”¹¹⁴ Bu anlamda çocukların problemlerini, ihtiyaçlarını, onların ruhunu ve duygularını yakalamak amacıyla çizdikleri resimlerden yararlanılabileceği açıktır.

Çocukların aynı zamanda memleketini, milletin tanıması gerektiği düşünülmüştür. Thomas Burke, *Yücel*'de yayınlanan yazısında şu ifadelere yer vermiştir: “Toprak ve memleket kültürü olmayan çocuk tahsilsiz bir

¹¹¹ Enver Ziya Karal, “Atatürk ve Gençlik” *Yücel*, c. 23, s.138 (1948): 88-89.

¹¹² S. Esat Siyavuşgil, “Türk Çocuklarına Ne Gibi Masal ve Hikayeler Okutmalı? (Yücel'in Anketi)” *Yücel*, c. 13, s. 74 (1941): 68-71.

¹¹³ *age*, 68-71.

¹¹⁴ John Bach, “Çocukların Resimleri” *Yücel*, c. 23, s.138 (1948): 69.

çocuktur.”¹¹⁵Çocukların toprak ve memleket kültürüne sahip olmaları gerektiği önemle belirtilmiştir.

3.5.5. Yücel’de Masallar

Çocukların eğitiminde kullanılabilecek tekniklerden biri de masallardır. Masal, halk arasında oluşan, kimi zaman olağanüstü karakterlerin yer aldığı, ağızdan ağıza gelecek kuşaklara aktarılan hayali halk hikayeleridir.¹¹⁶Masallar en başta ‘evvel zaman’ kalıbı ile başlar ve masallarda belirli bir tarih ve mekân bulunmamaktadır. Masalların çocukların hayal dünyasını zenginleştirdiği ve onları hayata hazırladığı düşünülmektedir. Türk eğitim sistemine önemli etkileri olan siyasetçilerden Kazım Nami Duru masallar hakkında “Çocukluğunda çok masal dinleyen, muhayyile zenginliği bakımından, daha iyi sanatkâr olur.”¹¹⁷ yorumunda bulunarak masalın çocuklar üzerindeki etkisini açıklamıştır. Masallar çocuğu yaşama hazırlayacak niteliklerde olduğunda önemli işlevler görmektedir fakat masal konusu o dönemde birçok tartışmaya neden olmuştur. Çocuklara masal anlatılmalı mı, anlatılmamalı mı? Bu mesele dönemin mütefekkirleri tarafından tartışılmış ve farklı şekillerde düşünceler ortaya atılmıştır. Dergiye göre rasyonalistler, gençliği fantezi dünyasından kurtarmak, onları evham ve hurafelerden uzaklaştırmak istemişlerdir. Bu amaçla rasyonalistler, masalların çocuklar üzerinde zararlı tesirleri olabileceğini düşünmüşlerdir. Yücel’de yer alan yazıda rasyonalistlerin masalların çocuklar üzerinde yaptığı zararlar hakkında düşündükleri şu şekilde maddeler halinde verilmiştir¹¹⁸:

1. Masal, çocukların kafasını gerçek olmayan birtakım fanteziler ve hayallerle doldurmakta ve tıkamaktadır.
2. Çocuk gerçeğe karşı olan alakasını ve rasyonel düşüncesini kaybederek hayalperest olmaktadır.
3. Masallar korkunç tipleri ve kanlı mevzularıyla çocuk üzerinde zararlı etkiler yaparak toplum içinde korkak veya zalim ve fena insanlar yaratmakta ve insanda hayat boyunca devam eden bir takım batıl inançların yerleşmesine sebep olmaktadır.

¹¹⁵ Thomas Burke, “Toprak Kokusu” Yücel, c. 12, s. 67 (1940): 8.

¹¹⁶ Ali Fuat Arıcı, *Masalın Sesi*, (Ankara: Pegem Akademi, 2012): 5.

¹¹⁷ Kazım Nami Duru, “Türk Çocuklarına Ne Gibi Masal ve Hikâyeler Okutulmalı? Anket” Yücel, c. 13, s.74 (1941): 67.

¹¹⁸ Osman Nebi, “Çocuklara Masal Anlatılmalı mı?” Yücel, c. 12, s. 72 (1941): 101.

Masallarda gerçek dışı unsurların ve olayların yer alması rasyonalistler tarafından zararlı görülmüştür. Çocukların masallar sebebiyle hayal dünyasında yaşayacağı ve masalda yer alan birtakım korku unsurları sebebiyle onların batıl inançlara sahip olacağı düşünülmüştür.

Gazeteci ve yazar Vâlâ Nureddin (Vâ-Nu), çocuk terbiyesi meselesine değinerek rasyonel bir tutum sergilemiştir. Çocukların masallar ile onları şairaneliğe, idealizme sevk ettiği ve onları kurtulamayacakları batıl inançlara bağlayacağını düşünmüştür. Vâ-Nu, masallar yerine çocuklara verilmesi gereken metinleri şöyle açıklamıştır: “Çocuğu “Olmayan şeyler” le meşgul etmemeli ve onun tahayyül kabiliyetini inkişaf ettirecek diğer jimnastiklerden istifade ettirmeli ve çocuğa realitenin nesiçlerinden örölmüş hikayeler vermeli.”¹¹⁹

Vala Nureddin, çocukların gerçeklerden uzaklaştırılmaması gerektiğini önemle vurgulamıştır. Çünkü çocukluk çağı hakikat ile hayalin birbirinden ayıramadığı bir devirdir. Çocuğun etrafında gördüğü eşyalar, içinde yaşadığı doğa, gökyüzü, ay, güneş ve yıldızlar ile adeta bir masal dünyasındadır. Çocuk zihni henüz mantıksal olarak gelişmediğinden onları bir de masallarla meşgul etmemek gerekmektedir.

Diğer taraftan bakıldığında ise masal ‘hakikati muhteva’¹²⁰ bakımından incelenirse, çocuğun yaşamıyla ilgili düşüncelerinin gerçeklerle değil, masallar ile oluştuğu düşünülmektedir. “Psikolojik noktadan masal, hakikate, terbiyevi bakımdan anlatılan vakalardan daha yakındır.”¹²¹ Çünkü ebeveynler, çocuklarından kötölükleri gizli tutmaya, onları korumaya eğilimlidirler. Çocuklara yalnız hayatın güzel tarafını göstermek isterler ve çocukların her şeyin iyi, güzel, doğru olduğunu düşünsün, kötölükleri, fenalıkları öğrenmesin ve uzak dursun diye düşünürler. Hâlbuki hayatta iyilikler olduğu gibi kötölüklerde mevcuttur. Çocuğun hayata tam olarak hazırlanabilmesi için iyiyi ve kötüyü birbirinden ayırt edebilmesi gerekmektedir. Çocuğa terbiyevi bakımdan hayattan alınmış bazı hikâyeler masallardan daha korkunç bir haldedir. Örneğin, makasla oynadığı için parmağını kesen Ayşe, dikkatsiz olduğu için trenin altında ezilen Ahmet gibi... Masallar ise hem iyi hem kötü cepheyi çocuğa gösterir ve çocuğu iyiye alıştırmak için daha iyi bir yoldur. Osman Nebi, masalların ikiliği hakkında şu açıklamalarda bulunmuştur: “Masal

¹¹⁹ Osman Nebi, “Çocuklara Masal Anlatmalı Mı?” *Yücel*, c. 12, s. 72 (1941): 101.

¹²⁰ *age*, 102.

¹²¹ *age*, 102.

çocuğa korkaklık aşılatabileceği gibi onu mert, cesur ve kahraman da yapabilir, masal çocukta batıl itikatlar yaratabileceği gibi onda iyi düşünceler ve mukaddes imanlar da doğurabilir.”¹²² Sonuç olarak, asıl mesele çocuğa masal anlatıp anlatmamak değil, nasıl masallar anlatılmalıdır meselesinin düşünülmesidir.

3.6. Yücel’de Dil ve Eğitim

Tanzimat Döneminin önemli isimlerinden biri olan Şinasi’nin Arap harflerinde dizgiyi kolaylaştırmak maksadıyla baskı objesi sayısını 112’ye indirmesi bu dönemde alfabe tartışmasını başlatmış oldu. Bu tartışma Arap harflerinin ıslah edilmesi ve Latin harflerinin kullanılıp kullanılmayacağıydı. Tartışmaya 1863 yılından itibaren Mecmua-i Fünun, Terakki, İbret, Tasvir ve Hürriyet gibi gazeteler katıldılar. Arap alfabesi ve Latin alfabesi tartışmasında suçu harflerde değil dönemin eğitim sisteminde bulanlar da oldu.¹²³

Tanzimat’tan Cumhuriyet’e kadar geçen dönemde alfabe değişikliği önerileri devam etmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan inkılapların arasında alfabe ve sonrasında dil inkılâbı yer almıştır. Kasım 1928’de harf inkılâbıyla Arap alfabesinden Latin alfabesine geçişten sonra okuma-yazma çalışmaları hız kazanmış ve Türkçeyi doğru ve güzel yazmak ve konuşmak için büyük bir seferberlik başlamıştır. Bu inkılâp Alfabe Devrimi olarak değerlendirilmiş ve devrim hakkında birçok düşünce belirtilmiştir. Türkçü İsmet Rasin, Atatürk’ün bıraktığı inkılapçılık ruhundan bahsederek “Yeni inkılâplarımızın en başında, bizzat Atamızın başladığı en büyük inkılap: dil inkılabı gelir. Öz Türkçeden bıkmadık, vazgeçmedik, unutmadık. Öz Türkçe muhakkak yaşayacaktır.”¹²⁴ demiştir.

Alfabe Devrimi’nin ardından 1930’lu yıllarda Dil ve Tarih tezleri ortaya atılmıştır. Bu tezlerin ortaya atılış sebebi dil ve tarih milliyetçiliğinin Türk halkına kazandırılmak istenmesidir. Böylece Osmanlı’ya duyulan bağlılık azalacak ve kurulan yeni devlet Türkiye Cumhuriyeti benimsenecektir. 1932’de Türk Dil Kurumu’nun kurulmasıyla dilde sadeleşme, Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçeden atılması çalışmaları başlamıştı. Atatürk, Batılılaşma çabaları içerisinde Arapça, Farsça kelimelerin Türk diline hâkim olmasına oldukça kızgındı ve yerel

¹²² Osman Nebi, “Çocuklara Masal Anlatmalı Mı?” *Yücel*, c. 12, s. 72 (1941): 103.

¹²³ Orhan Koloğlu, “Osmanlı Basını: İçeriği ve Rejimi” *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, c. 3, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985): 78.

¹²⁴ İsmet Rasin, “Yeni İnkılaplar!” *Yücel*, c. 9, s. 50 (1939): 49.

çalışmaların başarıya ulaşmasıyla yabancı sözcüklere ihtiyaç kalmayacağına inanıyordu.¹²⁵ Bu anlamda 1935’te Güneş Dil Teorisi ortaya çıktı. Atatürk’e göre, “Yeryüzündeki bütün hayat belirtileri bir ana kaynaktan yani güneşten çıktığı gibi, bütün diller de Türkçeden, bu ana dilden çıkmıştır.”¹²⁶ Bu teoriyle dilde yabancı kelimeler (özellikle Arapça ve Farsça) yerine yeni kelimelerin kullanılması amaçlanmıştır. *Yücel* de bu teoriyi benimseyerek dergilerinde eski kelimeleri yerine gelen yeni kelimeleri okuyucusuna iletmiştir. Bu kelimelerden bazıları günümüze kadar ulaşmayı başarabilmiş, bazıları ise Türk dilinde yer edinememiştir. *Yücel*’de verilen bu kelimelerden kullanımı yaygınlaşan ve hiç kullanılmayan kelimeler olarak incelenerek gruplandırılmış ve aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 9: Kullanımı Yaygınlaşan Kelimeler

Kullanımı Yaygınlaşan Kelimeler	
Eski	Yeni
Hâkim	Egemen
Sanayi	Endüstri
Serbest	Özgür
İnkişaf Etmek	Gelişmek
Milkî	Sivil
İçtimai	Toplumsal
İtimat	Güven
Netice	Sonuç
Terbiye Etmek	Eğitmek
Mektep	Okul
Muallim	Öğretmen
Merasim	Tören
Ehemmiyet	Önem

Tabloda yer alan kelimeler Arapça, Farsça sözcüklerin Türkçeden atılması çalışmalarında üretilen kelimelerdir. Bu kelimelerin günümüzde kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır.

¹²⁵ Geoffrey Lewis, *Trajik Başarı: Türk Dil Reformu*, (İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2004): 59.

¹²⁶ Ali Fuad Başgil, *Türkçe Meselesi*, 6. bs, (İstanbul: Yağmur Yayınevi, 2018): 52.

Tablo 10: Kullanımı Yaygın Olmayan Kelimeler

Kullanımı Yaygın Olmayan Kelimeler	
Eski	Yeni
Müstakıl	Erkin
Hür	Özgen
Askeri	Süel
Huzur	Baysallık
Teminat	İnanca
Seciye	İra
Aciz	Eksin

Yücel'de verilen bu kelimeler ise günümüzde Türk dilinde yer edinememiş, kullanımı yaygın olmayan kelimelerdir.

Yücel dil devrimi konusunda her zaman oldukça hassas davranmıştır ve Arapça, Farsça kökenli kelimeler yerine öz Türkçe kelimelerin kullanılmasını gerektiğini yayınladığı sayılarda her zaman savunmuştur. Dergi daha ilk sayısında “Dilde Zenginlik” ve ikinci sayısından itibaren “Dil Mükemmelliği” başlıklı bir dizi yazı yayınlamıştır. *Yücel* Türkçenin zenginleştirilmesi amacıyla birçok çalışma yürütmüştür. Yabancı kökenli kelimeler yerine Türkçe kelimeler bulunmuştur. *Yücel* Dergisi öz Türkçe kelimelerin kazanılması amacıyla dergide bu listeleri yayınlamıştır. Uzun bir süre yabancı kelimelerin dilimizden atılamamasından dolayı dergi 1955 yılında çıkan sayılarında da “Yücel doğdu doğal Dil Devriminin içinde buldu kendini. Devrimin yerleşmesi için çalıştı, tartıştı.”¹²⁷ diyerek Dil Köşesi oluşturmuş ve okuyucularından “Yeni Tilcikler Üretiyoruz” başlığı altında öz Türkçe kelime önerilerini almış ve yayınlamıştır.

Memleketimizde ilk defa Atatürk döneminde Geçmişbilim ve Dil Kurultayları toplanmıştır. Atatürk'ün öncülüğünde toplanan ve bilimsel bir toplantı niteliğinde olan ilk kurultay 26 Eylül – 4 Ekim 1932 tarihleri arasında Dolmabahçe Sarayı'nda toplanmıştır. Dokuz gün süren bu kurultayın son gününde Halit Fahri Ozansoy, bu kurultayın Türk dilinin bayramı olduğunu ve bu sebeple kurultayın açılış tarihi olan 26 Eylül'ün Dil Bayramı olarak kutlanmasını tavsiye etmiştir. Kurultay üyelerinin de bu öneriyi oy birliğiyle kabul etmesinin ardından 26 Eylül, Dil bayramı olarak kabul

¹²⁷ Yücel “Yeni Tilcikler Üretiyoruz”, *Yücel*, c. 1, s. 154(1) (1955): 61.

edilmiştir.¹²⁸ Geçmişbilim ve Dil devrimlerinin amacı, Türk milletinin dilini ve geçmişini Osmanlı kurbanı olarak gitmekten kurtarıp, bozuk görüşlerin ördüğü koyu karanlıktan çıkarmaktır.¹²⁹ *Yücel*'in 159.sayısında Dr. Arın Ergin'in yazdığı hatırasında, Atatürk'ün 23 yıl önce dil devriminin gerekçesi hakkında söyledikleri aynen şöyle verilmiştir:

“Ulusal duygu ile dil arasındaki bağ, çok sağlamdır. Dilin ulusal ve zengin olması, ulusal duygunun gelişmesinde de başlıca temeldir. Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki, bu şuur ile işlensin. Ülkesini, yüksek geleceğini korumasını bilen Türk Ulusu, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.

Türk dilinin, kendi benliğine, özündeki güzellik ve zenginliğine kavuşması için bütün devlet örgütlerimizin dikkatli, ilgili olmasını isteriz.

Kesin olarak bilinmelidir ki, Türk Ulusunun ulusal dili ve ulusal benliğini bütün yaşayışında egemen ve temel kalacaktır.

Başka dillerdeki her bir söz için, en az bir Türkçe bulunmalıdır.”

Ergin, Atatürk'ün bu sözleri üzerine “Atatürk'ün bu yüce sözleri, bize, Osmanlılık zindanından kurtuluş yolunu açmıştır.”¹³⁰ demiştir. Atatürk'ün 1938'de ölümünün ardından Milli Şef İsmet İnönü'de 1941 yılında Dil Bayramı münasebetiyle Türk Milletine hitabında Dil Devrimi hakkındaki düşünceleri *Yücel* dergisinde yayınlanmıştır.

“Milletlerin benliklerindeki güç, yaşamaları için en sağlam kaynaktır. İşte bundan dolayı ve milli benliğe doğrudan doğruya dokunduğunu düşünerek dil çalışmalarını sevgi ve ilgi ile genişletmeliyiz.”¹³¹

Türk dilinden yabancı kelimelerin atılması ve dilimize öz Türkçe kelimelerin kazandırılmasında yaşanan gecikmelerden ve yeni kelimelerin çabucak benimsenmemesinden dolayı Orhan Karaca ve İsmet Rasin'in dergide yazdığı yazıda şu ifadeleri okuyuculara iletmişlerdir: “Bugün dilimiz özlenen saf Türkçe değildir.”¹³² Türk Dilinin içinde yabancı sözlükler barındırdığını ve saf Türkçeye ulaşabilmek için yabancı sözlüklerin dilimizden çıkarılması gerektiği düşünülmüştür. “Türk Milleti bugün değilse yarın er geç bütün yabancı sözleri dilinden atacaktır. Türk dili bugün değilse, muhakkak yarın, değişmez amacı olan Öz Türkçeye

¹²⁸ <http://tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/vii-uluslararası-türk-dili-kurultayı-2/>

¹²⁹ Arın Ergin, “Atatürkçülük, En Başta Türk Dil Devriminin Önemine İnanmaktır” *Yücel*, c. 1, s.159(6) (1956): 363-364.

¹³⁰ Arın Ergin, “Atatürkçülük, En Başta Türk Dil Devriminin Önemine İnanmaktır” *Yücel*, c. 1, s.159(6) (1956): 363-364.

¹³¹ İsmet İnönü, “İsmet İnönü'nün Dil Bayramı Münasebetile Türk Milletine Hitabı” *Yücel*, c. 14, s. 80 (1941): 73.

¹³² Orhan Karaca, “Öz Türkçeye Hasret” *Yücel*, c. 10, s. 56 (1939): 55.

varacaktır.”¹³³Türkçenin yabancı kelimelerden arındırılması gerektiğini ve öz, saf Türkçeye kavuşmayı isteyen Ömer Seyfettin’de dilin önemine şöyle değinmiştir. “Fiili vatanımız olan Türkiye’de, nasıl yabancı düşmanlar bulunmasını istemezsek lisanımızda da Türkçeleşmemiş ecnebi kelimeleri, ecnebi kaideleri istemeyiz.”¹³⁴

Yücel, Türk dilinin gelişimine önem vermiş ve bununla ilgili çalışmalara yer vermiştir. Derginin 127. ve 148.sayısında yayınlanan yazılarda dilin önemine şöyle değinilmiştir. “Lisan fikrin aletidir. Lisandan mahrum bir mahlukun düşünme kabiliyet inkişaf edemez.”¹³⁵Derginin 5.sayısında İhsan Aygün tarafından düzenlenen bir ankette Behçet Kemal Çağlar dil konusunda düşüncesini şöyle belirtmiştir,

“Esas kural şu olmalıdır: Türkçe düşünmek, Türkçe yazmak. Osmanlıca düşünmek, öyle yazmak lügata bakıp kelimeleri değiştirmek, gazetelerde rastladığımız gülünç örneklerle karşılaşmamıza sebep olur o kadar.”¹³⁶

Çağlar, dil devriminin lügatten kelime çevirmek olmadığını, Osmanlıca kelimelerin yerine Türkçe kelimeler getirilmesinin doğru olmadığını ifade etmiştir. Çağlar’a göre Türkçe düşünüp, Türkçe yazmak gereklidir.

Türk dilinden yabancı kelimeler atılması gerektiğini ve bu kelimelerin yerine Türkçeleştirilmiş kelimeler üretilmesi gerektiğini savunan Yücel, yayınlanan sayılarında Türkçeye kazandırılmış kelimelere okuyucusuna sunmuş ve aynı zamanda bu konuda çalışmalarda yapmıştır.

Ragıp Hulusi, Avrupa ve Amerikalıların doğu milletlerinin ilimleriyle yakından ilgilendiğini ve bu ilimleri onlardan çok daha ileriye taşıdığını belirtmiştir. Bu anlamda batıdan doğan Şarkiyat (Orientalisme) ve bunlarla uğraşan bilginlere ise müsteşrik (Orientalist) tabirlerine karşın doğuda Garbiyat ve müstağrib tabirleri doğmamıştır. Bunun sebebi ise doğuluların yani Müslüman milletlerin batı ilimleri ile uğraşmaması olmuştur. “Avrupalıların en çok İslamlardan alıp ilerlettikleri akıl bilgileri arasında, dil bilgisi de belli başlı bir yer tutmaktadır.”¹³⁷ Avrupalıların Müslüman milletlerin dil bilgisi üzerine birçok çalışma yaparak bizden çok daha ileriye taşımıştır. Örneğin, garp ilim dünyasında Arabiyat, Türkiyat, İraniyat ve Hindiyat gibi birçok şark ilimi yer almaktadır. Buna karşılık olarak Hulusi, bizlerin

¹³³ İsmet Rasin, “Türk Dilinin Geleceği” *Yücel*, c. 8, s. 48 (1939): 305.

¹³⁴ Ömer Seyfettin, “Öz Türkçeye Doğru” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 17.

¹³⁵ Ahmet Tuncar, “Osmanlıcadan Türkçeye” *Yücel*, c. 22, s. 127 (1947): 131.

¹³⁶ Behçet Kemal Çağlar, “Gençler Diyor ki” *Yücel*, c. 1, s.5 (1935): 14.

¹³⁷ Ragıp Hulusi, “Dil Bilgisi Üzerinde Bir Konuşma” *Yücel*, c. 2, s.9 (1935): 92.

acilen önce Türkiyat ve sonrasında batı ilimleri üzerine çalışılması gerektiğini ifade etmiştir. Yusuf Ziya, bir milleti anlamak ve onun kalbini, kafasını görebilmek için dilin büyük rol oynadığını şu sözleriyle belirtmiştir:

“Dil öyle bir aynadır ki bir milletin kalbi ve kafası onun içinde seyredilir. Dilimiz eğer olduğu gibi bırakılırsa, bu aynada seyredeceğimiz manzaraya epi güleriz. Artık dışı alay, içi kalay olmaktan kurtulmalıyız. Bir milletin manevi kıyafeti olan lisanı, maddi kıyafetine benzemelidir. Şapka taşıyan bir milletin sarıklı bir dille konuşmasına imkân var mı?”¹³⁸

Türk milletinin de bu anlamda bir an önce dilinin Türkçeleşmesi gerektiğini vurgulamıştır. Behçet Kemal, *Yücel*’de yazdığı yazısında dil devriminin Türk milletini özüne döndürdüğünü ve bu dönemde ortaya çıkan eserlerin çok daha fazla başarı elde ettiğini şu sözleriyle ifade etmiştir;

“Bu memleketin dili, bu milletin duygusu, bu halkın zevki, şiirimize Cumhuriyet yıllarında iyice sinebilmiş; Osmanlılıktan kurtulup Türklüğe mal olan, yabancılıktan sıyrılıp yerlilik kazanabilen gerçek şiirler, Cumhuriyet yıllarında yazılabilmektedir.”¹³⁹

Dizdaroğlu, bir dilin ancak o dilin imkânlarından faydalanarak gelişebileceğini söylemiştir. Fakat bu zenginleşme yalnızca dile yeni kelimeler kazandırmakla sağlanamaz. Dizdaroğlu, dil işinin sadece bir imla ve kelime meselesi olmadığını, bunların yanında telaffuzunda çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu anlamda Dizdaroğlu dili, yazı dili ve konuşma dili olarak ikiye ayırmıştır ve yazı diline verilen önemin konuşma diline de verilmesi gerektiğini söylemiştir. “Tarihin Türk ismini tanıdığı zamandan, çok eski çağlardan beri mevcut olan dilimiz en az iki bin senedir fasılasız bir istiklal içinde bugüne kadar refahlı Türk cemiyetinin elinde yontula yontula en güzel şeklini bulmuştur.”¹⁴⁰ Eğitimci, yazar Hikmet Dizdaroğlu Türk dilinin tarihinin çok eskilere dayandığını ve gün geçtikçe gelişim gösterdiğini ifade etmiştir. Bu anlamda Türk milletinin konuşma dilinin İstanbul Türkçesi olduğunu söylemiştir. Türkçenin gelişip yaygınlaşması amacıyla da dergide çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Yücel 1950 yılında yayınlanan 149.sayısında “Türk Dilini Temsil Edecek 10 Eser” başlıklı bir çalışma yayınlamıştır. Bu çalışmada UNESCO’nun Batı dillerine çevrilmeye değer on Türkçe eser seçilmesini istediği bilgisi verilmiştir. Bunun üzerine Türk Milli Komitesi teşebbüse girişmiş ve Ankara’da Suut Kemal Yetkin,

¹³⁸ Yücel “?” *Yücel*, c. 3, s. 15 (1936): 127.

¹³⁹ Behçet Kemal Çağlar, “Benim Gözümlle 23 Yıllık Şiirine Bir Bakış” *Yücel*, c. 19, s. 110 (1945): 132.

¹⁴⁰ Hikmet Dizdaroğlu, “Konuşma Dilimiz” *Yücel*, c. 23, s. 137 (1948): 13.

İstanbul’da Nadir Nadi başkanlığında kurulan komisyonlar seçme işi üzerinde çalışmışlardır. *Yücel* ise bu konu hakkında araştırma yapmış ve bazı aydınların fikirlerini okurlara bildirmeyi faydalı bulmuştur. ‘Türk Dilini Temsil Edecek 10 Eser’¹⁴¹ başlığı altında fikrini beyan eden isimler şöyledir: Dr. A. Adnan Adıvar, Halide Edip Adıvar, Nurullah Ataç, Peride Celal, Muhsin Ertuğrul, Orhan Burian, Sabahattin Eyüboğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Vedat Günyol, Yaşar Nabi Nayır, Andreas Tietze ve Haluk Y. Şehsuvaroğlu. Bu isimlerin batı dillerine çevrilmesi gerektiğini düşündüğü başlıca eserler ise aşağıda verilmiştir:

Tablo 11: Batı Dillerine Çevrilmesi Önerilen Eserler

Batı Dillerine Çevrilmesi Önerilen İlk 10 Eser
Yunus Emre – Seçmeler
Ömer Seyfettin – Seçmeler
Yakup Kadri – Yaban
Refik Halit Karay – Memleket Hikayeleri
Sabahattin Ali – Seçmeler
Ahmet Hamdi Tanpınar – Beş Şehir
Sait Faik Abasıyanık – Seçmeler
Nazım Hikmet Ran – Seçmeler
Hüseyin Rahmi Gürpınar – Hayattan Sahifeler
Mahmut Makal – Bizim Köy

3.7. Yücel’de Eğlence ve Eğitim

Cumhuriyet’in ilanıyla Türk halkı yeni bir yönetim sistemine geçmiş ve birçok inkılapla tanışmıştır. Batılılaşma yolunda ilerlerken yaşanan köklü değişiklikler her alanda etkili olmuştur. Osmanlıda İslami değerlerin daha ön planda olduğu bir yönetim anlayışı mevcuttur. Buna göre eğlence ve kutlamalar da İslami değerlere uygun bir şekilde düzenlenmekteydi. Osmanlı’da bahar başlangıçları, dini bayramlar, düğün ve sünnet törenleri ve zafer kutlamaları eğlence zamanlarından sayılmıştır. Ayrıca kadınların kamusal alanda yer bulamadığı bu dönemde kadın ve erkeğin ayrı mekanlarda bulunduğu eğlenceler düzenlenirdi. Tanzimat döneminde ise Osmanlı modernleşme çalışmalarıyla kadın kamusal alanda görünürlük kazanmaya başlamış ve böylece eğlence hayatı da bu değişimlerden etkilenmiştir.¹⁴²

¹⁴¹ Yücel “Türk Dilini Temsil Edecek 10 Eser” *Yücel*, c. 1, s. 149(4) (1950): 9-11.

¹⁴² Can Öktemer, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Eğlence Hayatı: Bir Modernlik Hikayesi” *Ek*, (2017).

Osmanlı'da eğlence, geleneklerin devam ettirilmesi, inançların ve törelerin kökleşmesi amacıyla yapılmaktaydı. Cumhuriyetle birlikte değişmeye başlayan eğlence anlayışının ana aktörü tiyatro ve sinema olmuştur.

3.7.1. Tiyatro

Sanatın gelişmesinde büyük yer edinen tiyatronun ülkemize girmesiyle *Yücel* dergisi de tiyatroya önem vermiş ve tiyatro hakkındaki yazılara yer vermiştir. Bu dönemde devletin bir Devlet Tiyatrosu kurması “kültür bayramı olmaya değer milli bir hadise” olarak görülmüş ve sanat, eğlence dünyasında oldukça önemsenmiştir. Bununla birlikte sanat tarihine yeni bir sayfa açıldığı da düşünülmüştür. Devlet Tiyatrosunun korunması ve yaşatılması görevi ise yine gençlere verilen bir görev olmuştur. Dönemin oyun yazarı ve tiyatro oyuncusu İsmail Galip Arcan, devlet tiyatro ve operasının kuruluşunu bir sanat ve kültür bayramı olmaya değer milli bir hadise olarak gördüğünü ifade etmiştir. Arcan, devlet tiyatrosuna milli eğitim kadar ihtiyaç olduğunu ve bu kurumun sanat tarihine yepyeni bir sayfa açtığını ifade etmiştir. Devlet tiyatrosunun artık genç sanatçıların canla başla çalışacağı ve sanatı yücelteceğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Cumhuriyetimizin resmi tiyatrosu Devlet babanın kudretli eliyle kurulmuştur. Fakat onu kutsal bir emanet gibi elden ele tevdi ederek bir sanat mabedi halinde yaşatmak ve yürütmek genç sanatçılarımızın elindedir.”¹⁴³

Tiyatroda bazı başarısız girişimlerde yaşanmıştır. Tiyatroyla ilgisi olmayan kimseler tarafından bir çocuk tiyatrosu kurulması amaçlanmış fakat başarılı olamamıştır. Bu haber *Yücel*'de şöyle verilmiştir:

“Ankara'da birkaç ay evvel bir çocuk tiyatrosu kurulmasına teşebbüs olunmuş ve her işte olduğu gibi bunda da ilk adımlar, geniş bir propaganda ve keskin bir gürültü içinde atılmıştır. Teşkil olunan komitede, şair, gazeteci, profesör, devlet adamı, hepsi vardı. Yalnız tiyatrodan anlar kimse yoktu. Şair bu işin propagandasını, gazeteci reklamını, profesör nazariyesini yaptı ve terbiyeci gayesini izah etti. Fakat sıra tiyatroya gelince işler tavsadı, gevşedi; kısacası çocuk tiyatrosu doğmadan vefat etti.”¹⁴⁴

3.7.2. Sinema

Dönemin eğlence anlayışlarında biri haline gelen sinema da zaman içerisinde gelişim göstermiştir. Cumhuriyet'in erken dönemlerinde yönetim kademesi sanat alanındaki gelişmeleri eğitim, kültür ve uygarlık göstergesi olarak görmüştür. Sanat, inkılapları benimsetme ve toplumların eğitim ve kültür seviyelerini yükseltmede

¹⁴³İ. Galip Arcan, “Devlet Baba Tiyatroyu Kurarken” *Yücel*, c. 23, s.139 (1948): 135-137.

¹⁴⁴Yücel “Zaman Geçiyor (Tiyatro)” *Yücel*, c. 11, s.66 (1940): 311.

aracı görev üstlenmiştir.¹⁴⁵ Batılı filmlerin gelmesi ve ülkemizde bu alanda yazarların yetiştirilmesi sinemaya katkı sağlamıştır. Filmlerin insan hayatında önemli bir yer edindiğini söyleyebiliriz. *Yücel* de filmlerin çocuk eğitiminde önemli bir materyal olabileceği düşüncesine yer verilmiştir. “Filmin bugün çocuk hayatında büyük bir rol oynadığı aşikârdır. Pedagoji sahasında salahiyet sahibi bazılarına göre filmlerin bir rolü vardır.”¹⁴⁶ Fakat bazı suç temalı, ahlak ve edebe aykırı filmlerden çocukların uzak tutulması gerektiği ifade edilmiştir. Hatta çocuklara bu filmlerden uzak durmaları gerektiği söylenmemeli, aksi takdirde çocuklarda merak uyandırabileceği düşünülmüştür. Bu sebeple öğretmenler iyi filmleri ve çocuklara iyi yönlerini ortaya çıkaracak filmleri tercih ederek derslerinde kullanmaları tavsiye edilmiştir.

3.7.3. Spor

Osmanlı’da bireyin terbiyesi ve toplumun sağlığı için spor yaklaşımı görülmemektedir. Dönemin seçkin kesimleri bedensel hareketliliği alt sınıflara özgü görür ve kilo almanın daha çok üst sınıfta yer almanın göstergesi olduğu ve refahın sembolü olduğu düşünülmüştür.¹⁴⁷ Spor faaliyetleri Batılılaşma hareketleriyle birlikte Osmanlı’nın son dönemlerinde gelişim göstermeye başlamıştır. Osmanlı’da okullarda ilk kez spor faaliyetleri 1860’larda askeri mekteplerde uygulanmıştır. II. Meşrutiyet döneminde beden terbiyesi ön plana çıkmış ve bu anlamda spor önemsenmiştir. İktidarın oluşturmak istediği toplumda, bireylerin bedensel gelişimi için spor yaklaşımı gerekmiştir.

Cumhuriyet’in ilanıyla spor devletin gözetimi altına girmiş; sağlıklı, disiplinli bireyler yetiştirmek ve toplumsal olarak kalkınmayı sağlamak amacıyla önemli bir faaliyet olmuştur. Cumhuriyet’in erken dönemlerinde sporun gelişim gösterdiği dört aşama bulunmaktadır. 1922-1936 yılları arasında Türkiye İdman Cemiyetleri kurulmuş ve bu dönemde Türkiye ilk kez uluslararası müsabakalara katılmıştır. 1936-1948 yılları arasında Türkiye Spor Kurumu kurulmuş ve spor bu dönemde devlet denetimi altına alınmıştır. 1946 sonrasında ise Gençlik ve Spor Bakanlığı

¹⁴⁵ Yalçın Lülecı, “Erken Cumhuriyet Döneminde Atatürk ve CHP’nin Sinema Politikası” *Türkiye İletişim Araştırmaları*, s. 31 (2018): 225.

¹⁴⁶ Reynold Lynd, “Mektep Programlarına Film Dersi Koymalı Mıyız?” *Yücel*, c. 14, s.81 (1941): 130-132.

¹⁴⁷ Betül Yazar, “Osmanlı’dan Cumhuriyete Geçiş Süreci ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Modern Sporun Kuruluşu” *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 21 (2014): 305.

kurularak günümüzdeki halini almıştır.¹⁴⁸ Atatürk de sporun önemine değinmiş ve spor faaliyetlerini önemini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Her çeşit Spor Faaliyetlerini Türk gençliğinin milli terbiyesinin ana unsurlarından saymak lazımdır. Bu işte hükümetin şimdiye kadar olduğundan daha çok ciddi ve dikkatli davranması, Türk gençliğinin spor bakımından da, milli heyecan içinde itina ile yetiştirilmesi önemli tutulmalıdır.”¹⁴⁹

Cumhuriyet döneminde sporun beden terbiyesinde önem kazanmasıyla spor faaliyetleri de önemli ölçüde artmış ve çeşitlenmiştir. *Yücel*’de spor konusunda az sayıda yazı yer almıştır. 1950 yılında yayınlanan 147.sayıda spora değinilmiş ve İngiliz gazeteci George Mikes’in Türkçeye çevrilen yazısında sporla ilgili şu sözlerine yer verilmiştir:

“Bütün milletler sporu severler. Bugünkü sporların en yaygın olanı futboldur. İngiltere’de yalnız profesyonel futbol revaçta. Finler koşuya, ama yalnız uzun menzilli koşuya bayılırlar. Norveçliler, İsveçliler skiye severler çünkü bu bakımdan emsallerinden üstündürler. Ruslara göre yalnız gülle atmak erkeklığe yaraşır; Türkler ise aynı şeyi güreş için söylerler.”¹⁵⁰

Mikes, milletlerin eğlence anlayışlarına değinmiş ve Türklerin, Güreşi erkeklığe yaraşır bir spor olduğunu söylediklerini belirtmişlerdir. *Yücel*, edebiyat ve sanat ağırlıklı bir dergi olmuştur ve bu sebeple spor ile ilgili birkaç noktada yayın yapmıştır.

3.8. Yücel’de Din ve Eğitim

Cumhuriyet’in ilan edilmesi ve memleketin yeni bir rejim ile buluşması her alanda yeniliği beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerden etkilenen alanlarda birisi de dindir. Cumhuriyet’in ilanından sonra hayata geçirilen ve dini eğitimi büyük ölçüde etkileyen karar 3 Mart 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu’dur. Bu kanun neticesinde dini eğitim ve öğretim yapan bütün medrese ve mektepler Maarif Vekâletine bağlanmışlardır. Bu kurumlar isim değişikliğine gidilerek bir süre eğitim vermeye devam etmiştir. Bunlardan birisi Osmanlı döneminde Daru’l-Hilafeti’l-Aliye adıyla eğitim veren kurumdur. Bu kurum Tevhid-i Tedrisat kanunuyla birlikte İmam ve Hatip Mektepleri adını almıştır. İmam ve Hatip Mektepleri ilk yıl 29 mektepte eğitim verirken dördüncü yılında İstanbul ve Kütahya İmam ve Hatip Mektepleri haricinde diğer hepsi kapatılmıştır.¹⁵¹ 1923 yılında toplanan Birinci Heyeti İlmiye kararı ile de ilkokullardan Kur’an-ı Kerim, Malumatı Diniyye ve

¹⁴⁸ Efkân Canşen, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Spor Politikaları” *TÜ Sosyal Bilimler*, s. 1 (2015): 37.

¹⁴⁹ Mustafa Kemal Atatürk, “Biz Bütün Türk Milletinin Hadimiyiz” *Yücel*, c. 6, s. 34 (1937): 153.

¹⁵⁰ George Mikes, “Milletlerin Eğlence Merakı” *Yücel*, c. 1, s.147(2) (1950): 35.

¹⁵¹ Mustafa Öcal, “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi” *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, c. 7, s. 7 (1998): 243.

Ahlak dersleri; orta okul ve liselerin programlarından ise Kur'an-ı Kerim, Siyer, Malumatı Diniyye, Akaid, Fıkıh gibi dersler kademeli olarak kaldırılmıştır. 1930'lu yıllara gelindiğinde dini eğitim, öğretim veren hiçbir okul kalmamış ve Türk eğitim sistemi din eğitimini bırakmıştır.¹⁵²

Eski Yunanların, Romalıların efsanelerinde, Hristiyan teolojisinde ve Müslüman dininde ahlak kaideleri hep Allah korkusuna dayandığı belirtilmiştir. Çocuklara ahlaki değerlerin Allah korkusuna dayandırılmadan sadece hayır sevgisi ile kazandırılmasının laik devlet içerisindeki gerekliliği anlatılmıştır.

Rousseau'nun *Emile*'inden yola çıkılarak çocuğu korkutmadan iyiden iyiyi öğrenmesinin daha sağlıklı olacağı ifade edilmiştir. Bununla ilgili Tolun, "Bugün laik mektebin pedagojik gayesi, her ruhta bir ahlaki hayat ocağı tutuşturmak ve çocuğa, sonra da yetişkin insana bütün ahvali mücbire ve gayri mücbirede, karşısına ne çıkarsa çıksın vazifeyi bulunduracak ve o vazifeyi ifa ettirecek bir hayır sevgisi telkin etmektir."¹⁵³ demiştir. Bundan sonra ahlak eğitiminde din yerine Psikoloji, Biyoloji ve Sosyolojiye dayanan ahlakın temel olduğu ifade edilmiştir.

Din konusuna uzun bir süre değinmeyen *Yücel* dergisi ilk defa 1941 yılında Laiklik meselesini ele almıştır. Haydar Tolun, "Ahlak Pedagojisi" ile ilgili yazısında memleket ile ilgili şunları söylemiştir: "Memleketimiz laik bir memlekettir. Bu laik memleketin laik okulları için de prensip olarak laik bir ahlak, yani dini ve metafizik verilmişlere dayanmayan bir ahlak kabul etmemiz lazımdır."¹⁵⁴

Yücel, 1947 yılından sonra daha fazla dini konu edinmeye başlamıştır. Buna sebep olarak 1930'lu ve 40'lı yıllarda din eğitim ve öğretiminin yasak olması görülmüştür. Demokrasiye geçiş dönemiyle birlikte din eğitimi yeniden hayata geçmeye başlamıştır. *Yücel* dergisi ise bu gelişmeleri eleştirel bir gözle değerlendirmiştir.

¹⁵² age, 244.

¹⁵³ Haydar Tolun, "Ahlak Pedagojisi" *Yücel*, c. 14, s. 81 (1941): 109.

¹⁵⁴ age, 108.

Derginin 1947 yılında çıkan 125. sayısında Türk edebiyatçı, yazar, öğretmen ve Milletvekili Hamdullah Suphi Tanrıöver¹⁵⁵'in din hakkındaki şu görüşüne yer verilmiştir:

“Terbiyede esas, aile için, zümreler için, cemiyetler için ve nihayet bir devlet için doğrudan doğruya manevidir. Büyük bir imana büyük bir sevdaya istinat eder. Memleketi komünizmin kardeş kavgalarından korumak için çocuklarımıza dini terbiye vermeliyiz ve bunda geç kalmamalıyız.”¹⁵⁶

Tanrıöver, terbiyenin memleket için önemini ifade etmiştir. Aynı zamanda memleketi komünizmden ve komünizm sebebiyle ortaya çıkan kavgalardan korumak amacıyla çocuklara dini bir terbiye verilmesi gerektiğini belirtmiştir. *Yücel*'de yer verilen bu düşüncenin ardından derginin 127. Sayısında bu kez “Bize de mi lolo!”¹⁵⁷ başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir. “Din terbiyesi, bir ahlak terbiyesi olmalı, vicdanlara bir Allah korkusu verilmelidir. Böyle bir terbiye halk kitlelerinde ahlak selahiyetlerini artırır ve suçları azaltır.”¹⁵⁸ *Yücel* dergisinin Daver'in bu sözünü ‘Bize de mi lolo’ başlığı altında yayınlarak aslında bu düşünceleri kabul etmediği ve bu sözlerin gerçek ve geçerli olamayacağını ifade ettiği açıkça anlaşılmaktadır. Dergi, Allah korkusunun ahlak terbiyesinde yanlış bir yöntem olduğunu savunmaktadır. Bu mesele ile ilgili bu kez 1948 yılında *Yücel*'in 137. sayısında Hüseyin Nihat Erer'in bir yazısı yayınlanmıştır. “Dinlerin insan cemiyetleri üzerindeki ahlaki tesirleri korku esasına dayanır bir mahiyet taşır. Din koyduğu müeyyidelerle ahlaki umdeleri bir cebir olarak tesis ediyor.”¹⁵⁹ Dergide dinin korku esasına dayalı bir ahlak terbiyesi verdiği düşüncesi tekrar yer almıştır. Hüseyin Nihat Erer, medeni cemiyetler için korku esasına dayalı bir ahlak terbiyesinin yetersiz olacağını ifade etmiştir. Erer, medeni bir insanın ferdi ahlak prensiplerini sosyal ahlak prensiplerine bağlamasının gerektiğini belirtmiştir. Sosyal ahlak oluşumunun temel taşı olan birey ahlakının hareket noktası ailedir. Bu temel noktaya değinen Erer, Muhafazakâr aile tipleri hakkında şu yorumda bulunmuştur:

¹⁵⁵ Hamdullah Suphi Tanrıöver: D. 1885-Ö.1966, Galatasaray Lisesi mezunu. Türk edebiyatçı, yazar, öğretmen, milletvekili. “Milli Hatip”, “Cumhuriyet Hatibi”.

¹⁵⁶ Hamdullah Suphi Tanrıöver, “Zaman Yürüyor, İnsan 600 Sene Yaşarsa” *Yücel*, c. 22, s. 125 (1947): 29.

¹⁵⁷ Lolo: Bir sözün, bir tutumun veya davranışın gerçek ve geçerli olmadığını, başkalarının söz konusu olayda aldanabileceğini ancak söz sahibinin aldanmayacağını, aldatılamayacağını" belirten bana da mı lolo deyiminde geçen bir söz. (sozluk.gov.tr/?kelime=LOLO)

¹⁵⁸ Abidin Daver, “Bize De Mi Lolo!” *Yücel*, c. 22, s. 127 (1947): 172.

¹⁵⁹ Hüseyin Nihat Erer, “Sosyal Ahlak Oluşumunda Ferdi Karakterin Rolü” *Yücel*, c. 23, s. 137 (1948): 19.

“Muhafazakâr olgun aile tiplerinin ferdi karakteri yaratmaktaki üstün başarıları her zaman göze çarpar. Ana ve babanın çocuk üzerindeki velayet hakkının iyiye kullanılması ilk prensipler olmalıdır. Cemiyete bir ferd daha karıştıran her ana ve baba büyük bir yük ve vazife altında bulunduklarını hiç unutmamalıdır.”¹⁶⁰

Erer, ailenin topluma kazandıracağı bireyler hususunda büyük sorumluluk sahibi olduğunu ifade etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin 1945 yılına kadar geçirdiği tek partili dönem dini yasakların yer aldığı bir dönem olmuştur. Devlet, kendisini laik bir devlet olarak tanımlamış ve bu ilke doğrultusunda okullarda dini dersleri kaldırılmış, dini eğitim veren medreseler kapatılmış ve dinin millileştirilmesi adına Arapça yasaklanmış, ezan Türkçe okunmuştu. 1945 yılında dönemin Cumhurbaşkanı İnönü, meclis konuşmasında Türkiye’de önemli değişikliklerin yaşanması gerektiğini ifade etmişti. Devletin diktatör olmadığını fakat muhalefet ihtiyacının olduğunu belirtmişti. 7 Ocak 1946’da Demokrat Parti’nin resmen kurulmasıyla çok partili hayata geçiş gerçekleşmiştir. Bu tarihten sonra din konusu tartışılmaya başlanmış ve bu konudaki birtakım sert düşüncelerden vazgeçilmiştir. Halk, din konusundaki bu gelişmelerden oldukça memnun kalmış ve bu sebeple dönemin iktidarı din konusunda tavizler vermeye başlamıştır. *Yücel* bu konuda yaşanan bazı olayları dergiye taşımış ve sert bir dille şöyle eleştirmiştir:

“İstanbul gibi aydınları bol bir şehirde, daha geçenlerde yapılan mitinglerinde Demokrat Partililer “mekteplerimizde din dersleri isteriz” levhasını gezdirdiler. Cumhuriyet Halk Partisi ise, grup içtimalarında, memleketin binlerce meselesi yüzüstü dururken kurtarıcı prensibi, laikliği zedelemeyi göze alarak, din tedrisatı yolunda tedbirler araştırmakla meşgul!”¹⁶¹

Dergi, 1946 sonrasında Cumhuriyet Halk Partisi’nin Atatürk inkılaplarından tavizler vermeye başladığını görmüş ve bunun sebebinin ise iktidar kaygıları olduğunu ileri sürmüştür. *Yücel* dergisi yaşananları şu şekilde yorumlamıştır: “Dünya ileriye gidiyor; biz olduğumuz yerde saymak şöyle dursun, geriye gidiyoruz.”¹⁶² Dergi, devletin bu hamleleri karşısında memleketin geriye gittiğini ifade etmiş ve Atatürk’ten sonra gelen hükümetleri beceriksiz ve talihsiz olmakla suçlamıştır. *Yücel* Kemalizm’i şiddetle savunmuş ve memlekette yeni bir ‘Kemalist Partisi’ kurulması gerektiğini belirtmiştir. Hatta dergi yaşananlar karşısında tepkisini sert bir şekilde ortaya koymuş ve gelecek sayısında son yazısını yazacağını ve ileri fikir hamlelerinin tutunacağı zamanı beklemek üzere içine kapanacaklarını açıklamıştır. Dergi kapalı

¹⁶⁰ Agm, 19.

¹⁶¹ Yücel “Bir Avuç Acı Gerçek” *Yücel*, c. 23, s. 140 (1948): 185.

¹⁶² Agm, 185.

kaldığı bir ayın ardından okurlarının isteğiyle yeniden sayı çıkarmıştır fakat dergi 3 ayın ardından 1 sayı daha yayınlayarak yayın hayatına ara vermiştir.

Yücel dergisi 1950 yılında tekrar yayına devam etmiştir. Yayınlandığı bu dönemde din ve laiklik konusundaki şiddetli tavrını bir kenara bıraktığı görülmüş fakat Kemalist düşüncesini her zaman korumuştur. Bu konuda dergi din derslerinin eğitim sisteminde yer almasını “laikliğin zedelenmesi”¹⁶³ olarak tepki gösterirken “Laiklik bir din düşmanlığı değildir.”¹⁶⁴ fikrine yer vermiştir. M. Şükrü Koç dergide yayınlanan “Laiklik ve Köylü” başlıklı yazısında dini eğitimi şöyle değerlendirmiştir:

“Kişiliğin yapılması psiko-sosyal bir yoğurum ve bir oluşturma. Psikik halin ifratlarını örseliyen, onu istediği yönde geliştiren en önemli faktör, eğitsel çalışmalar ve sosyal çevredir. Temeli dine dayanan bir eğitim sisteminde hem bu müsbet etkili sosyal çevre hem de pedagoji ve ruhbilimin kabul ettiği unsurların uygulanmasına imkân yoktur.”¹⁶⁵

Koç, temelinde din olan bir eğitim sisteminde pedagojinin ve ruhsal eğitiminin uygulanamayacağını ifade etmiştir. “Okullarımızda din nizamı ve eğitimi koymakla, İslam dinini öğretme arasında büyük mana ve anlayış farkı vardır. Atatürk nesli bir din terbiyesine muarızdır, din bilgisi öğretimine değil.”¹⁶⁶ Koç, laikliğin bir din düşmanlığı olmadığını ifade etmiştir. Okullarda din temelli bir eğitime ve insanların, dini kurallara göre yetiştirilmesine Atatürk neslinin karşı olduğunu ancak İslam dininin öğretilmesinde bir sakınca görmediklerini söylemiştir. Atatürk nesli İslam dininin temel alındığı bir yaşam biçimini reddetmiş ancak İslam dininin bilgilerini öğrenmeyi uygun bulmuştur.

1950 seçimlerinde iktidara gelen Demokrat Partiyle birlikte memlekette büyük değişimler yaşanmaya başlamıştır. Parti, ilk iş olarak 16 Haziran 1950’de Arapça ezan yasağını kaldırmıştır. Daha sonra ilkokul müfredatlarına din dersleri getirilmiş, hacca gitmek isteyen vatandaşlara döviz temini yapılmıştır. Dönemin iktidara din alanındaki bu imkânları getirmesine rağmen din konusunda aşırı tepki verenlere karşı çıkmıştır.¹⁶⁷ Koç, bu dönemde yaşanan değişimlere karşı şöyle eleştirel bir yorum getirmiştir:

“Yalnız, laik bir devletin, cihanşümul bir dinin bilginlerini yetiştirmek için, fakülteler, köy ve şehir imamları için kurslar açması, diyanet işlerini bir hükümet fonksiyonu haline

¹⁶³ Agm, 185.

¹⁶⁴ M. Şükrü Koç, “Laiklik ve Köylü” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 28.

¹⁶⁵ Agm, 27.

¹⁶⁶ M. Şükrü Koç, “Laiklik ve Köylü” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 28.

¹⁶⁷ Leyla Kırkpınar, “Demokrat Parti (DP) ve Din-Siyaset İlişkisi” *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları*, s. 36 (2018)

getirmesi, ilk ve icraatlar arasında hala tenakuzlar bulunduğunu göstermektedir. Din görevleri hükümet, devlet ve hele milli eğitim müessesesi dışında, bağımsız bir din cemiyetine bırakılmalı ve genel bütçeden bu iş için para ayrılmalıdır. Devlet sadece din müessesesinin kendi görevini yaparken ifrat ve tefritlere düşerek milli mukaddesata zarar verici hallerde bulunmaması için kontrol edici durumda kalmalıdır.”¹⁶⁸

Koç, Laik bir devletin dini eğitim veren kurumlar açmaması gerektiğini, dini işlerin ve din görevlerinin devletin değil bağımsız cemiyetler tarafından yürütülmesi gerektiğini açıklamıştır. Devletin yalnızca kontrol mercii olması gerektiğini söylemiştir. *Yücel*’in bir sonraki sayısında ise bu kez Fakir Baykurt, köydeki dini eğitimin durumuna değinmiştir. Köy halkına Cumhuriyeti ve onun ilkelerini anlatabilecek tek bir kişinin bulunamadığını, üstelik okulun köyün en uzak ucuna yapıldığını ifade etmiştir. Köyde dini duygular en baskın rolde ve tartışmaya kapalı durumdadır, birisi tartışacak olursa gâvur damgası yemeye hazırdır. Ayrıca Baykurt, din derslerinin yeniden programlara girmesini de eleştirmiş ve şehirlerin sokaklarının din pazarına dönüştüğünü söylemiştir. Burian’da dini eğitim konusunda şu yorumlarda bulunmuştur:

“Gazeteler uzun uzun yazdılar. Okullarda ahlak dersleri okutulacaktı. Çocukların terbiyeli yetişmesi için böyle bir derse lüzum görülmüş. Cemiyet içinde, kendilerine lazım olacak bilgi yanında, bir de, hem kendi nefislerine hem benzerlerine karşı bir takım vazifeler, mesuliyetler yüklenmelerini sağlayacak ahlak terbiyesini bu yolda vermek gibi, bu kararında çok ciddi şekilde ele alınıp, üzerinde uzun uzun düşünmek gerekiyor.”¹⁶⁹

Vedat Günyol ve Orhan Burian’ın öğütlemeye ahlak konusunda aralarında geçen konuşmada ahlak terbiyesinin bir ders olamayacağını ve verilen bu dersten pratik bir sonuç beklenmesinin hata olacağını söylemişlerdir.

3.9. Yücel’de Kadın ve Eğitim

Osmanlı Döneminde gündelik hayat büyük ölçüde örf, adetlere ve dini kurallara göre düzenlenmekteydi. Dini kurallara göre düzenlenen yaşam biçiminde kadın, eş ve anne olarak görülmüştür.¹⁷⁰ Bu dönemde kadının eğitimi önemsenmemiş ancak kız çocuklarının gidebileceği temel bir dini eğitimin verildiği Sübyan mektepleri vardı.¹⁷¹ Erkek ise evin geçimini sağlamakla görevli ve iş sahibi kişiydi. Tanzimat döneminde kadınların sosyal yaşamında önemli değişiklikler olmuştur. Bu anlamda gerçekleşen değişikliklerle; 1847 yılında kölelik ve cariyelik kaldırılmış,

¹⁶⁸ M. Şükrü Koç, *age*, 28.

¹⁶⁹ Orhan Burian, Vedat Günyol, “Öğütlemeye Ahlak Üzerine” *Yücel*, c. 1, s. 149(4) (1950): 24.

¹⁷⁰ İsmail Güven, “Tanzimattan Cumhuriyet’e Kadın Eğitimi Düşüncesinin Gelişimi (Osmanlı Düşünürlerin Kadın Eğitimine Bakışı)” *AÜ Eğitim Bil. Fak. Dergisi*, c. 34, s. 1 (2001): 62.

¹⁷¹ Mualla Kavuncu, “Osmanlılarda Aile ve Kadın” *Dini Araştırmalar*, c. 2, s. 4 (1999): 166.

1857 yılında veraset haklarında kız ve erkek çocukları eşit konuma getirilmiş, 1842 yılında Ebelik kursları açılmış, 1858 yılında Kız Rüştîyeleri ve 1870 yılında Kız öğretmen okulları açılmıştır.¹⁷² Tüm bu yeniliklerle kadınların eğitiminin önem kazandığı ve kadınların da çalışabileceği alanların oluştuğu görülmüştür.

II. Meşrutiyet ile başlayan ve Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle devam eden Batılılaşma yolunda yapılan inkılaplarla kadınların konumu da büyük ölçüde değişiklikler göstermiştir. Kadınların artık her alanda söz sahibi olması gerektiği düşünülmüştür.¹⁷³ Bunu gerçekleştirebilmek için kadınların her alanda eğitim görebilmesi ve tüm mesleklerde temsil edilebilmelerinin önemi fark edilmiş ve bu yolda birçok değişiklik yapılmıştır. Kadın artık ev içinde değil, kamusal alanda yer almıştır. Bu anlamda yapılan değişiklikler şöyledir: 3 Mart 1924 yılında Halifelik kaldırılmış ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkartılmış, 1925 yılında Tekke ve Zaviyeler kapatılmış, kadınların konumunu önemli ölçüde belirleyen ve kadını değerli kılan Türk Medeni Kanunu 1926 yılında kabul edilmiş, 1930 yılında belediye seçimlerinde, 1934 yılında da genel seçimlerde kadına oy kullanma hakkı verilmiştir. Böylelikle kadınlar sosyal hayatta yer edinmişlerdir.

Yücel dergisi de kadın konusunda yazılar yayınlamıştır. Fakat bu yazılar zaman zaman kadını yücelten fakat zaman zaman ise kadına aşağılayan yazılar olmuştur. Süreyya Ağaoğlu, *Yücel*'de yer alan bir sözünde kadın konusunda şöyle söylemiştir; "Türk kadınına çalışma sahasında kabiliyetini göstermek fırsatını bir vatandaşlık hakkı olarak veren Cumhuriyet kanunlarıdır."¹⁷⁴ Ağaoğlu da kadının konumunun Cumhuriyet ile birlikte geliştiğini belirtmiştir. Yapılan inkılapların ardından "Mutlu Cumhuriyet Kızlarına"¹⁷⁵ başlıklı bir yazı da Dr. Suad Yılmaz kadınların sosyal hayatta yer aldığını belirtmiş ve tavsiyeler vermiştir. Fakat Yılmaz, kadınların meslek sahibi olmalarının yerine "iyi bir anne" olmalarına ihtiyaç olduğunu söylemiştir:

"Kızlarımızın Atatürk devrinde layık oldukları mertebeye, türlü nimete erdiklerini sevinçle görüyoruz. Bugün doktor, hâkim, avukat, mühendis ve muharrir kızlarımız var. Bugün kadın doktorlardan ziyade icabında ilk tedbirleri alabilecek, yavrusunu cemiyet şartlarına uygun bir şartta yetiştirebilecek "anneler" istiyoruz. Hâkim veya avukat kadına "değil" fakat

¹⁷² Vahap Sağ, "Tarihsel Süreçte Türk Kadını ve Atatürk" *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler*, c. 2, s. 1 (2001): 16.

¹⁷³ Ayça Gelgeç Bakacak, "Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Bir Değerlendirme" *Atatürk Yolu Dergisi*, s.44 (2009): 631.

¹⁷⁴ Süreyya Ağaoğlu, *Yücel*, c. 2, s. 9 (1935): 82.

¹⁷⁵ Suad Yılmaz, "Mutlu Cumhuriyet Kızlarına" *Yücel*, c. 10, s. 56 (1939): 59-60.

uyanık, yavrusuna fenni bakmak yolunu bilen, Türk medeni haklarını bilhassa aile hakkını iyi bir surette kullanabilecek anlayışlı annelere muhtaç bulunuyoruz. Cumhuriyet kızlarımızın kanaatkâr, munsıf birer eş, sağlam dimağlı ve sarsılmaz azimli birer anne olmalarını temenni ederim.”¹⁷⁶

Suad Yılmaz’ın belirttiği bu görüşlerle çocuk eğitimine de verdiği önemi görülmektedir. Çocukların yetiştirilmesinde annenin rolünün büyük olduğunu ve bu sebeple bir annenin kendisini bu konuda iyi yetiştirmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yücel’in her sayısının sayfa altlarında vecizeler yer almaktadır. Bu vecizeler her sayıda bir konuyu ele almaktadır. 14. sayıda kadın konusu ele alınmıştır. Bu sayıda farklı isimlerin kadınlar hakkında söylediği 32 söze yer verilmiştir. Bu sözler ve sahipleri aşağıda verilmiştir.

“Hayatı içtimaiyenin esası olan kadın ancak faziletkar olursa vazifesini ifa edebilir.” Kemal Atatürk

“Bir kadının ilk aşkı asla sonuncusu değildir.” Andrien Dupy

“Kadından kadına olan fark, cennetle cehennem arasındaki fark kadardır” Tennyson

“Kadın kötü, fakat lüzumlu bir şeydir.” Menauder

“Bir kadının kölesi olmaktansa şeytanın kölesi olmak daha iyidir.” İngiliz Atasözü

“Kadınlar acı çekmek için doğarlar.” Seneca

“Kadın kemale ermiş bir iblistir.” Victor Hugo

“Kadın, insanla meleği birbirine yaklaştıran mahluktur.” Balzac

“Allahın yaptığı en büyük hata kadını yaratmasıdır.” Schopenhauer

“Kadın daima bir saadet membaıdır.” Ducls

“Kadın ilk aşkında aşığını, sonra sadece aşkı sever.” La Rochefoucauld

“Kadınlar gözlerimizin zevki için yaratılmışlardır.” Young

“Her fenalığın menbağı kadındadır.” Latince bir söz

¹⁷⁶ agm, 59-60.

“Aynaya bakıp dudağını bükmeyecek kadar güzel kadın yoktur.”
Schopenhauer

“Kadınlar hakkındaki ihtimallerin en kötüsüne inanan, çok az yanılır.” Hume

“Allah kadını erkeğin işine yarasın diye yarattı.” Tennyson

“Kadınların rütbesi yoktur.” Napoleon

“Kadınlardan kaçabilen, kaçsın.” Plautus

“Kadın isterse ne ilahi bir şey olabilir.” Wordsworth

“Diliyle bir kadını kazanmıyan erkek, erkek değildir.” Shakespeare

“Sevilen kadın daima haklı çıkar.” Alfred de Musset

“Bir konserde kadın oldumu, müzik olmaz.” Dekker

“Kadınların cehennemi ihtiyarlıktır.” La Rochefoucauld

“Kadının kalbi, hisleri içine almadan aksettiren bir aynadır.” Fransız Atasözü

“Aldatmak ve ağlamak kadınların vergisidir.” Chaucer

“Dünyada cennet ve cehennem kadın kelimesindedir.” Seume

“Her kadın güzel olmağı iyi olmağı tercih eder.” Alman sözü

“Kadınların hisleri erkeklerin anıyamıyacağı bir alemin mahsulüdür.” Josef Conrad

“Kadınların gözyaşından daha çabuk kuruyan bir şey yoktur.” Fransız atasözü

“Kadın camdan yapılmıştır.” Cervantes

“En son medeni olacak mahluk kadındır.” Mendith

“Tek başına düşünen kadın kötü şeyler düşünür.” Pulibillus Syrus¹⁷⁷

Dergide genellikle batılı isimlere ait sözlere yer verilmiştir. Bu durum derginin batılılaşma amacını da ortaya koymaktadır fakat yer alan bazı sözler kadını çok farklı konumlara koymuşlardır. Bazı isimler kadınlar hakkında çok ağır sözler

¹⁷⁷ Yücel, s. 14 (1936).

söylemişlerdir. Bu durum sözlerin söylendiği dönemde kadına bakışı özetler niteliktedir. Tennyson'un "Allah'ın kadınları erkekler için yarattığını "söylemesi", kadının tek başına bir birey olmadığı" düşüncesini gösteren bir sözdür. Victor Hugo ise daha ağır bir söz söyleyerek kadının "iblis" olduğundan bahsetmiştir. Fakat *Yücel* dergisi yer verdiği bu sözler konusunda herhangi bir yorumda bulunmamıştır.

Dergide kadınlar hakkında yabancı isimlerin kötü sözlerine yer verilirken *Yücel*'de Türk isimler tarafından bazı açıklamalar da yer almıştır.

"Türk cemiyeti, kadın-erkek, iş ve el birliği ile uzun zaman, büyük düşmanlarla çevrili olduğu halde ayakta kaldı, hayatiyetini muhafaza etti. Kadın hayattan çekildikten sonradır ki Türk cemiyetinde bir çökme ve yıkılma başladı.

Kadın hayata çıktıktan ve cemiyete karıştıktan sonradır ki Türk cemiyeti de bütün normal gelişmelerle ilerlemeye koyulmuş, kısacası: ahlak ahlaka, zevk zevke, eğlence eğlenceye, sanat sanata benzemiştir."¹⁷⁸

Yüce, "Türk Cemiyetinde Kadın"¹⁷⁹ başlıklı yazısında Türk kadının aslında her zaman erkeği ile beraber olduğunu, beraber dövüşüp avlandıklarını, beraber çalıştıklarını belirtmiştir. Ancak sonraları taassubun neticesinde kadının sosyal hayattan uzaklaştığını, evine kapandığını ve çarşafın hapsine girdiğini ifade etmiştir. Bu nedenle Türk cemiyeti yarı unsurunu kaybetmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra Türk milletinin bu anlamda Batılılaşmadığını aslında özüne döndüğünü söylemiştir. *Yücel*'in 80. sayısında yer alan bir söz ise en büyük inkılapçı olan Mustafa Kemal Atatürk'ü de bir kadının dünyaya getirdiğini ifade etmiştir. "Türk kadını, en büyük inkılapçıyı sen doğurdun."¹⁸⁰ Bu anlamda Türk kadınına verilen önemin vurgusu yapılmıştır. Türk kadının konumu ile ilgili yapılan önemli değişiklikler dünya basınında da yankı uyandırmıştır. "...Türk kadını geçmişin ezici bağlarından kurtarmış olması, insanlık tarihinde en büyük sosyal devrimlerinden birisi olarak yer alacaktır." Stelian Papescu (Universul Gazetesi, Romanya)¹⁸¹

Yücel, Türk kadının önemli işler başardığını okuyucularına haber vermiş ve genç okurlarına örnek almaları için tavsiyelerde bulunmuştur. Bu anlamda sivil havacılığın önemli isimlerinden olan Sabiha Gökçen, Türk kadınlarına ve gençlerine örnek olan başarılı bir isimdir. Sabiha Gökçen ile ilgili *Yücel*'in 13. Sayısında şu habere yer verilmiştir:

¹⁷⁸ M. Yüce, "Türk Cemiyetinde Kadın" *Yücel*, c. 23, s. 140 (1948): 205-206.

¹⁷⁹ *age*, 205-206.

¹⁸⁰ *Yücel*, s. 80 (1941): 89.

¹⁸¹ Yücel "En Büyüğümüz İçin Ne Diyorlar" *Yücel*, c. 2, s. 9 (1935): 84.

“Türkiye’de sivil tayyareciliğin artması emelini; nihayet Bayan Sabiha Gökçen hakikat sahasına çıkardı. Türk kadınlığı için övünmeye değer olan bu hadisenin bütün Türk gençliğine örnek olmasını isteriz.”¹⁸²

Türk tarihinin geçmiş zamanlarından Cumhuriyet’e kadar başarılarıyla tanınmış birçok önemli kadın isim olmuştur. Fakat dergide konu edilen tek isim Sabiha Gökçen olmuştur. Sabiha Gökçen’in sivil havacılığın öncüsü olduğundan bahsedilmiştir. Ancak Cumhuriyet’in ilanından önce (1913) uçan ilk Türk kadını olarak bilinen isim Belkıs Şevket¹⁸³ Hanımdır.¹⁸⁴ II. Meşrutiyet döneminde başlayan Türkiye Cumhuriyeti’nde gelişim gösteren inkılaplar dünyada takip edilmiş ve takdirle karşılanmıştır. Kadın hakları ve kadının sosyal hayattaki yerine dair yapılan önemli değişiklikler dünyaya da örnek olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması konusunda Fransa, İtalya ve İsviçre gibi batılı ülkelerin önüne geçmiştir.¹⁸⁵ Söz konusu ülkelere Fransa’da 1944, İtalya’da 1945 ve İsviçre’de 1971 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.

3.10. Yücel’de Okul Hayatı ve Eğitim

3.10.1. Eğitimdeki Gelişmeler

1923 yılında Cumhuriyet ilan edildiğinde memlekette eğitim çok zor şartlar altında devam ediyordu. Dönemin Milli Eğitim Bakanı, ülkedeki eğitim faaliyetlerinden habersiz bakanlığın tek memuru olarak görev yapıyordu. Cumhuriyet’in ilan edildiği 1923-1924 eğitim-öğretim döneminde 11-12 milyon nüfusa sahip Türkiye’de halkın %10’u ve kadınların ancak %3’ü okur-yazardır.¹⁸⁶ 1936’da dönemin Eğitim Bakanı Saffet Arıkan, TBMM’de 40 bin köyün 35 bininde okul ve öğretmen olmadığını ifade etmiştir.¹⁸⁷ Öğretmen yetiştiren kurumlar öğretmen ihtiyacını karşılayacak kapasitede değildi. Yeni kurulan Cumhuriyet, eğitim alanında birçok sorunla karşılaşmıştı. Yeni okullar kurulmalı, öğretmenler yetiştirilmeli, köylere eğitim imkânı sağlanmalı, okul kitapları hazırlanmalı ve değişen devlet sistemiyle beraber eğitim anlayışı da çağdaş bir yapıya kavuşmalıydı.

¹⁸² Necmeddin Sadık, “Görüşler ve Duyuşlar: Türk Kızı ve Tayyarecilik” *Yücel*, c. 3, s. 13 (1936): 46.

¹⁸³ Belkıs Şevket: 1 Aralık 1913 tarihinde ilk defa uçan Türk kadını, aktivist.

¹⁸⁴ Umut Karabulut, Sema Doğan, “İstanbul Semalarında Uçan İlk Türk Kadını: Belkıs Şevket Hanım” *Belgi*, s. 10 (2015): 1393-1401.

¹⁸⁵ Hürol Erbay, “Tarihsel Süreçte Dünyada ve Türk Toplumunda Kadın Algısı ve Haklarının Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme” *Ege Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 2, s. 1 (2019): 16.

¹⁸⁶ Bahattin Demirtaş, “Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler” *Akademik Bakış*, s. 2 (2008): 156.

¹⁸⁷ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2019*, 32. bs, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019): 346.

Atatürk, bu konuda *Yücel*'de yer verilen düşüncesini şöyle belirtmiştir: “Köylü bugüne kadar nuru maarıftan mahrum bırakılmıştır. Bunun için bizim takip edeceğimiz maarif siyasetinin temeli evvela mevcut cehli izale etmektir.”¹⁸⁸Bu amaçlarla yeni Cumhuriyet'in eğitim politikalarında birçok yenilik yapıldı.

Yeni eğitim sisteminin ve politikalarının hayata geçmesi için öncelikle birçok araştırma yapıldı. Avrupalı devletlerin eğitim sistemleri örnek alındı ve ülkeye yabancı uzmanlar davet edildi. Bu uzmanlardan John Dewey, dönemin en tanınmış ve en etkili eğitim uzmanlarından biriydi.¹⁸⁹Dewey, 1924 yılında Türkiye'yi ziyaret etmiş ve Türk eğitim sistemini inceleyerek görüşlerini içeren bir rapor sunmuştur. Dewey raporunda bütçe, okul sistemi, yönetim, denetim gibi konularda görüşlerini belirtmiş ve önerilerde bulunmuştur. 1925 yılında Dr. Kuhne, 1927 yılında Omar Buyse, 1932 yılında ise İsviçre'den Albert Malche Türkiye'yi ziyaret etmiş ve eğitim alanında görüş ve önerilerini sunmuşlardır. Fakat hiçbir yabancı uzman raporu Türkiye'nin bünyesine uygun ve ülkenin maliyet olarak kaldırabileceği bir reform planı sunamamıştır.¹⁹⁰

Türkiye yeni rejimin ilan edilmesinin ardından eğitim konusunda önemli adımlar atmış ve birtakım başarılar sağlamıştır. Eğitim sistemin düzenlenmesinde çıkarılan yasalar, müfredat programları, eğitim şuraları ve kalkınma planları etkili olmuştur. Bu anlamda ilk önemli adım 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'dur. Bu kanun önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu anlamda ilköğretim programlarında, dini eğitimde ve dini eğitim veren kurumlarda değişiklikler, harf devrimi ve üniversite reformu gibi önemli değişiklikler bu dönemde görülmüştür.¹⁹¹ Bu kanunla beraber dini ve geleneksel eğitim veren kurumlara son verilmiş ve Eğitim Bakanlığı aracılığıyla laik bir eğitim amaçlanmıştır. Yine aynı yılda İlköğretim Programı ilan edilmiştir. Bu program ile İlköğretimin süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. 1928'de Latin harfleri kabul edilerek eğitimde yeni bir döneme geçilmiştir.

Yücel dergisi, Atatürk'ün eğitim öğretim konusundaki şu düşüncelerine yer vermiştir: Atatürk milletimizin kalkınmasında öğretim işini ön plana almıştır.

¹⁸⁸ Atatürk, *Yücel*, c. 21, s. 121-122 (1946): 80.

¹⁸⁹ Kemal Güçlüol, “John Dewey Raporu'ndan Esintiler” *Eğitim ve Bilim*, c. 9, s. 53 (1985).

¹⁹⁰ İbrahim Başgöz, “Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Türkiye'de Eğitimin Genel Görünümü” *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu*, (2005): 10.

¹⁹¹ Mustafa Gündüz, *Maarıftan Eğitime*. (Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2016): 505.

İnkılâbı ta başından beri; “okuyup yazma bilmiyen tek vatandaş bırakmamak” gibi zorunlu bir gayeye bağlamıştır.¹⁹² Atatürk milletin kalkınmasını eğitim öğretime bağlamış ve bu amaçla okuma-yazma öğrenmenin gerekliliğini ifade etmiştir.

Yeni harflerin tüm vatandaşlara öğretilmesi amacıyla 1928’de Millet Mektepleri kurulmuştur. 1928 yılından 1937 yılının sonuna dek Millet Mektepleriyle okuryazar sayısının artması konusunda önemli bir çaba gösterilmiştir. Bu 9 yılda mekteplerden “1.451.759 öğrenci”¹⁹³ mezun olmuştur.

Yücel dergisinde yayınlanan Haydar Tolun’un bir yazısında okuma-yazma seferberliği analfabetizm¹⁹⁴ savaşı olarak değerlendirilmiş ve şu ifadelere yer verilmiştir:

“Bize gelince, analfabetizm ile mücadele meselesi genç Cumhuriyetimizin en fazla ehemmiyet verdiği meselelerden biridir. Memleketimiz, okulu halka açan, onu aristokrat bir azlığın bir lüksü olmaktan kurtaran biricik ülkedir. Büyük Lider Atatürk ilk iş olarak halkın, bilgi ve kültür kalesini fetetmesine engel olan tel örgüleri (arap harflerini) kaldırıncaya kadın, erkek, büyük, küçük herkes irfan beldesinin kapılarını karşısında açık buldu.”¹⁹⁵

Haydar Tolun, yeni rejimin okuma-yazma meselesine çok önem verdiğini ifade etmiştir. Alfabe değişimiyle birlikte memleketin birçok yerinde Millet Mekteplerinin açılması ve okuma-yazma kurslarından mezun olanların sayısının hızla artması bunun bir göstergesi olmuştur.

3.10.2. İlkokullardaki Gelişmeler

İlkokullar ilk defa Osmanlı döneminde zorunlu hale geldi ancak okulların sayısı hala yetersizdi. Tolun, *Yücel*’de yazdığı bir yazıda “Bugün her köyün küçük, büyük bir mektebi olması için hükümet ve köylü el ele çalışıyor.”¹⁹⁶ demiştir. O yıllarda hükümetin okul yapacak yeterli bütçesi yoktu ve okul inşa etme işleri köylülere yüklenmişti. *Yücel*, eğitim sisteminde yapılan değişikliklere eleştirel bir gözle değinerek şunları söylemiştir:

“İnkılâbın en vazifeli en rollü cephesini teşkil eden maarif mekanizmamız maalesef 15 sene içinde en ittiratsız, en sistemsiz çalışan bir kısım olarak göründü. En fazla sistem ve

¹⁹² Yücel “Yürüyen İnkılap” *Yücel*, c. 1, s. 147(2) (1950): II.

¹⁹³ Bahattin Demirtaş, “Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler” *Akademik Bakış*, s. 2 (2008): 163.

¹⁹⁴ Analfabetizm: Okumaz-yazmazlık, Analfabet: Okumaz-yazmaz. Özdemir, M., Dağtaş, A. “Dilde Sadeleşme Tartışmaları: 1970 Yılı “Türk Dili” Dergisinde Arapça, Farsça Ve Batı Dillerinden Gelen Kelimelere Karşı Takınılan Tavrı” *MKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 11, 2014, S. 26, s. 42

¹⁹⁵ Haydar Tolun, “Analfabetizm Savaşı” *Yücel*, c. 7, s. 38 (1938): 49-50.

¹⁹⁶ *age*, 50.

program isteyen bir işte en büyük usulsuzluklar ve sistemsizlikler yapıldı. Her sene, her ay, hatta her hafta elbise değiştirir gibi metot ve program değiştirildi.”¹⁹⁷

Yücel dergisi, Cumhuriyet’in ilanından beri eğitim alanında yapılan inkılâpları “sistemsiz ve plansız”¹⁹⁸ olarak görmüştür. Devletin en önemli mekanizması olan eğitimde elbise değiştirir gibi program değiştirilmesi sistemsizlik oluşturulduğu belirtilmiştir. Saffettin Pınar, Maarif dünyasındaki hayati inkılapları hayata geçiren Atatürk’ün eğitimde yaşanabilecek büyük aksaklıkların önüne geçildiğini belirtmiştir.¹⁹⁹

3.10.3. Köy Eğitim Kursları ve Köy Enstitüleri

Cumhuriyet’in ilk yıllarında ülkenin her kesiminin modernleşmesi için çabalayan yeni rejim, merkezle zıt değerler taşıdığına inanılan köylü kesimin modernleşmesi amacıyla yeni politikalar izlemiştir.²⁰⁰ Bu dönemde ilkokulların zorunlu hale gelmesine rağmen köylerde öğretmen ihtiyacı oldukça fazla olduğu ifade edilmiştir. Öğretmen yetiştiren kurumlar ise bu ihtiyacı karşılayacak kapasiteye sahip değildi. Köylerin eğitimsiz kalması ülkenin gelişimini önemli ölçüde etkiliyordu. Bu sorunlarla beraber ilk olarak 1936 yılında Eskişehir Çifteler’de Köy Eğitim Kursları açılmıştır. Bu gelişme dergide şöyle paylaşılmıştır: “...ilk tedrisat sahasında garpta hiçbir örneği olmıyan tamamen içtimai bünyemizin ihtiyaçları göz önünde tutularak vucude getirilmiş köy eğitimcileri yetiştirme teşebbüsleri yapılmıştır.”²⁰¹ Bu kurslarla beraber köy halkının hem okuma yazma öğrendiği hem de ziraat dersleriyle köydeki tarım işlerini yürüttüğü görülmüştür. Köy Eğitim Kurslarının ardından 17 Nisan 1940 tarihinde Köy Enstitüleri kanunu çıkarılmıştır. Bu enstitülerle köye uyum sağlayacak, köyde yaşamını sürdürecekt öğretmenlerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Çünkü kentlerde yetişen öğretmenler köylerde ancak bir iki yıl durabiliyor ve kentte yeni bir iş bulup ayrılmak istiyordu. Öğretmen adayları mezun olduktan sonra onlara birer taahhüt senedi verilir ancak bu senette adayların nerede çalışacağı hakkında bilgi bulunmazdı. Öğretmen adayları vekillik tarafından illere dağıtılırdı. Köylerde göreve başlayan öğretmenlere vaat edilen şeylerin

¹⁹⁷ Yücel “Maarif Şûrası” *Yücel*, c. 9, s. 54 (1939): 217-218.

¹⁹⁸ *age.*, 217.

¹⁹⁹ *age.*, 217-218.

²⁰⁰ Mehmet Anık, “Bir Modernleş(tir)me Projesi Olarak Köy Enstitüleri” *Divan Dergisi*, s. 20 (2006): 280.

²⁰¹ Saffettin Pınar, “Maarif Sistemimizin Meziyet ve Hataları” *Yücel*, c. 7, s. 41 (1938): 219-225.

çoğunun gerçekleşmediği, öğretmenle olan bağların koparıldığı iddia edilmiştir.²⁰² Bu öğretmenleri köylerde tutmak neredeyse imkânsızdı. Köy Enstitüleriyle köylünün köyde yetişmesi ve zorlu şartlara rağmen köy öğretmenlerinin uzun yıllar eğitim vermesi amaçlanmıştır. Orhan Burian, dergide köy enstitüleri konusuna değinmiş ve şu açıklamaları yapmıştır:

“Tek esasa göre tek okulun memleketimize uymadığını önce muallim mektepleri bize acı acı öğretti: Mezun verdiler, ama yine köylere öğretmen bulunmadı. Bu dertten kurtulmak için girişilen çeşitli ve uzun tecrübelerin yemişi (olgun dedirtecek kadar ümit veren yemişi) Köy Enstitüleridir.”²⁰³

Burian da Muallim Mekteplerinde yetişen öğretmenlerin köy öğretmenleri ihtiyacını karşılayamadığını belirtmiş ve Köy Enstitülerinin bu ihtiyacı karşılayabilen kurumlar olduğunu söylemiştir. Burian aynı zamanda köylü çocuğunun köyde yetişmesinin ve köylü çocuğunun köyde öğrenemeyeceği ne varsa Köy Enstitüleri sayesinde öğrendiğini *Yücel* dergisindeki yazısında şöyle açıklamıştır:

“Köylü çocuğunu köyde yetiştirmeği, görüş çerçevesini değiştirmeden içindeki manzarayı değiştirmeyi esas tutan bu okullar çocuğa köyde olmayıp da, olması lazım gelen neler varsa ameli olarak öğretiyor.”²⁰⁴

Bu anlamda Burian, Köy Enstitülerinin dönemin ihtiyaçlarına göre kurulmuş ve amacına ulaşmış en güzel kurumlar olduğunu ifade etmiştir. Enstitüler, bu ihtiyaçları karşıladığında ömrünü tamamlayacağına ya da farklı ihtiyaçlara yönelik yeniden düzenlenebileceğini düşünmüştür.²⁰⁵ Bu düşüncesini ise Burian şöyle ifade etmiştir: “Köy Enstitüleri ile memlekete en elverişli bir ilk tahsil planı etraflıca tamamlanmış oluyor.”²⁰⁶ Dergide Cumhuriyet’in ilanından sonra eğitim alanında yapılan çalışmaların büyük bir kısmı Köy Enstitüleri aracılığıyla tamamlandığı belirtilmiştir. Köy Enstitülerinin başarısına değinen Öğretmen Mehmet Başaran şunları söylemiştir:

“Köy eğitimi ve İlköğretim alanındaki çalışmalarımızın başarıları yıllar geçtikçe artıyor. Yakın bir gelecekte dava yüzde yüz gerçekleşecek; çağımızın kültür ve uygarlık alanında ileri ve kudretli bir millet olarak yerimizi alacağız. Köy Enstitüleri bize o günleri gösterecek; dünya aydınlarının yakından takip ettiği İnönü’nün cumhuriyetin eserleri içinde en değerlisi saydığı eğitim kurumlarımızdır.”²⁰⁷

²⁰² İsmail Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy*, 2. bs, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019): 422-423.

²⁰³ Orhan Burian, “Maarifimizin Düzelişi Hakkında” *Yücel*, c. 18, s. 101 (1944): 6-8.

²⁰⁴ Orhan Burian, “Maarifimizin Düzelişi Hakkında” *Yücel*, c. 18, s. 101 (1944): 6-8.

²⁰⁵ *age*, 6-8.

²⁰⁶ *age*, 6-8.

²⁰⁷ Mehmet Başaran, “Bir Davanın Ana Kitabı: İlköğretim Kavramı” *Yücel*, c. 21, s. 123 (1947): 118-119.

Yurtdışından davet edilen uzmanlardan filozof ve pedagog John Dewey’de Köy Enstitüleri hakkında fikirlerini beyan etmiştir. Dewey, köylerde kurulacak okulların köy hayatına uygun ve çiftçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmaları gerektiğini verdiği raporda ifade etmiştir. Köy okulunda yetişen öğrencilerin köy hayatına kolaylıkla uyum sağlayabilmesi ve bu sebeple derslerin köy hayatına yönelik olması gereklidir.²⁰⁸

Köy Enstitüleri *Yücel*’de dönemin en başarılı kurumlarından biri olarak görülmüştür. *Yücel* dergisinin bu tutumunun sahip olduğu ideolojiyle uyduğu görülmüştür. Fakat bu dönemde bu kurumları eleştirenler ve başarısız bulanlar da olmuştur. Bu kurumlara karşı olumsuz tutum sergileyenlerle ilgili *Yücel*’de bir yazı yayınlayan Engin, Köy Enstitüleri ile ilgili ve olumsuz tutum sergileyenlere bu kurumların işlevini ve iyi kurumlar olduğunu şöyle açıklamıştır:

“Köy Enstitüleri temiz niyet ve geniş görüş ile kurulmuş çok hayırlı irfan müesseseleriydi. Kendimizi artık aldatmayalım demiştik: köyle şehir arasında, kültür geriliğimize ve fakirliğimize dayanan geniş bir ayrılık olduğu müddetçe köye öğretmen götüremiyorduk, onun için köyün öğretmenini kendi içinden çıkarmanın çaresine bakmalıydık. İlerde köylerde öğretmen olacakları ta baştan gayelerine göre hazırlamalı, onları köyün kalkınma meseleleriyle iyice yoğurmalıydı.”²⁰⁹

Engin, Köy Enstitülerinin çok hayırlı irfan müesseseleri olarak tanımlamıştır. Köy ve şehir arasındaki kültür farkı ve köylerin öğretmensizliğine çare olarak kurulan bu Enstitüler önemli işlevler görmüşlerdir. Engin, Köy Enstitülerinin amacını ise şöyle açıklamıştır. “Köylü için okumanın faydalısı: daha temiz ve daha refahlı bir hayat seviyesine ulaştırması; yani onu daha iyi bir istihsalci yapandır. İşte Köy Enstitülerinin gayesi de buydu.”²¹⁰ Köy Enstitülerinin amacının yalnızca kitap ve kara tahtadan ibaret olmadığını ve köylülerin ihtiyacı olan şeyin yalnızca okuma-yazma öğrenip, gazete okumak ya da politikaya kapılmak olmadığını bu anlamda Enstitülerin gayesinin, daha temiz ve daha refahlı bir hayat seviyesine ulaştırmak ve onu daha iyi bir istihsalci²¹¹ yapmak olarak açıklayan Engin, bu kurumlara karşı çıkanları da şöyle eleştirmiştir.

²⁰⁸ İsmail Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy*, 2. bs, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019): 312.

²⁰⁹ M. Ö. Engin, “Köy Enstitüleri ve Yıkıcı Zihniyet” *Yücel*, c.22, s. 125 (1947): 6.

²¹⁰ *age*, 6.

²¹¹ İstihsalci: Üretici.

“Resmi hususi her topluluk şimdi Köy Enstitülerini kötölemekle meşgul. Gözler buralara birer ahlaksız yatağı, vatani tehlikeye düşüren birer barut fıçısı diye bakıyor. Çocuklar kız erkek bir arada yetiştiriliyor diye softa kafalar ha bire ortalığı bulandırmaya çalışıyorlar.”²¹²

Engin, Köy Enstitülerine karşı çıkanların bu kurumlarda kız ve erkeklerin bir arada eğitim görmesinin tehlikeli olduğunu düşündüklerini belirtmiştir. Engin, Köy Enstitülerini kötöleyenlerin, gerçeğe karşı çıkan ve yeniliklere açık olmayan dumanlı orta çağ kafaları olduğunu ifade etmiştir.²¹³

Körükçü’nün *Yücel* dergisinde yazdığı bir yazıda, Köy Enstitüsü hakkında bilerek ya da bilmeyerek kötümser olanların düşüncelerini açıklamıştır. Bu kişilerin düşüncelerine göre: Köy Enstitülerinde okuyan köy çocuklarının bütün imkânlardan yararlandıktan ve iyi, güzel yaşama şartları gösterildikten sonra bu çocukları bütün imkânlardan mahrum bir şekilde köylere öğretmen olarak göndermek ve orda yaşamalarını sağlamak çok zor olacaktır.²¹⁴ Körükçü ise Köy Enstitüsü konusunda şu düşüncelerini *Yücel*’de şöyle açıklamıştır. “Bir kere: enstitüler, çocuğa apayrı ve yabancı bir yaşama şartı vermez; daha mütekâmil olmakla beraber, aşağı yukarı kendi seviyesinde ve olması gerektiği seviyede yaşatır.”²¹⁵ Körükçü bu ifadelerle aslında Köy Enstitüsünde eğitim gören köy çocuklarının yaşamlarının değiştirilmediğini, apayrı bir imkânlar sunulmadığını yalnızca köy yaşamına uyum sağlayacak, köyde yaşayabilecek şekilde köy çocuklarının yetiştirildiğini belirtmiştir. *Yücel* dergisi 1950 yılında çıkan sayısında Köy Enstitüleri ile ilgili düşüncelerine şu şekilde yer vermiştir:

“Bütün bu öğretim davası, yüksek bilim kurumları yanında, hatta onlardan önce, bir köy-köylü eğitimi davası olmuş. 1940 da gerçekleşen bu dava Köy Enstitüleri adını alıyor. Köy Enstitüleri, köye; bilgi ile bezeli, rahatını, huzurunu fedaya gönüllü fedakâr, vefalı bir öğretmen nesli hazırlamaya başlıyor. Köye, köyün içinden çıkan, yirminci yüzyıl ilminin, Türk inkılabının ışıklarıyla nurlu öğretmenler salıyor.”²¹⁶

Yücel dergisinin ifade ettiği bu düşünceleriyle Köy Enstitülerini desteklediği anlaşılmaktadır. Ayrıca *Yücel*, Köy Enstitülerinden beklentisini de en üst düzeyde tutmuş ve bunu heyecanla belirtmiştir. Ancak kuruluşlarının ardından Köy Enstitüleri hakkında birtakım olumsuz meseleler gündeme gelmiştir. Bu anlamda köy enstitüleri komünizm yuvası olarak görülmüştür. Ayrıca köy enstitülerinde kız ve erkek

²¹² M. Ö. Engin, *age*, 6.

²¹³ M. Ö. Engin, *age*, 6.

²¹⁴ Muhtar Körükçü, “Köy Enstitüsü Mezunları ve Mahallileşme” *Yücel*, c. 22, s.129-130-131 (1947): 246.

²¹⁵ *age*, 246.

²¹⁶ Yücel “Yürüyen İnkılap” *Yücel*, c. 1, s. 147(2) (1950): II.

öğrenciler arasında ahlak dışı ilişkilerin yaşandığı yer olduğu konusunda ağır eleştirilere hedef olmuştur. Tüm bu eleştirilerin ardından dönemin eğitim bakanı Hasan Ali Yücel görevden alınmış, yerine Reşat Şemsettin Sirer atanmıştır. Sirer, bu eleştirileri yerinde araştırmak üzere müfettişler görevlendirilmiş ve eleştirilere sebep olduğu düşünülen bazı köy öğretmenleri görevinden alınmış ve köy okulları kapatılmıştır. Daha sonra ise 1954'te köy enstitüsü programları kapsamlı bir şekilde değiştirilmiş ve bu kurumlara “İlköğretmen Okulu” adı verilmiştir.²¹⁷

3.10.4. Ortaokul ve Liselerdeki Gelişmeler

Cumhuriyet'in ilanıyla eğitim alanında yapılan düzenlemelerden birisi de ortaokul ve lise kurumları olmuştur. Cumhuriyet ilan edilmeden önce “sultani” olarak bilinen kurumlar 1923 yılında toplanan “Birinci Heyet-i İlmiye” kararıyla “lise”ye çevrilmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında liseler iki devre olarak eğitime devam etmiştir. Birinci devre 4 yıl, ikinci devre ise 3 yıl olarak eğitim vermiştir. 1924 yılının Nisan ayında toplanan “İkinci Heyet-i İlmiye” liselerin ilk devresini ‘ortaokul’ haline getirmiştir. Böylelikle ortaokul ve liseler 3'er yıllık eğitim kurumları olmuştur. İlkokullarında 5 yıl olmasıyla 5+3+3'lük eğitim sistemi hayata geçirilmiştir. 1926 yılı başında ise “Üçüncü Heyet-i İlmiye” toplanmıştır. Burada da yatisız ortaokullarda karma eğitime geçme kararı verilmiştir. Öğretmen okulları ve meslek okulları geliştirilerek sayıları artırılmıştır.²¹⁸

Yücel dergisinde de ortaokul ve liseler hakkında yazılar yazılmıştır. Burian, son yıllarda eğitim alanında yapılan çalışmaları eleştirel bir şekilde ele aldığı yazısında liseyi amaçsız görmüş ve yalnızca üniversite için çalıştığını şu yazısıyla belirtmiştir. “Lisenin hiçbir ameli gayesi yoktur. Dar bir çerçeve içinde çalışır, hem ancak üniversite için çalışır.”²¹⁹ Burian, liselerin üniversiteye geçişte bir aracı kurum olduğunu ve yalnızca öğrencilerini üniversite için yetiştirdiğini belirtmiştir. Fakat dönemin ticaret, memuriyet ve meslek okulları, teknik okullar gibi memleketin ihtiyacına uygun eleman yetiştirecek kurumların çok daha işe yaradığını ifade etmiştir. Ayrıca daha fazla meslek grubu için de okullar kurulabileceğini belirtmiştir. Burian, bu hususta şunları söylemiştir: “İlköğretim, ortasıyla yükseğiyle mesleki

²¹⁷ Mehmet Anık, “Bir Modernleş(tir)me Projesi Olarak Köy Enstitüleri” *Divan*, s. 1 (2006): 300.

²¹⁸ Hasan Cicioğlu, “Türkiye Cumhuriyeti'nde Ortaöğretimin Gelişimi” (Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2010): 142.

²¹⁹ Orhan Burian, “Maarifimizin Düzelişi Hakkında” *Yücel*, c. 18, s. 101 (1944): 6-8.

öğretim hep ihtiyaç işleridir: bu memleketin ne zaman ne kadar ne türlü bilgide adama ihtiyacı varsa onları yetiştirir: bir bakıma refah okullarıdır.”²²⁰

Türkiye’nin ilkokul, ortaokul, lise gibi kurumlarının yanı sıra memleketin ihtiyaçlarına uygun okulların kurulması ve bu anlamda tahsilin bir çeşitlilik oluşturulması eğitim sisteminin geliştiği fikrine varılmıştır. Hasan Ali Yücel’in “*Türkiye’de Orta Öğretim*” adlı kitabından alınan ve Yücel’de yayınlanan bir bölüm ortaokullar hakkında bilgiler vermiştir. Bu bölümde Atatürk’ün ortaokul hakkındaki düşünceleri şöyle yer almıştır:

“Atatürk ‘Orta tahsilin gayesi memleketin muhtaç olduğu muhtelif hizmet ve sanat erbabını yetiştirmek ve tahsili âliye namzet hazırlamaktır.’, derken bize, sanırsız ki, en kısa surette bu tahsilin ana programını çizmiş oluyor.”²²¹

Hasan Âli Yücel, Atatürk’ün ortaokullar hakkında söylediği bu sözlerin ortaokul programlarının hazırlanmasında önemli bir işaret olduğunu belirtmiştir. Yücel, ortaokul ve liselerin müfredat programlarıyla ilgili şu yorumda bulunmuştur.

“Müfredat programları genç hafızalara, onları birer sömürge telakki eder gibi iş veriyorlar. Bilhassa lisenin ikinci devre ders programları, birinci devre (Yani orta okul) programlarının hedefi olan umumi bilgiyi teferruatlandırmak, tafsilatlandırmaktan başka bir şey yapmıyorlar denebilir.”²²²

Ortaokul ve lise müfredat programları birbirinin tekrarı olarak görülmüştür. Yücel liseler hakkında ise şunları ifade etmiştir. “Türkiye için lise, ihtiyaçlar karşısında kör ve sağır bir müessese olmaktan başka bir şey değildir.”²²³ Hasan Âli Yücel, liseyi yetersiz olarak değerlendirmiş ve ihtiyaçları karşılayamayan kurumlar olduğunu ifade etmiştir. “Lise Türkiye için bir lüks ve liseli, milletin canlı bünyesi içinde temessülü zor – yani faydası az – bir cisimdir.”²²⁴ Cumhuriyet’in bu yıllarında lise kurumunun her öğrenci için ulaşılmaz bir lüks olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda lise kurumlarının ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kaldığı ve mezunların yalnız maaş için memuriyet bekledikleri bir kurum olduğu anlatılmıştır. Ayrıca Yücel, lise tahsilinin yanında terbiyenin de önemine değinmiş ve ortaokul ve liselerin terbiye konusundaki görevlerini şöyle açıklamıştır:

²²⁰ age, 6-8.

²²¹ Hasan Ali Yücel, “Orta Tahsil Hakkında” *Yücel*, c. 9, s. 53 (1939): 200-204.

²²² Hasan Ali Yücel, “Orta Tahsil Hakkında” *Yücel*, c. 9, s. 53 (1939): 200-204.

²²³ age, 200-204.

²²⁴ age, 200-204.

“...tahsilin bir de terbiye tarafı vardır: mektep her genci – ailesinin dışında ve derslerinin haricinde – cemiyet hayatına uymasını, faydalı olmasını isteyip bilecek birer vatandaşı haline getirmek mecburiyetindedir.”²²⁵

3.10.5. Yücel’de Eğitim Sistemi

Eğitim kurumları, teorik bilgi vermelerinin yanında insanların toplumu tanıyan, toplumla yaşamayı bilen ve topluma katkılar sağlama becerilerini edinmiş bireyler yetiştirmeleri de gerekmektedir. Dolayısıyla eğitim kurumlarının bir görevi de terbiyedir. Hasan Ali Yücel, terbiye konusunda şu eleştirileri dile getirmiştir:

“Terbiye vazifesini iyi yapamıyacağı belli olan mektep, talim hususunda da bazen muvaffakiyetsizliğe uğruyorsa sebepsiz değildir. Bugün 30 mevcutlu sınıflar birer hayal, 50-60 mevcutlu sınıflar birer istisna oldu; sınıfların çoğu 80-90 mevcuttur. Her bir çocuğun, zekâsı hassasiyeti temayülleri ile başlı başına bir ruhi varlık olarak tanındığı ve üzerinde ona göre işlendiği bu asırda, 50 dakika için sınıfa giren bir muallim seksen kişi karşısında kalınca ne yapsın?”²²⁶

Yücel dergisinde yer alan bu yazıda sınıfların 80-90 mevcutlu olduğu ve öğretmenlerin 50 dakikalık bir ders sırasında bu 80-90 kişiyle ilgilenmesinin imkânsız olduğu belirtilmiştir. Böyle kalabalık sınıflarda terbiye verilmesinin mümkün olmadığı da Hasan Ali Yücel tarafından ifade edilmiştir. *Yücel*’de eğitim sisteminin hataları hakkında bilgi veren Saffettin Pınar, orta okul ve liselerde disiplin ve şiddet konusunda şu bilgileri vermiştir:

“Son senelerde orta tedrisat müesseselerinde silah çekmeler, yol kesmeler gibi garip vakalara rastlanıyor. Bu hallerin sebeplerini yalnız bu talebelerin ahlaksızlığında, tenbelliğinde ve zorla numara almak arzusunda aramak eksik bir şey olur. Bunu aynı zamanda talebeyi bu vaziyete düşüren pedagojik bilgisizliklerde ve idare cihetinden olan hatalarda aramalıdır.”²²⁷

Ortaokul ve liselerde yaşanan bu olumsuz olayların sebebini yalnızca öğrenciye bağlamayan Pınar, öğretmenlerin ve idarecilerinde bu olayların yaşanmasından sorumlu olduğunu ifade etmiştir. Pedagojik anlamda eksik yetişen öğretmen ve idareciler bu olayların önüne geçememektedir. “Orta tahsilin birçok zamanları hiçbir pedagojik kıymeti olmıyan lüzumsuz tekerrürler, ve fuzuli bilgi

²²⁵ age, 200 204, “Orta mekteplerle liseler; talebesinin sıhhi itiyatlar almasını, bir aile uzvu, bir meslek adamı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin vatandaşı sıfatıyla millet hayatı içinde müsmir faaliyette bulunmasını, boş zamanlarını iyi istimal etmeğe alışmasını, hülâsa onlarda ahlaki bir seciye teşekkül etmesini hedef ittihaz eder. Mektep bu hedefi tedrisatıyla, telkin edeceği faaliyet tarzları, vereceği itiyatlar, meharetlar, alaka ve mefkurelerle ve bilfiil talebeye yaşatacağı içtimai hayat ile istihsale çalışır. Müessesenin kıymeti bu hususta istihsal edeceği müspet neticelerle ölçülür.” Lise ve orta mektepler talimatnamesi 1930; Madde 2

²²⁶ Hasan Ali Yücel, “Orta Tahsil Hakkında” *Yücel*, c. 9, s. 53 (1939): 200-204. “Muallimler yalnız ders vermekle değil, mektebin terbiyevi işlerini ifa ve bittabi talebesinin ayrı ayrı temayül, mezaya ve nekayisini tetkik ve tespit etmekle de mükelleftir.” Talimatname 1927; Madde 6.

²²⁷ Saffettin Pınar, “Maarif Sistemimizin Meziyet ve Hataları” *Yücel*, c. 7, s. 41 (1938): 219-225.

ezberciliği ile geçiyor.”²²⁸ Ortaokul ve liselerde pedagojik eğitimin eksik olduğu ve eğitim öğretimin yalnızca bilgi ezberi ve tekrardan ibaret olduğu belirtilmiştir. Pınar, ortaokul ve liselerin görevleriyle ilgili görüşlerini de şu şekilde belirtmiştir:

“Gayeli bir genç eğer orta tahsilden sonra hayata atılacaksa ona esas bir malumat vermiş olmaktır. Yüksek tahsile devam edecekse birçok ihtisas sahalarından kendi kabiliyet ve istidadına uygun olan kısmı denemek ve seçebilmek fırsatını ihdas etmektir.”²²⁹

Cumhuriyet, yeni bir devlet olması ve bu devlete istenen, ihtiyaç duyulan bireylerin yetiştirilmesinde tahsil ve terbiye konusunda inkılâplar yapmıştır. Fakat yapılan çalışmalar ihtiyaçları tam olarak karşılayamamıştı. Bu anlamda *Yücel*’de eğitim konusunda şu yorumlar yapılmıştır. “Bu günkü terbiye sistemlerimiz istediğimiz ve anladığımız manada tahsili tam adam yetiştiremiyor. Tahsilin manası şehadetnameli insan yetiştirmek değildir.”²³⁰

Çocuklara sağlık, karakter ve bilgi öğretilirken aynı zamanda onların hayatları boyunca karşılaşılabilecekleri durumların öğretilmesi ve bunların doğal olduğu da öğretilmelidir. Bu anlamda eğitimcilerin de terbiye sorumluluğunu alarak ve bu amaç doğrultusunda hareket ederek terbiye ve eğitim sistemine yön verebilecekleri *Yücel*’de şu şekilde ifade edilmiştir.

“Eğitimciler muayyen bir ülkenin bir sosyetenin gerçek ve ameli şartları altında düşünerek, inceliyerek yavaş yavaş fakat emniyetle ve hedefe isabetle çalışmalarına yön verirlerse yurdun terbiye ve tedris sistemine sağlam ve müstakir bir eğitim şahsiyeti verebilirler.”²³¹

Eğitimcilerin şahsi fikir ve kanaatleri bir devletin kültürel hayatının inşasında uygun bir yer bulamadığı takdirde devletin kültür ocağı olan okullar işlevlerini yerine getiremezler. Will Durant’a göre öğretmen yol gösterici bir rehber olmalıdır. “Sınıflarda ders veren muallimler çocuklara ileride kendilerini taklit etmelerini değil, onlara yalnız çalışmak ve bulmak için yol göstermelidirler.”²³² Dönemin okulları hakkında da bilgiler veren Ankara Erkek Lisesi, Yar Direktörü Şeref Erdoğan, okulların işleyişi hakkında şu bilgileri vermiştir: okullar sabah saat 9’da başlamakta ve öğleden sonra 3.25’te son bulmaktadır, okulda dersler çocuğu düşünmeye, muhakeme etmeye yönlendirmiyor aksine sabahtan akşama kadar dinleyerek ve öğretmenini seyrederek geçmektedir.

²²⁸ *age*, 219-225.

²²⁹ *age*, 219-225.

²³⁰ Will Durant, “Tahsilin En Büyük Değeri” *Yücel*, c. 4, s. 19 (1936): 4.

²³¹ Şeref Erdoğan, “Ortaokullarda ve Liselerde Tedrisat” *Yücel*, c. 7, s. 38 (1938): 58.

²³² Will Durant, *age*, 6.

3.10.6. Yükseköğretim ve Üniversite

Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle gerçekleştirilen inkılâplardan üniversiteler de etkilenmiştir. Üniversite, bilimin var olduğu, bilginin arandığı ve bulunduğu kurumlardır. Cumhuriyet öncesinde üniversite seviyesinde kurumlar açma girişimlerinin var olduğu bilinmekteydi. 1863 yılında ise dönemin üniversitesi olarak değerlendirilen “Darülfünun” kurulması kararlaştırılmıştır. Darülfünun kelime anlamı olarak ‘Fenler Evi’ anlamına gelmektedir. Darülfünun kurumu, bugünkü İstanbul Üniversitesi'nin temeli olarak bilinmektedir.

Cumhuriyet ilan edildikten sonra üniversite ile ilgili değişiklikler 1933 yılında başlamıştır. 1933 yılında ilan edilen Üniversite Reformu ile Darülfünun'un eğitim hayatına son verilerek yerine Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Reformun öncesinde Türkiye, İsviçre Cenevre Üniversitesinden pedagoji uzmanı Prof. Albert Malche'i Darülfünun hakkında bir rapor yazması için davet etmiştir. Malche'in Darülfünun hakkında yazdığı raporda 5 bölüm ve 49 madde bulunmaktadır. Bu bölümler şu şekildedir: Darülfünun'un gayesi, bütçe ve teşkilat, eğitim kadrosu, idari kadro, talebe ve yıllık eğitim programı.²³³ Aynı zamanda Darülfünun, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e aktarılan tek üniversitedir ve bu kurum Cumhuriyet'in görüşleriyle bir türlü uyuşmuyor ve medrese yapısını muhafaza ediyordu.

Yücel, içinde bulunduğu dönemin ihtiyaçlarına özellikle yer verirken üniversite konusunda da çeşitli görüşler dergide yer almıştır. Bu konuda üniversitelerin öneminden ve vazifelerinden bahsedilmiş ve üniversite profesörleriyle görüşmeler yapılmıştır. Üniversite Reformunun ardından Cumhuriyet'in tek üniversitesi İstanbul Üniversitesiydi. Üniversitelerin önemine değinen profesörler ve bazı aydınların bu fikirleri *Yücel* dergisinde de şöyle yer almıştır:

“İleri hamlelerle yürümek ve dinamik kalmak isteyen bir Cemiyet, aldadıcı olabilen şematik organizasyonlara ve skolastike değil, fakat ve ancak kudretlerini kendi ruhunda ve seciyesinde bulan Üniversitelere muhtaçtır.”²³⁴

Yücel'de Prof. Dr. Kemal Cenap Berksoy ile yapılan ankette Berksoy, bir üniversitenin yer aldığı cemiyetin ruhunu, dinamiğini taşıması gerektiğini ifade

²³³ Ali Rıza Erdem, “Atatürk'ün Liderliğinde Üniversite Reformu: Yükseköğretim ve Bilim Tarihimizde Dönüm Noktası” *Belgi Dergisi*, s. 4 (2012): 376.

²³⁴ Kemal C. Berksoy, “Üniversite Profesörlerine Soruyoruz” *Yücel*, c. 3, s. 16 (1936): 161-162.

etmiştir. Bu anlamda Berksoy, bir İngiliz âliminin şu sözünü *Yücel* okuyucularına aktarmıştır: “Bir cemiyetin ruhu, kendi üniversitesinde ışıldar.”²³⁵ Bir üniversite içinde bulunduğu cemiyetin ruhunu taşımıyorsa geri kalmaya mahkûmdur.

Dergide üniversite Profesörleri ile yapılan anketlerde “Herkese bir üniversite tahsili lazım mıdır?” sorusuna profesörler, herkesin üniversite tahsiline ihtiyacı olmadığını yalnızca zengin veya yoksul ama kabiliyetli ve ilmi, öğrenmeyi seven kişilerin tahsile ihtiyacı olduğunu belirtmişlerdir. “Herkes için üniversite tahsili şart değildir.”²³⁶ Hayata erken atılan ve geçimini sağlamak mecburiyetinde olan kişilerin ise üniversite tahsiline ihtiyaçları olmadığını söylemişlerdir.

Yoksul, kabiliyetli ve ilme karşı ilgi duyan gençlerin üniversite tahsiline sahip olması için devletin bir talebe yurdu kurmasının ve talebelere burslar vermesinin şart olduğu üniversite profesörleri tarafından *Yücel*’de şu şekilde belirtilmiştir:

“Yüksek tahsil kabiliyet ve zevk işidir. Kabiliyet ise devama imkân bulanlara münhasır bir şey değildir. Devamı her kabiliyet için mümkün kılacak tedbirler almak lazımdır. Bugün için devamı mümkün kılacak tedbir, yemekli talebe yurdu kurmaktan ve talebe bursları koymaktan ibarettir.”²³⁷

Paris Üniversitesi profesörü Ali Fuad, üniversite tahsilinin herkes için şart olmadığını ifade etmektedir. Ancak zengin veya yoksul tüm kabiliyetli bireyler için yüksek tahsil yolunun açılmasının gerektiğini söylemiştir. Prof. Ali Fuad üniversitenin rolünü ise şöyle açıklamıştır:

“Mektebin rolü yalnız bilgi vermek değildir. Aynı zamanda daha mühim bir rolü vardır: fikri selimi inkişaf ettirme; seciye yaratma yani kötülükten nefret ve iyiliği, güzelliği sevmeye duygusu vermek, başkasını düşünme, ailesine büyüklerine ve memleketine bağlanma huyları yapma, emeğin değerini ve emekle yaşamının zevkini anlatma, inan ve itimat uyandırma, hulasa bir kelime ile, terbiye etme.”²³⁸

Ali Fuad, üniversitenin yalnızca akademi dünyası veya “âlimler mahfeli”²³⁹ olmadığını ve Türk gençliğinin terbiyesinde görevinin olduğunu belirtmiştir. “Memleket gençliğinin muhtaç olduğu şey yalnız bilgi değildir: aynı zamanda ruh, şuur, heyecan, inan ve ülküdür.”²⁴⁰ Üniversiteler hem ilmin hem de memleket gençliğinin muhtaç olduğu bu sosyal faziletlerin kaynağı olduğunda memleket karşı olan vazifesini tamamlayacaktır.

²³⁵ Agm, 161.

²³⁶ Nurettin Ali Berkol, “Üniversite Profesörlerine Soruyoruz” *Yücel*, c. 3, s. 15 (1936): 116.

²³⁷ Ali Fuad “Üniversite Profesörlerine Soruyoruz” *Yücel*, c. 3, s. 14 (1936): 67.

²³⁸ Mahfel: Toplantı yeri. age, 70.

²³⁹ age, 71.

²⁴⁰ age, 71.

Burian'da *Yücel* dergisinde üniversite hakkında fikirlerini okuyuculara açıklamıştır. “Üniversite ise ihtiyaçla alışverişi olmayan, hayat zaruretleriyle değil fikir hamleleriyle meşgul olan bir müessesedir.”²⁴¹ Orhan Burian, üniversitenin ihtiyaca yönelik kurumlar olmadığını ve bilimle, fikirlerle uğraşan kurumlar olduğunu belirtmiştir. O dönemde ortaya çıkmış olan hümanizma fikrinin de çalışıldığı ve geliştirildiği kurumlar olduğunu söylemiştir. “Üniversite bir hümanizma laboratuvarıdır, seçkin fikir adamlarının potasıdır.”²⁴² J. W. Mackail’ın *Yücel*’de yayınlanan yazısında üniversitenin gayesini şöyle açıklamıştır:

“Bir camianın ihtiyaçları peşinde koştuğu gayeler çoksa da medeniyeti bir tektir. Üniversitenin gayesi bu medeniyeti bir araya toplamak, onun muhtelif unsurlarını tekrar, daha yüksek kudrette bir terkibe tabi tutmak üzere ayrı ayrı tahlil etmek ve böylece, beşer zihninin mazi hakkında bilgisine, hali anlayışına ve atıye müessir olabilmesine şuurlu bir istikamet vermektir.”²⁴³

Üniversiteler, memleketin ilerleyişi hakkında önemli görevler edinmiştir. Bu anlamda çalışmalar yaparak genç nesli yetiştirmek, milletin ve medeniyetin yükselişini sağlamak, memleketin yüksek ihtiyaçlarını karşılamak üniversitelerin görevi olmuştur. “Onun vazifesi bilgiyi toplamak, tasnif etmek, vermek ve bu suretle enerji toplamak, bu enerjiyi bir teşkilata tabi tutarak dağıtmaktır.”²⁴⁴

Üniversite reformunun ardından mezun vermeye başlayan üniversiteler hakkında yazan Osman Nebi, *Yücel*’de talebelerin artık serbest düşünmeye alışmış, zeki ve eskiye karşı alt üst edici olduğunu ifade etmiştir. “Üniversiteler milletlerin yükselişinin ve kültür seviyesinin birer nazımıdır.”²⁴⁵ diyen Nebi; üniversitelerin büyük vazifesini, memleket için oynadığı rolü de ifade etmiştir. “Üniversiteler, memleket gençliğine ilimlerin yeni ışığını verir ve onlarda birçok ideallerin kökleşmesine çalışır.”²⁴⁶

3.10.7. Halkevleri

Cumhuriyet’in ilanıyla çağdaşlaşmayı ve batılılaşmayı amaçlayan yönetim, inkılâplarına sürekli olarak devam etmekteydi. Ancak inkılâpların ulaşamadığı köyler, kasabalar hala vardı. Bu çağdaşlaşma ve batılılaşma sürecinde inkılâpların herkese ulaşması şarttı. Bu anlamda topluma, inkılâpları ve değişimleri ulaştırmak

²⁴¹ Orhan Burian, “Maarifimizin Düzelişi Hakkında” *Yücel*, c. 18, s. 101 (1944): 6-8.

²⁴² *age*, 6-8.

²⁴³ John William Mackail, “Üniversitenin Göreceği İş” *Yücel*, c. 11, s. 63 (1940): 122.

²⁴⁴ *age*, 123.

²⁴⁵ Osman Nebi, “Üniversitenin İlk Harmanı...” *Yücel*, c. 3, s. 17 (1936): 189.

²⁴⁶ *age*, 189.

için bazı kurumlara ihtiyaç olduğu açıktı. Bu amaçları taşıyan ilk kurum Cumhuriyet'in ilanından önce, 25 Mart 1912'de kurulan "Türk Ocakları"dır. Fakat Türk Ocakları, karakteristik yapısı itibariyle Cumhuriyet döneminin hâkimi olan Kemalist düşünce yapısıyla uyum gösterememiştir. Bu sebeple Türk Ocakları, yerini inkılâpları halka aktarmada önemli bir role sahip olan Halkevlerine bırakmıştır.²⁴⁷

Yeni devletin kalkınması ve Dünya üzerinde önemli bir yer edinebilmesi için öncelikle bilinçli, eğitilmiş bir halka ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla Halkevleri, 19 Şubat 1932 tarihinde eş zamanlı olarak 14 merkezde kurulmuştur. Bu merkezler; Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eminönü, Eskişehir, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun'dur. Halkevleri, halk ile aydınlar arasında bir bağ kuracak ve Atatürk devrimlerini, inkılâplarını, reformları halka ulaştıracaktır. Aynı zamanda Halkevleri dini ve geleneksel tutumlara karşı durmuş ve halka laik bir tutum edindirmeyi amaçlamıştır. Dönemin CHP Genel Sekreteri Recep Peker Halkevlerinin amacını "Milleti şuurlu, birbirini anlayan, birbirini seven, aynı ideale bağlı bir halk kütlesi halinde teşkilatlandırmak."²⁴⁸ olarak ifade etmiştir.

Halkevleri en yoğun dönemini 1932-1946 yılları arasında yaşamıştır. Bu dönemde halkevlerinin faaliyetleri dergide yer almıştır. Halkevlerinde her yıl 19 Şubat'ı takip eden Cuma günleri açılış merasimleri yapılmış ve çeşitli organizasyonlar düzenlenmiştir.²⁴⁹ *Yücel* dergisi de Halkevlerinin her zaman destekçisi olmuştur ve Halkevleri hakkında çokça yazı yayınlamıştır. Halkevlerinin kuruluşunun 6. yıldönümünde *Yücel* yayınladığı yazısında Halkevlerinin gelişimiyle ilgili şunları söylemiştir:

"Halk evlerinin yıl dönümü 167 halk evinde kutlanmış ve 42 yeni halk evi daha açılmış bulunuyor. Ankara'da yapılan törende parti genel başkan vekili olan başvekilin söylediği değerli ve samimi sözler, bizde halk evlerine daha büyük bir kıymet ve ehemmiyet verileceği umut ve sevincini uyandırıyor."²⁵⁰

Yücel dergisinin bu yazısında Halkevlerine verdiği önem açıkça görülmektedir. *Yücel* dergisi, memleketin her yerinde Halkevlerini görmek istediğini belirtmiştir.

²⁴⁷ Miraçhan Yılmaz, "Bir Modernleşme Projesi Olarak Halkevleri: Ünye Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1950)" *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, s. 62 (2018): 400.

²⁴⁸ Recep Peker, "Yeni Bir Devrim" *Yücel*, c. 7, s. 37 (1938): 17.

²⁴⁹ Cüneyd Okay, *Halkevleri Üzerine Kısa Notlar Dergiler-Belgeler*, (İstanbul: Doğu Kitabevi, 2019): 100.

²⁵⁰ Yücel "Özlediğimiz Kurumlar" *Yücel*, c. 7, s. 37 (1938): 1.

Dergi, Halkevlerinin kuruluş yıldönümü sebebiyle bazı aydın isimlerin halkevleri hakkındaki düşüncelerini “*Yeni Bir Devrim*”²⁵¹ başlığı altında derlemiştir. Bu sözlerden bazıları ise şunlardır:

“Partimizin Halk evleri ile bütün yurddaşlara kucağını açması vatanda sosyal ve kültürel bir devrim yaptı.” Atatürk

“Halk evlerinde milli ve içtimai hayatın temelleri tedris, terbiye ve konuşma suretinde mütemediyen kurulmalıdır.” İsmet İnönü

“Hepimiz kendimizi halkevlerinin bir hadimi ve müdavimi telakki etmeliyiz.” Şükrü Kaya

“Medeniyet safında milletçe layık olduğumuz mevki almak, yani en ileriye ve en yükseğe varmak. Bunun kadar ruhu coşturan, aşkı hızlandıran ne olabilir.” Dr. Reşit Galip

Halkevleri etkinliklerinin en yoğun olduğu 1932-1946 döneminde sürekli yeni Halkevleri açılmaya devam etmiştir ve sayıları her geçen gün artmıştır. O dönemde Halkevleri içerisinde 23.750 konferans verilmiş, 12.350 temsil sahnelenmiş ve 9.050 konser düzenlenmiştir.²⁵² Halkevlerine üye olanların sayısı sürekli artış göstermiştir. Halkevlerinde spor, sinema, kültür etkinlikleri düzenlenmiş, dil ve tarih alanında araştırmalar yapılmış, müzik ve sanat halkevlerinde gelişmiştir. Halkevleri bünyesinde dergiler de yayınlanmıştır. Ankara Halkevi bünyesinde 1932 yılında çıkarılan ilk dergi “*Ülkü*” dergisi olmuştur. *Ülkü*, modernleşmeyi teşvik etmek amacıyla dönemin iktidar partisinin desteğiyle çıkarılmıştır. 1936 yılına kadar derginin genel yayın yönetmenliğini CHP Genel Sekreteri Recep Peker yürütmüştür.²⁵³ Aynı zamanda Halkevleri bünyesinde yardımlar toplanarak muhtaç insanlara yardım faaliyetleri düzenlenmiştir. Halkevlerinde okuma-yazma, dil ve el sanatları kursları da açılarak halkın gelişimi amaçlanmıştır. *Yücel*’de gençlerle yapılan anketlerde Halkevleriyle ilgili şu görüşlere yer verilmiştir:

“Cumhuriyet istibdadın körü körüne itaat prensibini yıktı. Cumhuriyette her şeye görerek, bilerek, duyarak ve nihayet inanarak bağlanmış vardır. Cumhuriyet böyle gençlik istiyor ve gençliği böyle hazırlamak için mektepler ile Halk evleri ile, izcilik teşkilatlarıyla bir kül halinde faaliyettedir.”²⁵⁴

²⁵¹ Recep Peker, “Yeni Bir Devrim” *Yücel*, c. 7, s. 37 (1938): 17.

²⁵² Miraçhan Yılmaz, “Bir Modernleşme Projesi Olarak Halkevleri: Ünye Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1950)” *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, s. 62 (2018): 403.

²⁵³ Kemal H. Karpat, “The Impact Of The People’s Houses On The Development Of Communication In Turkey – 1931-1951” *Die Welt des Islams*, s. 15 (1974): 71.

²⁵⁴ Hasan Tongal, “Aydın ve Uyanık Gençlere Soruyoruz” *Yücel*, c. 6, s. 36 (1938): 246.

Halkevlerinin kurulması ve yayılmasıyla Cumhuriyet'in istediği genç neslin yetişeceği belirtilmiştir. *Yücel* dergisi, Halkevlerinin kuruluşunun 10. yıldönümünü de kutlamak amacıyla yazılar yayınlamıştır. Bu yazılarda Halkevlerinin başarılarını, memlekette görülen gelişmeleri okuyucularına iletmiştir. Bu kurumların artık önemli bir işlevi olduğu ve içerisinde nice yeteneklerin yetiştiği şöyle ifade edilmiştir:

“Halkevleri sayesinde birçok yurd köşelerinde toplantılar ve bayramlar, birer beylik içtima olmaktan çıkmış; renk, mana, mahiyet ve heyecan kazanmıştır. Biz bu son senelerin sanat istidatlarını hep Halkevi muhitlerinde yetişenler arasında tanıyıp selamladık. Yeni şairler, yeni ressamlar, yeni tiyatro artistleri, buralarda kendilerini gösterip yollarını buldular.”²⁵⁵

Dergi, Halkevleri sayesinde memleketin renk ve heyecan kazandığını, sanatın geliştiğini ve yeni sanatçıların ortaya çıktığını ifade etmiştir. “Halkevleri, memleket tarlasına tohumu serpiyor, memleket harmanından en güzel hasadı devşiriyor.”²⁵⁶ *Yücel*, Halkevlerinin en verimli döneminde hala bu kurumlardan yararlanmayan halka da sitem etmiştir. Halkevleri sayesinde memleketin birçok köşesi ilk defa gençlerin yüzünü görmüş ve seslerini işitmiştir. “En büyük Türkün hakkı var: Partimiz, Halkevleriyle bütün yurda sosyal ve kültürel bir devrim yaptı.”²⁵⁷

Yücel dergisinde 1943 yılında yayınlanan bir yazıda Halkevlerinin sorunlarına değinen H. T., Anadolu gezileri sırasında Halkevleri hakkında şu eleştirilerde bulunmuştur:

1. Bazı halkevleri kendilerine düşen görevi tam olarak yerine getirmiyorlar hatta çok az derecede bu görevleri yerine getirmektedirler.
2. Yapılan toplantılar, konuşmalar ve verilen konferanslarda dinleyicilerin seviyeleri düşünülüyor.
3. Faaliyetler belirlenen zamanlarla sınırlı kalıyor.
4. Kitlelerin gelmesi bekleniyor. Oysaki 18 milyonun %85'i köylüdür. Halkevlerinin hizmetleri köylü kesimin bulunduğu yerlere gitmelidir.
5. Halk hatipleri ve halka inen şahıslar gereklidir ve konuyu hatiplerin kendisi değil, konuşmanın içeriğinde hissettirmelidir.²⁵⁸

Bu eleştiriler ışığında 1943 yılında halkevlerinin ihtiyaçları karşılayamamaya başladığı anlaşılmaktadır. Modernleşmenin ve ilerlemenin tüm toplum kesimlerine

²⁵⁵ Yücel “Halkevlerinin X. Yıldönümü” *Yücel*, c. 14, s. 84 (1942): 235

²⁵⁶ *age*, 236

²⁵⁷ *age*, 236

²⁵⁸ Hasan, Tongal, “Ayın Olayları” *Yücel*, c.16, s. 95-96 (1943): 167.

kazandırılması amacıyla kurulan halkevlerinin amacını yitirmeye başladığı ve halkevlerine olan ilginin azaldığı görülmüştür.

Yukarıdaki bilgilerden de hareketle halkevleri, çalışmalarıyla memlekete sağladığı birçok faydanın ardından yavaş yavaş işlevini yitirmeye ve parasızlık sıkıntısı yaşamaya başlamıştır. Çok partili hayata geçişle birlikte Halkevleri, CHP'nin bir kurumu olarak görülmeye başlanmış ve devlet bütçesinden kaynak aktarılmasına karşı çıkmıştır. Bu sebeple bağımsız bir vakıf haline Halkevleri düştüğü sıkıntılar sebebiyle zor zamanlar yaşamıştır. Bu dönemde halkevlerine olan ilgi de azalmış ve bu durum bazı devlet arşivlerine yansımıştır. Okay'ın (2019) çalışmasında Bolu Akçakoca Halkevi Temsil Şubesi üyesi ve Belediye Katibinin CHP Genel Sekreterliğine gönderdiği 1946 tarihli bir belgede “Halkevi’ne bugünlerde halkın rağbetinin azaldığı göze batır hale gelmiştir” ifadelerini kullanmıştır.²⁵⁹ Artık işlevini göremeyen Halkevleri, muhalefesinde şiddetle karşı çıkması sonucu 8 Ağustos 1951 tarihinde kapatılmıştır. Fakat Halkevleri, Köy Enstitüleri ve Köy Eğitim Kursları gibi kurumlar faaliyet gösterdiği dönemlerde memleketin eğitim ihtiyacını büyük ölçüde karşıladığı düşünülmüştür. Bu anlamda *Yücel* dergisinde de bazı düşünceler yer almıştır. “Köy Enstitüleri, Eğitim Kursları, Halkevlerinin açtığı muhtelif kurslar; yüzyılların kültür kuraklığını gidermek için didinen 18 milyonun açtığı, dünya çapında bir medeniyet davasının canlı ifadeleridir.”²⁶⁰ Burhan Arpat, bahsedilen kurumların bir memleketin medeniyet davası olarak görmüştür.

3.10.8. Azınlık Okulları

Cumhuriyet'in ilanından sonra memleket sınırları içerisinde Rum, Ermeni, Yahudi gibi farklı dinlere mensup gayrimüslimler bulunmaktaydı. Gayrimüslimler Osmanlı Devleti çatısı altında eğitim, öğretim faaliyetleri yürütmüşlerdir. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte bu grupların faaliyetleri devam etse de yapılan inkılâplardan da nasibini almıştır. Osmanlı'da gayrimüslimler kendi eğitim kurumlarını kurabilmekteydiler. Bu eğitim kurumlarında ise öğrencilerine dini eğitim vermekteydiler. Fakat bu konuda devletin denetiminde eksikler vardı. 1869 yılında çıkarılan “*Maarifi Umumiye Nizamnamesi*” ile bu okulları denetlemek

²⁵⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 490.01.1021.931.2, 5 akt. Cüneyd Okay, *Halkevleri Üzerine Kısa Notlar Dergiler-Belgeler*, (İstanbul: Doğu Kitabevi, 2019): 186.

²⁶⁰ Burhan Arpat, “Kitap Davamız” *Yücel*, 1941, c. 14, s. 79 (1941): 19-20.

amaçlanmıştır. Sonraki yıllarda da çıkarılan birçok yasa, talimatname ve kanunlarda bu denetimi devam ettirmiştir. Cumhuriyetin ilanı sonrasında da memleket sınırları içerisindeki azınlık okulları resmen kabul edilmiş ve Lozan Antlaşması ile güvence altına alınmıştır.²⁶¹Cumhuriyet hükümeti, azınlıklar ve onların eğitimleri üzerinde önemle durmuştur.

Yücel'de azınlık okulları konusuna değinen Kazım Kayabay, “Osmanlı Devleti’nin içini ağır ağır kemirerek sukutunu hazırlayan amiller arasında en esaslı sebebin ilki hiç şüphesiz akalliyet²⁶² okullarıydı.”²⁶³ Kayabay, azınlık okullarının Osmanlı’nın sonunu hazırlayan etkenlerden biri olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple yeni devlet, azınlık okulları hususunu göz ardı etmemiştir. Azınlık okullarındaki öğretmenlere düşen vazifeyi ise Kayabay şöyle açıklamıştır:

“Burada öğretmenin işi sadece bildirmek ve istemek değil, duyurmak, içinden vurmak, yaşadığı muhitin siyasi, iktisadi havasını isteye isteye benimseyen ve buna sempati hâsıl eden çocukları tatlılıkla yetiştirmektir. Bu sebeple bu okullarda öğretmenlik yapanların vazifeleri iki noktada müşkülleşiyor.

1) Yabancı dil bilmez çocuğa lisan kazandırmak...

2) Malumattan daha çok yurt menfaatlerini gözeterek terbiyevi amilleri o cihetten yürütebilecek mevzuların intihabında ve amirlerinin verdiği direktife uygun sınır içinde vazifesinde inatçı bir sebat göstermektir.”²⁶⁴

Azınlık okullarında eğitim verecek öğretmenlerin Cumhuriyetin menfaatlerini gözetmesi ve işini büyük bir inançla yapması gerektiğini belirtilmiştir. Bu hususta kuvvetli öğretmenlerin bu kurumlarda yer alması ve işlerinde en yüksek derecede titizlik göstermeleri önerilmiştir.

3.10.9. Mesleki Öğretim Kurumları

Yücel dergisinde konu edilen meselelerden biri de mesleki öğretim meselesidir. Dergide mesleki öğretim konusunda yazan Osman Nebioğlu, memleketin bu alandaki ihtiyacına ayrıntılı bir şekilde değinmiştir. Mesleki eğitim öğretim meselesi Osmanlı’dan günümüze kadar üzerinde çalışılan önemli bir mesele olmuştur. Cumhuriyet’in ilanı ile kurulan yeni devletin savaştan yeni çıkmış olması ve nitelikli iş gücünü büyük ölçüde kaybetmiş olması mesleki eğitimi önemli bir noktaya taşımıştır. Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisinin I. Dönem, III. Yasama yılı

²⁶¹ Mustafa Çapar, “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Azınlık Okulları ve Eğitim” *Kebikeç*, s. 19 (2005): 402.

²⁶² Akalliyet: Azınlık.

²⁶³ Kazım Kayabay, “Azlık Okullarında Türkçe Öğretimi” *Yücel*, c. 3, s. 16 (1936): 184.

²⁶⁴ *age*, 184-185.

açılış konuşmasında “ortaöğretimin amacı ülkenin ihtiyaç duyduğu çeşitli hizmet elemanlarını yetiştirmektir” ve bunun için “eğitim ve öğretim yöntemlerinin pratik ve uygulamalı olması şarttır” açıklamasında bulunarak mesleki eğitimin gerekliliğini ifade etmiştir²⁶⁵

Mesleki eğitimin sistemleştirilmesi çalışmalarında dönemin eğitimcilerinden İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Mehmet Rüştü Uzel, İsmail Hakkı Tonguç gibi önemli isimlerinin payı oldukça büyüktür.²⁶⁶ Bu kapsamda İsmail Hakkı Tonguç “iş içerisinde eğitime” kavramını köy enstitüleri denemesiyle uygulamaya koymuştur. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, eğitim tecrübelerinin “gerçek hayatla uyumlu” olması sağlanmadığı takdirde eğitimin amacını gerçekleştiremeyeceğini belirtmiştir.²⁶⁷

Nebioğlu, 1941 yılında *Yücel*’de yazdığı yazısında Türkiye’nin son yıllarda iktisadi ve sınai gelişimi ve coğrafi vaziyeti sebebiyle mesleki eğitim ve öğretimde yeni ihtiyaçlar doğurduğunu belirtmiştir. Kurulan fabrikalar, tezgahlar ve yeni iktisadi teşekküller bu alanlardaki işlere göre yetişmiş teknik elemanlara olan ihtiyacı göstermiştir. “Türkiye’de, mesleki talim ve terbiyenin ciddi ihmal edilmiş ve bu sahaya şimdiye kadar lazım gelen alakanın gösterilmemiş olduğunu itiraf etmek lazımdır.”²⁶⁸ Memleketin göstermiş olduğu mesleki eğitim öğretim ihtiyacı ve bu ihtiyacın karşılanamaması mesleki eğitim ve öğretim konusu üzerinde yeterince durulmadığını göstermiştir. Nebioğlu, bu kurumlar üzerine şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur:

“Dikkat edilecek olursa bir ikisi müstesna, bugün okullarımız yalnız umumi bilgi esasına istinat etmektedir. Gençler iş sahalarına kontrolsüz olarak atılmakta ve bu onlardan herhangi bir iş hakkında hiçbir bilgi, tecrübe veya mümarese aranmamaktadır.”²⁶⁹

Nebioğlu, dönemin mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yalnızca bilgiye dayalı öğretim yaptıklarını ve bu sebeple gençlerin mesleki açıdan gelişemediğini ifade etmiştir. Nebioğlu, mesleki öğretim meselesine önem verilmediğini belirtmekle beraber Osmanlı döneminde bu meseleye çok daha fazla önem verildiğini ifade

²⁶⁵ tbmm.gov.tr/tarihce/ataturk_konusma/1d3yy.htm “TBMM, I. Dönem, III. Yasama Yılı, 1 Mart 1922.”

²⁶⁶ Kadir Yıldırım, Levent Şahin, “Osmanlı’dan Günümüze Mesleki Eğitimin Gelişimi” *Çalışma ve Toplum*, s. 1 (2015): 86.

²⁶⁷ İlhan Sezgin, “Mesleki ve Teknik Eğitimin Kapsam ve Gelişimi” *Türkiye’de Meslek Eğitimi ve Sorunları*, (Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1983): 34-35.

²⁶⁸ Osman Nebioğlu, “Meslek Öğretim Meseleleri: Türkiye’de Meslek Öğretimde Yeni Adımlar” *Yücel*, c. 14, s. 81 (1941): 122.

²⁶⁹ *age*, 122.

etmiştir. Nebioğlu'ya göre “Mektep, hayatla irtibat temin etmeli ve öğretilen mesleklere intibak edecek mahiyette olmalıdır.”²⁷⁰ Öğrencilerin kafalarını ansiklopedik bilgiyle doldurarak onları iş ve hayat karşısında beceriksizliğe mahkûm etmektense, onların asıl kabiliyetlerini ortaya çıkararak çalışkan, yaratıcı bireyler olmalarını sağlamak ve memleketin yarınlarının inşasında yer edinmelerini sağlamak gerekmektedir.

3.11. Yücel’de Karikatür ve Eğitim

3.11.1. Karikatürün Tarihi Gelişimi

Karikatür kelimesinin kökeni İtalyanca “caricare” kelimesinden gelmektedir ve İtalyanca ‘yüklemek’ anlamında kullanılmıştır. Zamanla karikatür kelimesi de hücum etmek, anlam yüklemek, saldırmak anlamlarında kullanılmıştır.²⁷¹ Karikatür, insanları eğlendirirken düşündürmek, memlekette meydana gelen olayları iletme, eğitmek, insanların sosyal ve siyasal tutumlarını değiştirmek, yönlendirmek amaçlarını taşıyan çizimlerdir.²⁷² Karikatürler temel olarak insanları güldürme, eğlendirme işlevi taşımaktadır.

Karikatürün nasıl ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte 17. yüzyılda İtalya’da görülmeye başlanmıştır. Batıda tarihi çok eskilere dayanan karikatür, memleketimize geç ulaşmıştır. Osmanlı döneminde dini açıdan resim, heykel gibi türlerin yasaklanması karikatürün gelişini de bu anlamda geciktirmiştir. Bu sebeplerle Osmanlı sanatçıları tezhip, çini, yazı gibi sanatlara yönelmişlerdir. Tanzimat döneminde dini kısıtlamaların ortadan kalkmasıyla karikatür de bu dönemde görülmüştür.

Karikatür dergilerinin tarihsel geçmişine bakıldığında ilk dergiler Tanzimat döneminde ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda yayınlanan ilk mizah dergisi ise 1852’de Fransız basının yayınladığı “*Boşboğaz Bir Âdem*” adlı dergidir. Türk mizah dergileri çıkıncaya dek azınlık gruplar tarafından “*Meğu*” başta olmak üzere daha pek çok dergi yayınlanmıştır. İlk basılı karikatür, ilk Türk mizah dergisi olan ve Teodor Kasap tarafından 1870 yılında yayımlanmaya başlayan “*Diyojen*” ile görülmüştür.

²⁷⁰ age, 122.

²⁷¹ Semih Balcıoğlu, Ferit Öngören, *50 Yılın Mizah ve Karikatürü*, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1973): 7.

²⁷² Bora Özen, “Karikatürün Tarihi ve Karikatürün Grafik Sanatlarla İlişkisi” (Yüksek Lisans Tezi, MÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2003): 15.

Dergide karikatürlerin neredeyse tamamı imzasız olarak yayınlanmıştır.²⁷³ 1908’de Meşrutiyet dönemine girilmesi ve İstibdat döneminin sona ermesiyle artan siyasal eylemler basında canlılık yaratmıştır. Bu dönemde sansürün kalkması ve basın özgürlüğünün ilan edilmesiyle mizah dergileri de yayınlanmaya başlamış ve mizah dergiciliğinin temelleri bu dönemde atılmıştır. Cemil Cem, dönemin en meşhur karikatürcüsüdür. *Kalem* ve *Cem* dergilerinde yayınladığı Osmanlı Devleti’ni ve idarecilerini hicvetmesiyle bilinir. Cumhuriyet’in ilan edilmesinden sonra yapılan harf devrimiyle birlikte Türk basınında bir canlanma görülmüştür. Bu dönemde karikatürün iki önemli ismi Cemal Nadir ve Ramiz’dir. Ramiz, Osmanlı’nın son yıllarında görülmeye başlayan ve Cumhuriyet döneminde de karikatürlerine devam eden bir karikatüristtir. Cemal Nadir ise Cumhuriyet’in ilanından sonra gazetelerde çizimleri yayımlanan bir karikatüristtir. Cemal Nadir ve Ramiz karikatür sanatını ülkemize yaymış ve sevdirmiş bir karikatür sanatçılarıdır.²⁷⁴

3.11.2. Yücel ve Cemal Nadir Güler

Yücel dergisinde deneme, öykü, şiir gibi metinlerin yanında karikatürler de yer almaktadır. *Yücel* dergisinde yer alan karikatürlerin tamamı Cemal Nadir’e aittir. Aynı zamanda Yücelcilerin çıkardığı haftalık yayınlanan Arkadaş dergisinin kurucu ve yürütücüleri arasında Cemal Nadir’in de yer aldığı bilinmektedir. Cemal Nadir, 1902 yılında Bursa’da doğmuştur. Babası Bulgaristan muhacirlerinden, annesi ise Bursa’nın yerlilerindendir. Sanayi-i Nefise Mektebi sınavlarına girmiş fakat kazanamamıştır. Bu sebeple ailesine katkı sağlamak amacıyla Bursa’da kasnakçılık ve makinecilik yapmayı denemiştir. Bu alanlarda devam edemeyen Cemal Nadir, bu kez tabelacılık işleri yapmaya başlamıştır. Nadir’in resim, çizim gibi konulardaki yeteneği sayesinde Bursa’nın en iyi tabelacılarından olmuştur. Cemal Nadir bir süre sonra da Resim Öğretmenliği yapmaya başlamıştır fakat çizimlerinden hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Cemal Nadir’in ilk eseri 1920 yılında “*Diken*” mecmuasında çıkmıştır.

²⁷³ Fahri Yetim, Sultan Berna Akkoyunlu, “Türk Modernleşmesine Erken Cumhuriyet Dönemi Basınında Karikatür Üzerinden Bir Bakış” *Tarih ve Gelecek Dergisi*, c3, s. 3 (2019): 81.

²⁷⁴ Semih Balcıoğlu, Ferit Öngören, *50 Yılın Mizah ve Karikatürü*, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1973): 6.

Şekil 5: Cemal Nadir'in 1920'de Neşredilen İlk Karikatürü

-Aman oğlum hangisi uyku getiriyorsa ondan ver!...

Yücel, s. 126 (1947): 80.

Cemal Nadir, sanattaki gayesinin tarihinde bir Nasrettin Hoca ve bir Karagöz yaşıyan Türk mizahını, nükte ve çizgileriyle ifade etmek olduğunu belirtmiştir.²⁷⁵ İlk olarak Akşam gazetesinde gündelik olarak karikatürler çizmeye başlayan Nadir gazetelerin yanı sıra *Akbaba*, *Yedigün*, *Arkadaş*, *Doğan Kardeş*, *Karikatür*, *Aydabir*, *Yücel* gibi dergilerde de karikatür yayınlamıştır.²⁷⁶ Cemal Nadir daha sonra 1942 yılında “*Amcabey*” dergisini çıkarmıştır.

Yücel dergisinde 106 tane karikatürü yayınlanan Cemal Nadir, karikatürlerinde genellikle sıradan tipler kullanmış, dönemin bilinen isimlerine pek yer vermemiştir. Karikatürlerinde hayata ve günlük yaşama dair birçok konuya değinmiş ve Türk nüktelerini kullanmıştır. Nadir, toplumsal olayların ve gündelik hayatın komikleşen yanlarını tespit ederek bunları karikatürlerinde işlemiştir. Cemal Nadir'in *Yücel* dergisinde değindiği başlıca konular şunlardır: eğitim, edebiyat, sanat, basın, devletler, spor, kadın, politika. Cemal Nadir'in karikatürlerindeki gayesi olayların trajikomik yanlarını okuyucuya göstermek, memleketin bazı sorunlarına eleştirel bir şekilde yaklaşmak ve fikir beyan etmek olmuştur. Cemal Nadir, karikatürlerinde çizgileri yumuşaktır ve siyah-beyaz zıtlığını oldukça fazla kullanmıştır. Mekânlara genellikle yukarıdan ve karşıdan bakılmış, her türden mekânı kullanmış ve asıl tiplerin boyutu diğerlerine göre daha büyük çizilmiştir. Çizdiği mekânlarda bazen mekânı tüm detaylarıyla çizerken bazen de hiçbir detaya yer vermeyerek

²⁷⁵ Cemal Nadir Güler, *Yücel*, s. 61 (1940): 32.

²⁷⁶ Ahmet Sipahioğlu, “Bir Kimlik: Cemal Nadir” *Yedi*, s. 1 (2007): 66.

tiplerini ön plana çıkarmıştır. Nadir, karikatürlerinde az ve öz bir biçimde alt metin kullanmıştır. Nüktelerini ustalıkla ve zekice karikatürlerinin içine gizlemiştir. Kullandığı nüktelerinde insanlara doğrunun, iyinin yolunu göstermek amacını taşımıştır. Cemal Nadir, çizdiği karikatürlerinde olayları tatlı-sert ve ince bir şekilde alaya almıştır.

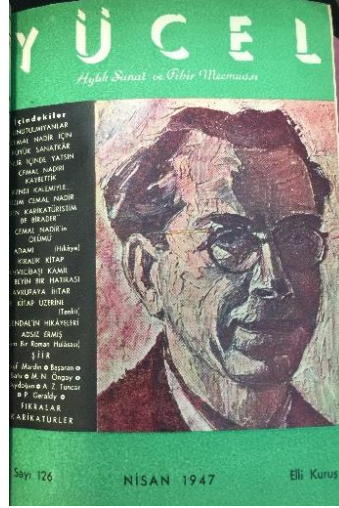
Cemal Nadir'in *Yücel* dergisindeki ilk karikatürü derginin yayına başlamasından tam bir yıl sonra Mart 1936'da çıkan 13.sayısında yer almıştır.

Şekil 6: İstanbul'da bir talebe ders haricinde neler yapar...?

Cemal Nadir Güler, "İstanbul'da Bir Talebe Ders Haricinde Neler Yapar...?" *Yücel*, s. 13 (1936): 43.

Yücel'de yayınlanan bu karikatürün ardından Cemal Nadir her ay dergide karikatür yayınlamaya devam etmiştir. Cemal Nadir'in 27 Şubat 1947'de hastalığı sebebiyle vefat etmesinin ardından *Yücel* dergisi Cemal Nadir'e özel bir sayı yayınlamıştır. Bu sayıda Cemal Nadir'i seven birçok isim Cemal Nadir'in karikatürdeki ustalığı, yeteneği ve zekâsı hakkındaki düşüncelerine yer vermiştir.

Şekil 7: Yücel, Nisan 1947, Cemal Nadir sayısı

Yücel, s. 126 (1947)

Dergide Cemal Nadir'in vefatı üzerine yazılar yayınlayan isimler, Cemal Nadir'in yeteneği ve zekâsına muhakkak değinmiş ve halk tarafından sevilen bir sanatçı, karikatürist olduğunu söylemişlerdir. Arif Hikmet Özbilen, Cemal Nadir hakkında “O çok mütevazı, çok terbiyeli, çok şendi. Kalın camlı, kalın çerçeveli gözlüğünün ardında parlıyan munis ve alaycı gözleriyle her olayın alaylı tarafını görür, ince ve oynak zekâsı san'at dağarcığına her gün, her an yeni şaheserler hazırlardı.”²⁷⁷ demiştir. Orhan Burian ise “Böyle düşününce, Kurtuluştan bu tarafa, Cemal Nadir Güler en büyük sanatkârımızdır. Her biri dile gelmiş bir teselli olan karikatürleri karşısında duyduğumuz derin minnet de bu gerçeği tekrarlıyor.”²⁷⁸ diyerek Cemal Nadir'in o güne kadar yetişmiş en büyük sanatkâr olduğunu açıkça ifade etmiştir. Nadir'in karikatürdeki ustalığını anlatan Vedat Günyol ise “Cemal Nadir, halk terbiyesinde karikatür sanatını eşsiz bir ustalıkla kullanan tek sanatçımızdı.”²⁷⁹ sözleriyle belirtmiştir. Cemal Nadir'i kaybetmenin üzüntüsünü yaşayan arkadaşları yayınladıkları yazıların yanında Nadir'in anısına şiirlerde yazmışlardır. Yusuf Mardin'in Cemal Nadir'i anlattığı ‘Mezar Taşına’ başlıklı şiiri aşağıda verilmiştir:

²⁷⁷Arif Hikmet Özbilen, “Cemal Nadir İçin” *Yücel*, c. 22, s. 126 (1947): 64.

²⁷⁸Orhan Burian, “Büyük Sanatkâr” *Yücel*, c. 22, s. 126 (1947): 65

²⁷⁹Vedat Günyol, “Bizim Cemal Nadir” *Yücel*, c. 22, s. 126 (1947): 69

“NÜKTENİN yıldızı, resmin o büyük üstadı,
O mizah mübdii, hürriyetin eşsiz ra’dı,
Ne çabuk gürleyerek göklerimizden kaydı.

Öyle NADİR’di kemaliyle o üstün insan,
O CEMAL sırrına mazhar, o zarif, terbiyeli,
Bir deha tılsımı vermişti doğarken Yaradan
Mütevazı’dı , çizişlerde hünerliydi eli.

Amcabey bir düşünen kahkahanın mucididir,
En zeki sözle gelir matemini birden giderir,
Şimdi son bir sözü var bizlere: Kutsal Tekbir,

Taş atan fırçasının darbesi tam cür’etle
Yaşatan abide olmuş onu her millette,
YÜCEL’in düşmüş EL’iyle yazılır tarihi:
Ebedi ömre kavuşmuş yaşıyor Cennette.”²⁸⁰

Hasan Ali Yücel’de Cemal Nadir’in ölüm yıl dönümü sebebiyle dergide bir yazı yayınlamıştır. “Cemal Nadir, Şeyhi’nin şiirlerle yaptığını karikatürde başarmış, birinci sınıf bir “humoriste”mizdi.”²⁸¹ Şeyhi’nin şiirlerinde ironiyi ustalıkla kullandığı söyleyen Yücel, Cemal Nadir’i ironiyi karikatüre getiren usta bir sanatçı olarak görmüştür. Cemal Nadir karikatürist olmasının yanında hikâye, deneme gibi türlerde de yazmayı denemiştir.

3.11.3. Yücel’de Eğitim Karikatürleri

Cemal Nadir, karikatürlerinde dönemin eğitim dünyasındaki olaylara, sorunlara da değinmiştir. Eğitim sistemine kimi zaman eleştirel bir gözle bakarken, kimi zaman ise olayları aynen yansıtmıştır. Yücel dergisinde eğitim dünyasının ele alındığı 16 adet karikatür bulunmaktadır. Bu karikatürlerden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

²⁸⁰ Yusuf Mardin, “Mezar Taşına” Yücel, c. 22, s. 126 (1947): 70

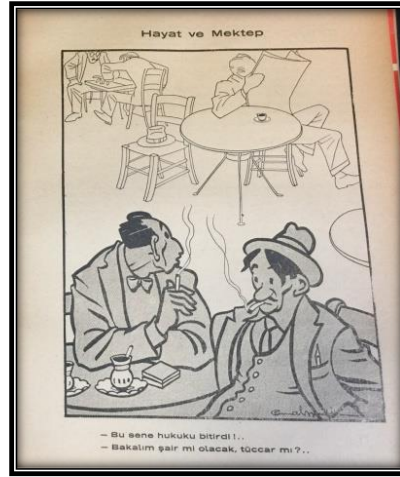
²⁸¹ Hasan Ali Yücel, “Cemal Nadir” Yücel, c. 1, s. 157(4) (1956): 198.

Şekil 8: Hazırlık!..

Cemal Nadir Güler, “Hazırlık!..” *Yücel*, c. 3, s. 15 (1936): 133.

Cemal Nadir’in *Yücel*’de yayınlanan bir diğer karikatüründe “Bakalarya”²⁸² sınavına hazırlanmak maksadıyla kat kat yorgan ve kıyafetlerin altında terleyen bir öğrenci çizilmiştir. Karikatürde ‘Nezle misin ağabey?’ diyen soran kardeşine ‘Hayır! Kendimi bakalaryaya alıştırıyorum!’ diyerek bakalarya sınavının oldukça çok ve terletici yanı ön plana çıkarılmıştır.

Şekil 9: Hayat ve Mektep

-Bu sene hukuku bitirdi!..
-Bakalım şair mi olacak, tüccar mı?..

Cemal Nadir Güler, “Hayat ve Mektep” *Yücel*, c. 4, s. 20 (1936): 71.

Bu karikatürde arka planda hukuk bölümünden mezun olmuş ve gazete okuyan bir kişi hakkında konuşan karakterler çizilmiştir. Buna göre hukuk bölümünden

²⁸² Bakalarya: (Bakalorya) Fransız eğitim sisteminde bir diploma.

mezun olarak mesleğini yerine getiremeyen ve işsiz insanlara dikkat çekilmiştir. Hukuk bölümü mezunlarının bu bölüm dışında şairlik ve tüccarlık gibi mesleklere yöneldiği de açıkça anlatılmıştır.

Şekil 10: Kitap

Cemal Nadir Güler, “Kitap” *Yücel*, c.7, s. 37 (1938) 37.

Nadir’in kitabı konu edindiği karikatüründe insanın her yaş döneminde kitaba bakış açısını okuyuculara göstermiştir. Kitap, 5 yaşında bir çocuk için oyuncak, 10-15 yaşlarında bir öğrenci için araç, 25 yaşında bir insan için eşya, 40 yaşında bir insan için görevini tamamlamış raflarda yerini almış, 60 yaşında bir yaşlı için ise para değeri olan bir eşya olarak gösterilmiştir. Bu anlamda kitabın zamanla asıl değerini yitirdiği ve kitaptan vazgeçildiği görülmektedir.

Şekil 11: İlk Tahsil 8 Seneye Çıkarılırsa

Cemal Nadir Güler, “İlk Tahsil 8 Seneye Çıkarılsa” *Yücel*, c.8, s. 43 (1938) 33.

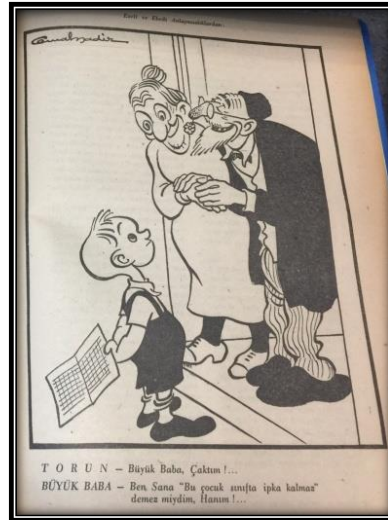
Nadir’in eğitim dünyasının her kademesini ele aldığı karikatüründe ilkokulların zorunlu olarak 8 yıla çıkarılması eleştirilmiştir. Dönemin yaşam şartlarına bakıldığında insanların daha erken yaşlarda hayata atıldığı ve geçim kaygılarına düştüğü bilinmektedir. Dolayısıyla eğitim süresinin uzaması bu anlamda öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Karikatürde ilkokul öğrencisine “Oğlum, dün neden okula gelmedin?” diye soran öğretmene “Nişanlandım bayım” şeklinde cevap veren öğrenci görülmektedir. Daha ilkokul çağında nişanlanan öğrencinin gösterilmesine tahsil süresinin 8 yıl olması sebep olarak görülmüştür. Lisede ise “Affedersiniz öğretmen! Dün gece çocuk hastalandı, ders yapamadık” diyen evli öğrenciler gösterilmiştir. İnsanların lise çağlarında yuva kurduğu ve çocuklarının olduğu ve üniversitede ise artık yaşlanacakları gösterilmiştir.

Şekil 12: Bayım Sınıf Geçiyor!..

Cemal Nadir Güler, “Bayım Sınıf Geçiyor!..” *Yücel*, c. 9, s. 53 (1939): 211.

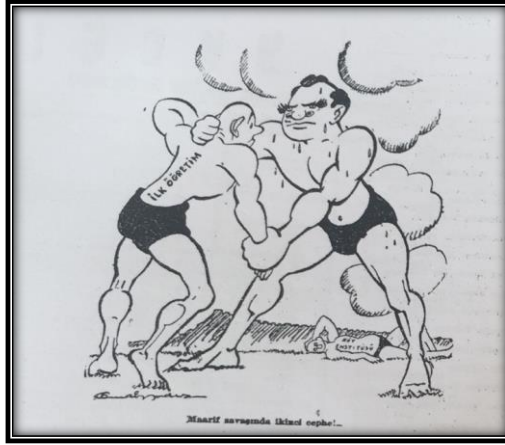
Nadir’in bir insanın olgunluğa erişmesinde lise tahsilini anlattığı karikatüründe öğrencinin sözlü, yazılı ve ikmaller sayesinde sınıf geçtiğini anlatmıştır. Burada sözlü, yazılı ve ikmalleri bir el olarak anlatmış ve karşısında bekleyen iki el olgunluk olarak gösterilmiştir.

Şekil 13: Ezeli ve Ebedi Anlaşmazlıklardan

Cemal Nadir Güler, “Ezeli ve Ebedi Anlaşmazlıklardan” *Yücel*, c. 18, s. 105 (1945) 173.

Birçok konuda çizimler yapan Nadir, kuşak çatışmasını da ele almıştır. Karne günü büyükanne ve büyükbabasını ziyarete giden öğrenci “Büyük Baba, çaktım!..” der. Büyükbaba ise “Ben sana “Bu çocuk ipka kalmaz” demez miydim, Hanım!..” der. Torun, çaktım diyerek aslında okulda başarısız olduğunu ifade eder. Çocuğun yüzünde de mutsuz bir ifade gösterildiğinden başarısız olduğu anlaşılmaktadır. Fakat büyükbaba torununun bunu demesiyle sınıf geçtiğini düşünmüştür.

Şekil 14: Maarif Savaşında İkinci Cephe

Cemal Nadir Güler, “Maarif Savaşında İkinci Cephe” *Yücel*, c. 1, s. 157(4) (1956): 198.

Nadir’in *Yücel* dergisinde yer alan ve ilk kez siyaset dünyasından tanınan bir karakterin yer aldığı karikatürü derginin 1956 yılında yayınlanan 157. sayısında verilmiştir. Karikatürde Hasan Ali Yücel’in Millî Eğitim Bakanlığı yaptığı dönemdeki Köy Enstitüleri ve İlköğretim kurumları ile ilgili gösterdiği mücadele anlatılmıştır. Karikatürlerde yer alan iki tiplere bu kurumları temsil etmiş ve karşılarında Hasan Ali Yücel’in kendileri ile zorlu bir mücadele verdiği karikatürde çizilen ter damlacıklarıyla yansıtılmıştır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada Cumhuriyet döneminde yaşanan eğitim ve gençlik sorunlarının tespit edilebilmesi amacıyla *Yücel* dergisi derinlikli olarak incelenmiştir. İlk olarak derginin biçimsel özellikleri incelenmiş ve çıkış amacı açıklanmıştır. İkinci bölümde ise dergi farklı konu başlıkları altında incelenmiştir. Dergide inceleme yapılan temel konu başlıkları: hümanizma, gençlik ve çocuk, okul hayatı, dil, din, kadın, eğlence ve karikatürdür.

Yücel Dergisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Bölümü öğrencisi Muhtar Fehmi Enata ve arkadaşları tarafından 1935 yılının Şubat ayında İstanbul’da yayın hayatına başlamıştır. Dergi, 1935-1948 yılları arasında 145 sayı, 1950’de 8 sayı, 1955-1956 yılları arasında 10 sayı olmak üzere toplamda 163 sayı yayımlanmıştır. İlk sayısında yayımladığı “Ön Sözü” başlıklı yazısında “gençlik, kültür ve bilgi cöngü” olduğunu ifade etmiştir. *Yücel*, gençlik için çalışacağını ve gençliğin yücelmesinde Atatürk’ün devrim prensiplerinden ayrılmayacağını duyurmuştur. Dergide kültür ve bilginin yayımında pek çok yerli ve yabancı yazar, şair yer almıştır. Özellikle şiir, makale ve deneme türündeki yazılar çokça yayınlanmıştır. Bu anlamda derginin edebi çalışmalara önem ve öncelik verdiği söylenebilir.

Yücel dergisine hümanizm akımı açısından bakıldığında bu hareketin öncülerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Dergide hümanizma fikri çokça işlenmiş ve Türk hümanizminin oluşturulması amaçlanmıştır. Dergi, 1940’ta düzenlenen 6.yıl toplantısında hizmet yolu olarak “Hümanizmanın arayıcılığı ile kendimizi bulmak” kararını benimsediklerini duyurmuştur. Bu arayış Hümanizm fikrinin ulusallaştırılarak Türk Hümanizminin oluşturulması ve bir Türk Hümanizmi doğrultusunda çalışmalar yapılmasıdır. Ayrıca *Yücel*, Hümanist bireyi tarif eden yabancı yazarların yazılarını tercüme ederek yayımlamıştır. Dergiye göre gerçek Hümanist, kendisini mükemmelleştirmenin yollarını aramak ve kararsızlığa, sabırsızlığa imkân tanımamaktır. Boş yere üzülp kederlenmemektir. Hümanist birey, diline ve bilime hâkim, irade sahibi kararlı ve kuvvetlidir.

Yücel'de, gençliğin yetiştirilmesi, eğitimi ve geleceği hakkında birçok yazı yayımlanmıştır. Aynı zamanda rejimin önemli isimlerinin gençlik hakkındaki fikirlerine yer verilmiştir. Dergiye göre Atatürk, gençliğe inanmış ve gençliğin yüceltilmesi, Cumhuriyet gençliğinin yetiştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmıştır. *Yücel*'de Atatürk'ün gençlik hakkındaki fikirleri yayımlanmıştır. Bu anlamda Atatürk, milli ideal fikrinin daima canlı kalabilmesi ve yüksek kalkınma savaşının amacına ulaşması için gençliğe ümit bağlamıştır. Buradan hareketle *Yücel* dergisinin Atatürk'ün ideolojisini desteklediği açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Dergide yer alan önemli isimlerden biri de dönemin tarihçisi Enver Ziya Karal'dır. Karal, gençliğin Cumhuriyet'i yükselteceğine inanmış ve gençlerin yaşatıcı fikir ve milli heyecana sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Gençleri bu görüşler doğrultusunda geleceğe hazırlayabilmek amacıyla uygun kurumların kurulması ve geliştirilmesi çalışmalarının bir an evvel yapılması gerektiği düşünülmüştür.

Yücel, gençleri "iyiye, güzele ve doğruya" yöneltmeyi amaçlamıştır. Gençlerin iyiyi, güzeli ve doğruyu sağduyuya göre kötü, çirkin ve yanlıştan ayırt etmesini amaçlamıştır. Gençlerin akla uygun yargılarda bulunmasını ve gerçekçi, doğru kararlar verebilmesini ilke edinmiştir. *Yücel* dergisinin bu anlamda özellikle gençliği hedefleyerek toplumun yeniden inşasında özel bir yer edinmeyi amaçladığı söylenebilir.

Yücel'de dil konusuyla ilgili yayınlar da yapılmıştır. Dergi, dildeki yabancı kelimelerin (özellikle Arapça ve Farsça) atılması ve öz Türkçe kelimelerin yaygınlaşması amacıyla listeler hazırlamıştır. Bu listelerde Arapça, Farsça gibi yabancı kökenli kelimeler yerine kullanılması istenen yeni kelimeler yer almıştır. Dergi, dil devrimi konusunda her zaman hassas davranmıştır. İlk sayısından itibaren dil konusunda çeşitli makalelere yer vermiştir. Aynı zamanda dilin Türkçeleşmesi konusunda okuyucularından da destek alarak "Yeni Tilcikler Üretiyoruz" çalışmasıyla yabancı kökenli (yukarıda denildiği üzere özellikle, Arapça ve Farsça) kelimelere karşılık Türkçe kelime önerileri almıştır. Bu önerileri dil köşesinde yayımlamıştır. Derginin yeni kelimeler üretme çalışmalarıyla Cumhuriyet'in ilanından sonra yaşanan değişim ve gelişmelere katkı sağlamayı amaçladığı söylenebilir.

Yücel'de din ve dinî eğitim, öğretim konusunda da yazılar yayımlanmıştır. Dergi, 1941'e kadar dini herhangi bir konuya değinmemiştir. Buna 1930 ve 40'lı yıllarda din eğitim ve öğretiminin yasak olmasının sebep olduğu düşünülmüştür. Ancak 1941'de ahlak eğitiminin “dinî verilmişlere” dayanamayacağını, memleketin laik bir ülke olduğuna işaret etmiştir. 1947'den sonra derginin daha fazla dini konulara değindiği görülmüştür. Yeniden demokrasiye geçilmesinin ardından din eğitimi ve öğretimi konuları gündeme gelerek tartışılmaya başlanmıştır. Dergide Hamdullah Suphi Tanrıöver memleketi komünizmin kavgalarından korumak amacıyla çocuklara “dinî terbiye” verilmesi ve bunda geç kalınmaması konusundaki görüşünü paylaşmıştır. Bundan sonra *Yücel* de “Bize de mi lolo!” başlığı altında Abidin Daver'e ait bir görüşe yer vermiştir. Bu görüşe göre, din terbiyesi bir ahlak terbiyesi olmalı ve vicdanlara Allah korkusu verilmelidir. Fakat derginin bu görüşü “lolo” başlığı altında yayımlayarak aslında bu düşüncelerin gerçek ve geçerli olamayacağını ifade ettiği açıkça anlaşılmaktadır. Dergi, ahlak terbiyesinin Allah korkusuyla verilmesinin yanlış bir yöntem olduğunu savunmuştur. Cumhuriyetçi ve Kemalist olarak tanımlanabilecek *Yücel* dergisinin yayınlandığı dönemde sahip olduğu görüş nedeniyle dine oldukça mesafeli yaklaştığı görülmektedir.

Türkiye'de çok partili hayata geçişle birlikte din konusu siyasi kademelerde tartışılmaya başlamış ve bu konudaki birtakım sert düşüncelerden vazgeçilmiştir. Halk, bu gelişmelerden memnun olurken *Yücel* dergisi yaşanan bazı olaylara tepki göstermiştir. Dergi, “Bir Avuç Acı Gerçek” başlığı altında yayımladığı yazısında tepkisini şu şekilde ifade etmiştir:

“İstanbul gibi aydınları bol bir şehirde, daha geçenlerde yapılan mitinglerinde Demokrat Partililer ‘mekteplerimizde din dersleri isteriz’ levhasını gezdirdiler. Cumhuriyet Halk Partisi ise, grup içtimalarında, memleketin binlerce meselesi yüzüstü dururken kurtarıcı prensibi, laikliği zedelemeği göze alarak, din tedrisatı yolunda tedbirler araştırmakla meşgul!”

Dergi, bu görüşüyle CHP'nin Atatürk inkılaplarından tavizler vermeye başladığını görmüş ve bunun sebebinin iktidar kaygıları olduğunu ileri sürmüştür. Bu konudaki görüşlerini ise “Dünya ileriye gidiyor; biz olduğumuz yerde saymak şöyle dursun, geriye gidiyoruz.” şeklinde ifade etmiştir. Bu görüşlerinin ardından *Yücel*, memlekette yeni bir “Kemalist partisi” kurulması gerektiğini savunmuş ve yaşananlar karşısında ileri fikir hamlelerinin tutunacağı zamanı beklemek üzere kapanacaklarını açıklayarak yayınlarına ara vermiştir.

1950’de tekrar yayın hayatına başlayan *Yücel*’de din ve laiklik konusundaki şiddetli tavırlarını bir kenara bıraktığı fakat Kemalist düşüncesini her zaman koruduğu görülmüştür. Dergide M. Şükrü Koç tarafından yayınlanan yazıda laikliğin din düşmanlığı olmadığı, ancak Atatürk neslinin din bilgisi öğretimine değil, din terbiyesine karşı olduğu ifade edilmiştir.

Yücel’de kadın, aile ve eğitim konusunda da birçok bulguya rastlanmıştır. Dergide “Mutlu Cumhuriyet Kızlarına” başlıklı yazıda Dr. Suad Yılmaz kadınların sosyal hayatta yer almasından duyduğu memnuniyeti belirtmiş fakat kadınların meslek sahibi olmalarının yerine “iyi bir anne” olmalarına ihtiyaç duyulduğunu söylemiştir.

Derginin 14. Sayısında sayfa altlarında kadınlar hakkında birçoğu batılı isimlere ait vecizeler yer almıştır. Bu vecizelerden bir kısmı kadınlar hakkında söylenen çok ağır sözlerdir. Bu durum sözlerin söylendiği dönemde kadına bakışını özetler niteliktedir. Fakat *Yücel* dergisinin batılı isimlere ait bu vecizelere yer vermesi dikkat çekici olmuştur. Bu sözlerin yanı sıra Türk isimlerinde kadınlar hakkında olumlu açıklamaları olmuştur. “Türk Cemiyetinde Kadın” başlıklı yazıda Yüce, kadınların geçmişte erkeği ile beraber olduğunu, beraber dövüşüp avlandıklarını ve beraber çalıştıklarını belirtmiştir. Ancak daha sonra taassubun neticesinde kadının sosyal hayattan uzaklaşarak evine kapandığını ifade etmiştir. Kadınların sosyal hayata yeniden dönmesiyle aslında Türklerin özüne döndüğü, Batılılaşmadığını ifade etmiştir. Dergide yer alan vecizelerdeki kötü söylemler ile yayınlanan yazılardaki kadının sosyal hayatta yer alması düşüncesinin dergi açısından tutarsızlık oluşturduğu söylenebilir. Bu tutarsızlık derginin kadınlara yönelik önemli bir destekte bulunamadığı düşünülmektedir.

Yücel dergisinde eğitim ve okul hayatı üzerinde çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Eğitim ve öğretimin toplumun her bir bireyine ulaşmasının önemli ve gerekli olduğunu belirten devletin önemli isimlerinin düşünceleri dergide yer almıştır. Bu anlamda Atatürk’ün de dergide yer alan görüşü şöyledir: “Köylü bugüne kadar nuru maariften mahrum bırakılmıştır. Bunun için bizim takip edeceğimiz maarif siyasetinin temeli evvela mevcut cehli izale etmektir.” Eğitim imkanlarına ulaşmakta güçlük çeken Anadolu halkı başta olmak üzere bütün toplumun eğitiminin üzerinde önemle durulmuş ve bu yönde çalışmalar yapılmıştır. Özellikle kullanılan

alfabenin değiştirilmesiyle öğretim ihtiyacının artması bu yöndeki çalışmaları artırmıştır. Dergide bu konuda okuma-yazma seferberliğine değinen Haydar Tolun'un şu düşüncelerine yer vermiştir: "Büyük Lider Atatürk ilk iş olarak halkın, bilgi ve kültür kalesini fetetmesine engel olan tel örgüleri (arap harflerini) kaldırıncı kadın, erkek, büyük, küçük herkes irfan beldesinin kapılarını karşısında açık buldu." Tolun, Atatürk'ün eğitim konusuna verdiği değeri belirterek Cumhuriyet'in ilanının ardından ilk iş olarak alfabe devrimini gerçekleştirdiğini ve seferberlik başlatarak okuma-yazma öğrenmeyen kimsenin kalmaması için Millet mekteplerini açtığını ifade etmiştir. Özellikle genç kesime yönelik çıktığını ifade eden *Yücel*'in eğitim konusunda hassasiyet göstermesi olumlu karşılanmaktadır. Gençlerin eğitimi, geleceğin inşasında önemli rol oynadığından derginin eğitim konusuna daha fazla eğildiği söylenebilir.

Dergide eğitim sisteminden tüm okul kademelerine kadar birçok konuda görüş ifade edilmiş ve gelişmeler okuyuculara aktarılmıştır. Bu anlamda Köy Eğitim Kurşları ve Köy Enstitüleri hakkında da görüşlere yer verilmiştir. Orhan Burian, öğretmen yetersizliğine değinerek Köy Enstitülerinin köy öğretmeni ihtiyacını karşılamada en güzel kurumlar olduğunu ifade etmiştir. Burian, tek tip bir okulun memleketin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadığını belirterek köy okulları için köy kültürüyle yetişmiş öğretmenlerin yetiştirilmesinde Köy Enstitülerinin yeterli olduğunu belirtmiştir. Dergide Köy Enstitüleri ile ilgili verilen tüm görüşler Köy Enstitüler hakkında olumlu yorumlar içermiştir. *Yücel* Dergisi, verilen bu yorumlar ışığında değerlendirildiğinde Köy Enstitülerini destekleyen bir dergi olduğu anlaşılmaktadır.

Dergide Cumhuriyet'in inkılaplarını tüm bireylere ulaştırmak amacıyla birçok bölgede faaliyet gösteren Halkevleri konusunda da birçok görüşe rastlanmıştır. Dönemin CHP Genel Sekreteri Recep Peker'in Halkevlerinin amacını açıkladığı yazısına dergide yer verilmiştir. Halkevlerinin amacı birbirini anlayan, seven, aynı ideallere bağlı ve şuurlu halk kitlesi halinde teşkilatlandırmak olarak açıklanmıştır. *Yücel*, Halkevlerini desteklediğini kendi imzasıyla yayınladığı yazılarında ifade etmiştir ve Halkevlerinin memleketin her noktasında açılması konusunda umut ve sevinç duyduğunu belirtmiştir. Dergi, Halkevleri sayesinde toplantı ve bayramların renk, mana, mahiyet ve heyecan kazandığını söylemiş ve bu kurum sayesinde yeni şairler, artistler ve ressamların kendilerini bulduğunu ifade etmiştir.

Yücel'de yer alan karikatürler de eğitim konusu bakımından incelenmiştir. Yayınlanan toplam 106 karikatürün tamamı dönemin önemli karikatüristlerinden Cemal Nadir Güler'e aittir. Cemal Nadir, eğitim, sanat, basın, devletler, kadın ve politika gibi birçok konuda karikatür çizmiş ve yayınlamıştır. Cemal Nadir'in karikatürleri olayların trajikomik yanlarını okuyucuya göstermiş, memleket sorunlarına eleştirel bir gözle yaklaşarak fikir beyan etmiştir. Cemal Nadir'in karikatürlerinde çizgileri yumuşaktır ve siyah-beyaz zıtlığını kullanmıştır. Karikatürlerin altında az ve öz bir biçimde metinler kullandığı olmuştur. Derginin 13. sayısında karikatürleri yayınlanmaya başlayan Cemal Nadir'in eğitimi ve eğitim dünyasını konu alan 16 adet karikatürü dergide yayınlanmıştır. Bu karikatürlerde genellikle sınavlar, mezuniyet sonrası hayat, eğitim sistemi ve eğitim alanındaki gelişmeler eleştirel bir gözle ele alınmıştır.

Yücel dergisi, her bakımdan incelendiğinde bulunduğu dönemin oldukça donanımlı ve önemli dergilerinden birisi olmuştur. Dergi, genç üniversite öğrencileri olan Enata ve arkadaşlarının idaresinde olmasına rağmen dönemin önemli siyasi ve kültürel meselelerinde sorumlu bir tavır sergilemiş ve dergide bu konulara yer vermiştir.

Yücel dergisi yayınlandığı dönemde ortaya çıkan Türk Hümanizma fikrinin öncüsü olmuştur. Daha ilk sayılarında hümanizma üzerine yazılar yayınlansa da bir süre hümanizmadan bahsedilmemiş ancak batıdan çeviri yazılar çokça paylaşılmıştır. Dergi, 6. yılında hizmet yolunu açıklayan "Müşterek Yazımız" başlıklı yazısında Hümanizma arayıcılığı ile kendimizi bulmak kararını tekraren ifade etmiştir. Dergide bu karara rağmen Hümanizma temellerinin tam olarak oturtulamadığı düşünülmektedir. Nitekim, *Yücel* dergisi hümanizma öncüsü bir dergi olduğunu iddia ettiği halde yalnızca çeviri yazılar paylaşmakla kalmıştır.

Yücel dergisinin dönemin kültür ve edebiyat alanına birçok katkısı olmuştur. Genç yeteneklerin yazdıkları şiir ve hikayelere dergide çok fazla yer vermiş ve gençlerle söyleşiler yaparak onların tanınmasına imkân sağlamıştır. Özellikle *Yücel* dergisi aracılığıyla tanınmaya başlayan isimler derginin bu önemli işlevini göstermiştir.²⁸³ Bu isimler şu şekildedir; Cahit Sıtkı Tarancı, Ceyhun Atuf Kansu,

²⁸³ Vedat Günyol, *Sanat ve Edebiyat Dergileri*, (İstanbul: Alan Yayıncılık, 1986): 41.

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Necati Cumalı, Cahit Külebi, Haldun Taner, Yaşar Nabi Nayır, Behçet Kemal Çağlar, Orhan Burian.

Yapılan bu araştırmada *Yücel* dergisinin dönemin eğitimi ve eğitimle ilişkilendirilebilecek konuları nasıl ele aldığı ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla araştırma derginin yalnızca eğitim yönüyle kısıtlıdır. Oldukça kapsamlı bu dergi farklı yönlerden ele alınarak incelenebilir. Araştırmada derginin tüm sayıları araştırmaya dahil edilmiştir. Yapılacak dönemsel araştırmalarda dergi dönemsel olarak ele alınabilir ve değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

Yücel Dergisi Kaynakları

Ağaoğlu, Süreyya. *Yücel*, c. 2, s. 9 (1935): 82.

Ali Fuad. “Üniversite Profesörlerine Soruyoruz: Anket” *Yücel*, c. 3, s.14 (1936): 64-71.

Akalın, Nermin. “Genç Bir Kız Neler Bilmelidir: Bir Amerikalı Gözü ile” *Yücel*, c. 1, s. 2 (1935): 16.

Arcan, İ. Galip. “Devlet Baba Tiyatroyu Kurarken” *Yücel*, c. 23, s.139 (1948): 135-137

Arpat, Burhan. “Kitap Davamız” *Yücel*, c. 14, s. 79 (1941): 19-20.

Atatürk, *Yücel*, c. 21, s. 121-122 (1946): 80.

Atatürk “Diyor Ki” *Yücel*, c. 8, s. 46 (1938): 185.

Atatürk, “Biz Bütün Türk Milletinin Hadimiyiz” *Yücel*, c. 6, s. 34 (1937): 153.

Bach, John. “Çocukların Resimleri” *Yücel*, c. 23, s.138 (1948): 69.

Başaran, Mehmet. “Bir Davanın Ana Kitabı: İlköğretim Kavramı” *Yücel*, c. 21, s. 123 (1947): 118-119.

Baudouin, Charles. “Hümanizma Üzerine” *Yücel*, c. 1, s.146(1) (1950): 17.

Berkol, Nurettin Ali. “Üniversite Profesörlerine Soruyoruz” *Yücel*, c. 3, s. 15 (1936): 116.

Berksoy, Kemal C. “Üniversite Profesörlerine Soruyoruz” *Yücel*, c. 3, s. 16 (1936): 161-162.

Burian, Orhan. “Büyük Sanatkâr” *Yücel*, c. 22, s 126 (1947): 65.

_____. “Humanisme ve Biz” *Yücel*, c. 11, s. 63 (1940): 121.

_____. “Maarifimizin Düzelişi Hakkında” *Yücel*, c. 18, s. 101 (1944): 6-8.

- Burian, Orhan, Vedat Günyol, “Öğütlenme Ahlak Üzerine” *Yücel*, c. 1, s. 149(4) (1950): 24.
- Burke, Thomas. “Toprak Kokusu” *Yücel*, c. 12, s. 67 (1940): 8.
- Carrel, Alexis. “Hususi Hayatımızda İntizam” *Yücel*, c. 13, s. 73 (1941): 6-8.
- Çağlar, Behçet Kemal. “Benim Gözümle 23 Yılın Şiirine Bir Bakış” *Yücel*, c. 19, s. 110 (1945): 132.
- _____. “Gençler Diyorki” *Yücel*, c. 1, s.5 (1935): 14.
- Daver, Abidin. “Bize De Mi Lolo!” *Yücel*, c. 22, s. 127 (1947): 172.
- Dizdaroğlu, Hikmet. “Konuşma Dilimiz” *Yücel*, c. 23, s. 137 (1948): 13.
- Durant, Will. “Tahsilin En Büyük Değeri” *Yücel*, c. 4, s. 19 (1936): 4.
- Duru, Kazım Nami. “Türk Çocuklarına Ne Gibi Masal ve Hikâyeler Okutulmalı? Anket” *Yücel*, c. 13, s.74 (1941): 67.
- Ekrem Reşid, “Birkaç Söz...” *Yücel*, c. 1, s. 2 (1935): 8.
- Enata, Muhtar Fehmi. “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi” *Yücel*, c. 1, s. 146(1) (1950): 25-26.
- _____. “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi: II” *Yücel*, c. 1, s. 147(2) (1950): 21.
- _____. “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi: III” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 14.
- _____. “İlk Kapanışın Acıklı Hikayesi: IV” *Yücel*, c. 1, s. 149(4) (1950): 59.
- _____. “İkinci Kapanışın Acıklı Hikayesi” *Yücel*, c. 1, s. 151(6) (1950): 10-13.
- _____. “İkinci Kapanışın Acıklı Hikayesi” *Yücel*, c. 2, s.152(7) (1950): 10.
- Engin, M. Ö. “Köy Enstitüleri ve Yıkıcı Zihniyet” *Yücel*, c. 22, s. 125 (1947): 6.
- Erdoğan, Şeref. “Ortaokullarda ve Liselerde Tedrisat” *Yücel*, c. 7, s. 38 (1938): 58.
- Erer, Hüseyin Nihat. “Sosyal Ahlak Oluşumunda Ferdi Karakterin Rolü” *Yücel*, c. 23, s. 137 (1948): 19.
- Ergin, Arın. “Atatürkçülük, En Başta Türk Dil Devriminin Önemine İnanmaktır” *Yücel*, c. 1, s.159(6) (1956): 363 364.
- Fevzi Muhip, “Neo-humanisme” *Yücel*, c. 1, s. 2 (1935): 10.
- Güler, Cemal Nadir. “İstanbul’da Bir Talebe Ders Haricinde Neler Yapar...?” *Yücel*, s. 13 (1936): 43.
- _____. “Hazırlık!..” *Yücel*, c. 3, s. 15 (1936): 133.
- _____. “Hayat ve Mektep” *Yücel*, c. 4, s. 20 (1936): 71.

- _____. “Kitap” *Yücel*, c.7, s. 37 (1938) 37.
- _____. “İlk Tahsil 8 Seneye Çıkarsa” *Yücel*, c.8, s. 43 (1938) 33.
- _____. “Bayım Sınıf Geçiyor!..” *Yücel*, c. 9, s. 53 (1939): 211.
- _____. “Ezeli ve Ebedi Anlaşmazlıklardan” *Yücel*, c. 18, s. 105 (1945) 173.
- _____. “Maarif Savaşında İkinci Cephe” *Yücel*, c. 1, s. 157(4) (1956): 198.
- Güner, Ali. “Genç ve İdealist Arkadaş (Anket)” *Yücel*, c. 7, s. 40 (1938): 140.
- _____. “Analfabetizm Savaşı” *Yücel*, c. 7, s. 38 (1938): 49-50.
- Günyol, Vedat. “Bizim Cemal Nadir” *Yücel*, c. 22, s. 126 (1947): 69.
- Honig, Richard. “Üniversite Tahsilinin Manasına Dair” *Yücel*, c. 2, s. 10 (1935): 123.
- Hulusi, Ragıp. “Dil Bilgisi Üzerinde Bir Konuşma” *Yücel*, c. 2, s. 9 (1935): 92.
- İnönü, İsmet. “İsmet İnönü’nün Dil Bayramı Münasebetile Türk Milletine Hitabı” *Yücel*, c. 14, s. 80 (1941): 73.
- Karaca, Orhan. “Öz Türkçeye Hasret” *Yücel*, c. 10, s. 56 (1939): 55.
- Karal, Enver Ziya. “Atatürk ve Gençlik” *Yücel*, c. 23, s. 138 (1948): 88.
- Kayabay, Kazım. “Azlık Okullarında Türkçe Öğretimi” *Yücel*, c. 3, s. 16 (1936): 184.
- Koç, M. Şükrü. “Laiklik ve Köylü” *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 28.
- Körükçü, Muhtar. “Köy Enstitüsü Mezunları ve Mahallileşme” *Yücel*, c. 22, s.129-130-131 (1947): 246.
- Lynd, Reynold. “Mektep Programlarına Film Dersi Koymalı Mıyız?” *Yücel*, c. 14, s.81 (1941): 130-132.
- Mackail, John William. “Üniversitenin Göreceği İş” *Yücel*, c. 11, s. 63 (1940): 122.
- Mardin, Yusuf. “Mezar Taşına” *Yücel*, c. 22, s. 126 (1947): 70.
- Mikes, George. “Milletlerin Eğlence Merakı” *Yücel*, c. 1, s.147(2) (1950): 35.
- Nebi, Osman. “Çocuklara Masal Anlatmalı Mı?” *Yücel*, c. 12, s. 72 (1941): 101.
- _____. “Fazilet, Neredesin?” *Yücel*, c. 3, s. 14 (1936): 49.
- _____. “Orta Avrupa Talebe Müfettişi Reşat Şemsettinle Bir Konuşma” *Yücel*, c. 7, s. 40 (1938): 146-149.
- _____. “Üniversitenin İlk Harmanı...” *Yücel*, c. 3, s. 17 (1936): 189.
- Nebioğlu, Osman. “Meslek Öğretim Meseleleri: Türkiye’de Meslek Öğretimde Yeni Adımlar” *Yücel*, c. 14, s. 81 (1941): 22.
- _____. “Milliyet İdeali ve Milli Terbiye” *Yücel*, c. 17, s. 97 (1948): 12-14.

- Özbilen, Arif Hikmet. "Cemal Nadir İçin" *Yücel*, c. 22, s. 126 (1947): 64.
- Özdenoğlu, Şinasi. "Hümanizmanın Gerçek Manası" *Yücel*, c. 19, s.108 (1945): 40-45.
- Peker, Recep. "Yeni Bir Devrim" *Yücel*, c. 7, s. 37 (1938): 17.
- Pınar, Saffettin. "Maarif Sistemimizin Meziyet ve Hataları" *Yücel*, c. 7, s. 41 (1938): 219-225.
- _____. "Neo-humanisme" *Yücel*, c. 11, s. 63 (1940): 127-128.
- Rasin, İsmet. "Yeni İnkılaplar!" *Yücel*, c. 9, s. 50 (1939): 49.
- _____. "Türk Dilinin Geleceği" *Yücel*, c. 8, s. 48 (1939): 305.
- Sadık, Necmeddin. "Görüşler ve Duyuşlar: Türk Kızı ve Tayyarecilik" *Yücel*, c. 3, s. 13 (1936): 46.
- Seyfettin, Ömer. "Öz Türkçeye Doğru" *Yücel*, c. 1, s. 148(3) (1950): 17.
- Siyavuşgil, Sabri Esad. "Türk Çocuklarına Ne Gibi Masal ve Hikayeler Okutmalı? (Yücel'in Anketi)" *Yücel*, c. 13, s. 74 (1941): 68-71.
- Tanrıöver, Hamdullah Suphi. "Zaman Yürüyor, İnsan 600 Sene Yaşarsa" *Yücel*, c. 22, s. 125 (1947): 29.
- Tolun, Haydar. "Ahlak Pedagojisi" *Yücel*, c. 14, s. 81 (1941): 109.
- Tongal, Hasan, "Ayın Olayları" *Yücel*, 1943, S. 95-96, s. 167
- _____. "Aydın ve Uyanık Gençlere Soruyoruz: Anket" *Yücel*, c. 6, s. 36 (1938): 246.
- Tuncar, Ahmet. "Osmanlıcadan Türkçeye" *Yücel*, c. 22, s. 127 (1947): 131-137.
- Yılmaz, Suad. "Mutlu Cumhuriyet Kızlarına" *Yücel*, c. 10, s. 56 (1939): 59-60.
- Yüce, Mehmet. "Türk Cemiyetinde Kadın" *Yücel*, c. 23, s. 140 (1948): 205-206.
- Yücel "Başlarken" *Yücel*, c. 1, s.154 (1955): 1.
- _____. "Heyecanlı ve imanlı genç okuyucularımız merak etmesin: Yücelin kalbi onlarla beraber çarpıyor." *Yücel*, c. 14, s.82 (1941): 147-149.
- _____. "Yücel Altıncı Yılına Girerken" *Yücel*, c. 11, s.61 (1940): 5.
- _____. "?" *Yücel*, c. 3, s. 15 (1936): 127.
- _____. "Bir Avuç Acı Gerçek" *Yücel*, c. 23, s. 140 (1948) 185.
- _____. "Duygusuz Gençler" *Yücel*, c. 2, s. 7 (1935): 1.
- _____. "En Büyüğümüz İçin Ne Diyorlar" *Yücel*, c. 2, s. 9 (1935): 84.

- _____. “Halkevlerinin X. Yıldönümü” *Yücel*, c. 14, s. 84 (1942): 235.
- _____. “İnsanlık Terbiyesi” *Yücel*, c. 1, s. 163(10) (1956): 173.
- _____. “Maarif Şûrası” *Yücel*, c. 9, s. 54 (1939): 217-218.
- _____. “Önsözümüz” *Yücel*, c. 1, s. 1 (1935): 1.
- _____. “Özlediğimiz Kurumlar” *Yücel*, c. 7, s. 37 (1938): 1.
- _____. “Türk Dilini Temsil Edecek 10 Eser” *Yücel*, c. 1, s. 149(4) (1950): 9-11.
- _____. “Yeni Tilcikler Üretiyoruz” *Yücel*, c. 1, s. 154(1) (1955): 61.
- _____. “Yürüyen İnkılap” *Yücel*, c. 1, s. 147(2) (1950): II.
- _____. “Zaman Geçiyor (Tiyatro)” *Yücel*, c. 11, s.66 (1940): 311.
- _____. “Isırgan Otu” *Yücel*, c. 1, s. 2 (1935): 1.
- _____. “Okuyucularımıza” *Yücel*, c. 6, s.32 (1937).
- _____. “Beş Sene İçinde Yücel İçin Neler Söylendi” *Yücel*, c. 11, s. 61 (1940): 1-2.
- _____. “Müşterek Yazımız” *Yücel*, c.11, s. 61 (1940): 6-7.
- _____. “Emanetlerinin Siperiyiz” *Yücel*, c. 16, s. 91-92-93 (1942): 5.
- _____. “Okuyucularımızla Başbaşa...” *Yücel*, c. 15, s.85-86-87 (1942): 2.
- _____. “On İki Yıl Sonra” *Yücel*, c. 20, s. 113 (1946): 3-4.
- _____. “Biz Kemalistleriz” *Yücel*, c. 22, s. 134 (1947): 412.
- _____. “Yücel’in Kurucuları ve Yürütücüleri (Cemal Nadir Güler)” *Yücel*, c. 11, s. 61 (1940): 32.

Yücel, Hasan Ali. “Cemal Nadir” *Yücel*, 1956, S. 157(4), s. 198

_____. “Gençler ve Gençlik” *Yücel*, 1937, S. 28, s. 126

_____. “Orta Tahsil Hakkında” *Yücel*, 1939, S. 53, s. 200 204

Ziégler, H. D. “Hümanist Kimdir?” **Yücel**, 1950, S. 148(3), s.2-4

Diğer Kaynaklar

Alp, İlker. "Atatürk ve Türk Gençliği", *Atatürkçü Düşünce El Kitabı I*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2004.

Arıcı, Ali Fuat. *Masalın Sesi*, 2. bs, Ankara: Pegem Akademi, 2012.

- Anık, Mehmet. “Bir Modernleş(tir)me Projesi Olarak Köy Enstitüleri” *Divan*, s. 1 2006: 279-309.
- Atabay, Mithat, “Cumhuriyet Kültürü”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, s. 43 (2009): 455-465.
- Balcı, Ali. *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*, 3. bs., Ankara: Pegem Akademi Yayınevi, 2001.
- Bora, Tanıl. *Hasan Ali Yücel*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2021.
- Cicioğlu, Hasan. “Türkiye Cumhuriyeti’nde Ortaöğretimin Gelişimi” *Atatürk Araştırma Merkezi*, Ankara, 2010.
- Çakan Hacııbrahimoğlu, Işıl. *Cumhuriyet ve Hümanizma Algısı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.
- Çapar, Mustafa. “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Azınlık Okulları ve Eğitim”, *Kebikeç*. S. 19, (2005): 401-419
- Doğan, Mehmet Can. "'Yücel' Dergisinin Fikri ve Edebi Tahlili". *Gazi Türkiyat*. s. 3. (2008).
- Doğaner, Yasemin. "Modern Türkiye'de Basın/Medya (1923-2019)", *Modern Türkiye Tarihi*. ed. Ahmet Şimşek, Ankara: Pegem Akademi, 2019: 342-363.
- Erdem, Ali Rıza. "Atatürk'ün Liderliğinde Üniversite Reformu: Yükseköğretim ve Bilim Tarihimizde Dönüm Noktası", *Belgi*. s. 4. (2012): 376-386
- Gelgeç Bakacak, Ayça. "Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Bir Değerlendirme", *Atatürk Yolu*. s. 44, (2009): 627-638
- Gouttman, Rodney, “Educational Administration’s Hidden Priority” *International Review Education*, s. 23 (1977): 129-132.
- Gündüz, Mustafa. *Maarıften Eğitime*. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2016.
- Günyol, Vedat. *Sanat ve Edebiyat Dergileri*, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1986
- Kadıoğlu, Muhsin, “Hümanizm” *Istanbul Journal of Sociological Studies*, c. 0, s. 23 (2011): 157.
- Karaböcek, Can, “Türk Düşüncesinde Hümanizm Arayışı; Milli Kimlik İnşasında Bir Uğrak” *Felsefi Düşün Dergisi*, s. 9 (2017): 130-144.
- Karagöz, Savaş. "Cumhuriyet Öncesi Dönem (1909-1923) Gençliği Konu Edinen Süreli Yayınlar (Dergiler)". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. c. 8, s. Gençlik Araştırmaları Özel, (2018): 468-484
- Karpat, K. H. “The Impact Of The People’s Houses On The Development Of Communication In Turkey – 1931-1951” *Die Welt des Islams*, XV, 1974, 69-84.

- Koloğlu, Orhan. "Osmanlı Basını: İçeriği ve Rejimi", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*. c. 3, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985): 68-93
- Korkmaz, Selman Burak. *Türkiye'de Tek Parti İktidarı (1931-1946) ve Basın: Yücel Dergisi (1935-1956) Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Lüleci, Yalçın, "Erken Cumhuriyet Döneminde Atatürk ve CHP'nin Sinema Politikası" *Türkiye İletişim Araştırmaları*, s. 31 (2018): 222-248.
- Malkoç Kılıç, Selda, Vefikuluçay Yılmaz, Duygu. "Cumhuriyet Dönemi Kadın Dergileri (1923-1992)". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. c. 10, s. 17, (2019): 2141-2156
- Meşeci, Filiz. "Erken Cumhuriyet/Atatürk Dönemi Eğitim (1920-1938)". *Türk Eğitim Tarihi*. ed. Mustafa Gündüz, İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2018: 117-150
- Okay, Cüneyd. Halkevleri Üzerine Kısa Notlar Dergiler-Belgeler. *Doğu Kitabevi*, İstanbul: 2019.
- Öcal, Mustafa. "Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi" *UÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*. c. 7, s. 7, (1998): 241-268
- Sarıay, Ercüment, "Takrir-i Sükûn Kanunu'na Dair Bazı Düşünceler", *Mütefekkir*, c. 2, s. 4 (2015): 377-403.
- Sedes, Selami "Daldan Dala" *Akşam*, 18 Kanunusani 1935.
- Sezgin, İlhan "Mesleki ve Teknik Eğitimin Kapsam ve Gelişimi" *Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları*, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara; 1983.
- Sipahioğlu, Ahmet. "Bir Kimlik: Cemal Nadir", *Yedi*. s. 1, (2007): 66-71
- Talimciler, Ahmet. "Modern Türkiye'de Spor (1923-2019)", *Modern Türkiye Tarihi*. ed. Ahmet Şimşek, Ankara: Pegem Akademi, 2019: 410-425
- Tan, M. Turhan "Yücel" *Cumhuriyet*, 5 Mayıs 1935.
- Tonguç, İsmail Hakkı. *Canlandırılacak Köy*. 2. bs, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021.
- Yapar Gönenç, Aslı. "Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi", *İletişim Fakültesi Dergisi*. 0 (29), (2011): 63-78
- Yarar, Betül. "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Geçiş Süreci ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Modern Sporun Kuruluşu". *HÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. s. 21, (2014): 301-317
- Yetim, Fahri, Akkoyunlu, Sultan Berna. "Türk Modernleşmesine Erken Cumhuriyet Dönemi Basınında Karikatür Üzerinden Bir Bakış". *Tarih ve Gelecek Dergisi*. c. 3, s. 3, (2017): 77-96

Yıldırım, Kadir, Şahin, Levent. "Osmanlı'dan Günümüze Mesleki Eğitimin Gelişimi". *Çalışma ve Toplum*. s. 1, (2015): 77-112

Yolcu Yavuz, Serap. *Cumhuriyet Misyonerleri: 1930-1946 Arası Türkiye'de Bir Politik Özne Olarak Gençlik İnşası*. İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları, 2019.

Zobu, V. R. "Artist Vasfı Rıza, Yazıcı Bay Ercüment Ekrem Talu'ya Cevap Veriyor" *Son Posta*, 4 Mart 1935.

EKLER

Ek 1. Yücel Dergisi Kapakları

